

HỒ HOÀNG NHỰT

VTX

THƯ VIỆN QUỐC GIA
VIỆT NAM
Số 1441

TỔ CHỨC CẤP TIN

THƯ VIỆN KHOA HỌC TỔNG HỢP
LVHC · 1441

Học-Viện Quốc-Gia Hành-Chánh

1967

PHỦ CHỦ-TỊCH ỦY-BAN HÀNH-PHÁP TRUNG-ƯƠNG

HỌC-VIÊN QUỐC-GIA HÀNH-CHÁNH

VIỆT-TÂN-XÁ, TỔ-CHỨC CẤP-TỈNH

HỒ-HCÀNG-NHỰT

Sinh-viên Cao-Học Hành-Chánh

Niên-khóa 1965-1967

CHÂN - THÀNH CẢM - TẠ

- Giáo-Sư NGUYỄN-THỊ-HUỆ,
Tiến-sĩ Chánh-Trị-Học.

- Ông Tổng Giám-Độc Việt-Nam Thông-Tân-Xã,
Quý Vị cùng các Bạn

đã cung-cấp tài-liệu và ý-kiến cho tôi nhằm hoàn-thành
Luận-văn này.

M U C - L U C

Trang

Dẫn-nhập

Chương I - Tổ-chức :

Đoạn I - Cơ-cấu V.T.X.

- Mục I : Hình-thức và nhiệm-vụ
- Mục II : Quản-trị và Điều-hành
- Mục III : Liên-lạc nội-bộ

Đoạn II - Sinh-hoạt V.T.X. *Điều hành*

- Mục I : Hoạt-dộng sản-tin
- Mục II : Hoạt-dộng biên-tập
- Mục III : Hoạt-dộng loan tin

Chương II - Vai trò :

Đoạn I - Trên phương-diện hình-thức

- Mục I : Vai trò VTX/ đối với cơ-quan công-quyền
- Mục II : Vai trò VTX. đối với Báo-Chí
- Mục III : Vai trò VTX. trong liên-lạc quốc-tế

Đoạn II - Trên phương-diện nội-dung

- Mục I : Tiêu-chuẩn cấp tin của Thông-Tấn-xã
- Mục II : Mức-độ thực-hiện tiêu-chuẩn cấp tin của V.T.X.

Kết-luận

D Ẫ N - N H Ậ P

"Nền văn-minh hiện nay sẽ không thể tồn-tại nếu không có các phương-tiện truyền-dạt tin-tức. Không có tin-tức thời cá-nhân sẽ mất ý-thức đồng-loại và không có ý-thức đồng loại thời luật-pháp sẽ không còn nữa". JAMES RUSSEL WIGGINS, Ký-giả nhật-báo WASHINGTON POST đã nhận xét về vai trò của các phương-tiện thông-dạt bằng 1 câu thật giản lược nhưng đồng thời cũng đủ để mô-tả tính-cách cực-kỳ thiết-yếu của vấn-đề thông-dạt trong sinh-hoạt cộng-đồng. Hơn thế nữa, có người lại còn cho rằng nguyên-do làm sụp đổ trọn cả đế-quốc bao-la và hùng-cường của La-Mã chính là sự thiếu sót 1 cơ chế thông-dạt hữu-hiệu giữa Rome và các vùng đất xa-xôi (1).

Ý-kiến trên đây có thể cực-đoan, dầu sao thời không ai có thể phủ-nhận được rằng tin-tức vốn dĩ là một nhu yếu trong sinh-hoạt của nhân-loại ở bất cứ không-gian và thời-gian nào.

I.- Tin-tức nhu yếu của con người.-

Tin-tức là những sự-kiện hay biến-cố đã diễn ra trong đời sống thường nhật của cộng-đồng và được truyền-dạt từ nơi này đến nơi khác. Liên-hệ trực-tiếp hay gián-tiếp đến đời sống của cá-nhân, các biến-cố đó trở thành những dữ kiện căn-bản để mỗi người tự điều hướng mọi hành-động của mình theo chiều hướng thuận lợi nhất. Một thông-cáo ấn-định hạn kỳ chót để nhận đơn dự-thí kỳ thi tuyển vào Tùy-Viên Công-Tổ Viện chẳng hạn là 1 dữ kiện căn-thiết cho các sinh-viên Luật-khoa nhằm kịp thời chuẩn-bị hồ-sơ và bài-vở dự-thí. Một bản tin khí-tượng cũng là một căn-nang cho các thủy-thủ ra khơi. Một bài tường-thuật về các vụ cướp giết ban đêm trên xe-lộ, khiến cho các cặp nhân-

tính quyết-định trở về nhà sớm hơn thường-lệ, v.v... Như vậy tin-tức là yếu-tố để con người hành-động hay chuẩn-bị hành-động cách nào thích-hợp nhất. Cũng bởi lẽ ấy, từ ngày khi một hình-thức xã-hội cổ-sơ nhất xuất-hiện, loài người cũng đã cố tìm ra các cơ-chế truyền-đạt tin-tức; các cơ-chế và phương-tiện thông-đạt đó đã không ngừng phát-triển trong lịch-sử nhân-loại, song song với sự bành-trướng của dân-số và sự tiến-bộ của khoa-học kỹ-thuật để thỏa-mãn nhu-cầu tin-tức của con người.

Cơ-chế thông-đạt.

A/- Các phương-tiện truyền-đạt tin-tức :

Cho đến nay thời báo-chí, vô-tuyến truyền-thanh và truyền-hình là những phương-tiện thông-đạt nhanh chóng và phổ-thông nhất. Nhưng trước đây, trong 1 thời-gian rất dài, nhân-loại vẫn còn phải sử-dụng những hình-thức truyền-đạt thô-sơ.

Mặc dù chữ viết đã được phát-minh rất sớm, mãi đến đời Đường (618-907) các bản thông-tin viết tay đầu-tiên mới thấy xuất-hiện ở Trung-Hoa và hơn 2.000 năm trước đây, 1 tờ tường-thuật các hoạt-động hàng ngày gọi là ACTA DIURNA tuy được Jules César cho treo mỗi ngày ở Quốc-Dân Hội-Trường La-Mã, nhưng vẫn còn phải sao chép lại để gửi đi khắp nơi trong đế-quốc (2). Suốt khoảng thời-gian đó, tin-tức công-quyền khắp nơi chỉ thấy xuất-hiện dưới hình-thức những tờ yết-thị (dán ở các nơi công-cộng), những tờ bố-cáo (đọc ở nơi nào có dân-chúng tụ-tập) hay bằng các âm-hiệu (tiếng trống, chiêng...) hay ít ra cũng hoặc những hình-thức tương-tự như vậy. Đối với đa-số quần-chúng thời tin-tức về các sinh-hoạt nhân-thê được phổ-biến bằng đường-lối khẩu-truyền "mặt giáp mặt", qua các người hát dạo, tiểu-phu, thương-buôn hay qua các câu chuyện ở quán nước,

chợ-búa, hội-hè v.v... ngày nay ở một số địa-phương các Linh-mục vẫn còn giữ thói quen đọc cho con-chiên nghe các tin-tức địa-phương sau bài giảng. Song lẽ những phương-thức thông-đạt có tính-cách thô-sơ và chật hẹp này, chỉ tỏ ra thích-hợp vào thời-kỳ mà sinh-hoạt tập-thể còn bế-tỏa trong những cộng-đồng nhỏ bé và biệt-lập, đã tiến-triển theo một trình tự cực kỳ chậm-chạp. Phải đợi gần 200 năm sau khi GUTENBERG hoàn-thiện máy in mới thấy xuất-hiện ở Anh tờ Nhật-báo đầu tiên, Daily courant, xuất bản năm 1702 ở Luân-Đôn, mở ngõ cho một giai-đoạn mà sự thông-đạt tin-tức được phổ-biến nhanh chóng và rộng-rãi trong quần-chúng. Lần lượt Nhật-báo Le JOURNAL de PARIS xuất-hiện năm 1777 ở Pháp và tờ The PHILADELPHIA MARKET and GENERAL ADVERTISSER góp mặt ở Hoa-Kỳ năm 1784. Ở Việt-Nam, mãi đến 1865 tờ GIA-DINH BÁO mới ra đời.

B/- Thời-dại của các Thông-Tân-xã :

(1) Tuy nhiên khả-năng hạn-chế của các Tờ Báo - dù đã biến thành xí-nghiệp kỹ-nghệ và tổ-hợp - đã không thỏa-mãn được hết nhu-cầu về tin-tức của con người. Sự mở-mang các phương-tiện giao-thông (đường bộ, thiết-lộ, hàng-hải, hàng-không, viễn-thông ...) cùng các tiến-bộ phi-thường về khoa-học và kỹ-thuật khiến thế-giới trở thành nhỏ bé và bó buộc con người phải khước-từ phạm-vi sinh-hoạt hạn hẹp của làng xóm, quốc-gia để giao-tiếp với những cộng-đồng sinh-hoạt lớn hơn, và chấp-nhận những hậu-quả dương-nhiên phát-sinh do các biến-cố xảy ra trong cộng-đồng đó. Ngày nay, một thương-gia ở Cà-Mâu hay Gio-Linh không thể mơ-màng về các biến-chuyển của giá cả ở Saigon, Luân-Đôn, Paris hay Newyork được; gia-dĩ ảnh-hưởng sâu-dạn và toàn-diện của các biến-chuyển cũng buộc con người phải lưu-tâm đến sự xuất-hiện của các biến-cố thoạt trông có vẻ như nằm ngoài phạm-vi hoạt-động của mình. Hiển nhiên, việc 400.000

quân-nhân Mỹ tham-chiến ở Việt-Nam chẳng hạn, là 1 biến-chuyển quân-sự, song sự hiện-diện của quân-số đó đã phát-sinh những hậu-quả quan-trọng về đủ mọi khía cạnh trong đời sống của người Việt-Nam. Như thế nhu-cầu tin-tức có khuynh-hướng gia-tăng mãi về chiều rộng lẫn chiều dài, nhu-cầu tin-tức bành-trướng trên địa-hạt quốc-tế và bao-trùm mọi sinh-hoạt có ý-nghĩa của cộng-đồng. Vấn-đề do đó trở thành nan-giải đối với Tòa báo trong việc làm sao duy-trì được 1 ngân sách quân-bình mà vẫn thoả-mãn được tối-đa nhu-cầu tin-tức bội-tăng của độc-giả. Chính sự xuất-hiện của các hãng Thông-tấn với tổ-chức qui-mô, phạm-vi hoạt-động rộng-rãi mà mục-dịch duy-nhất là cung-cấp tin-tức cho tất cả Tòa báo được xem như là 1 giải-pháp thỏa-đáng cho khó-khăn vừa nêu trên.

(2) Thực ra diễn trình tạo-lập các Thông-tấn-xã không hoàn-tất 1 cách nhanh chóng như vậy. Ngay từ trước khi có sự phát-triển các phương-tiện liên-lạc viễn-thông, thời-sự bành-trướng của 1 nền thương-mại tân-tiến và của các định chế chính-trị cũng đã tạo nên những tổ-chức đặc-biệt để thu-thập và phân-phối tin-tức. Ở Anh từ 1831, PAUL JULIUS VON REUTER đã hợp-tác với các Nhật-báo xuất-ban ở Luân-Đôn để phổ-biến tin-tức quốc-nội, đặc-biệt là tin-tức về các hoạt-động tại Nghị-trường. Ở Mỹ, cũng trong thời-gian đó, SAMUEL TOPLIFF đã lập 1 "Phòng Tin-Tức" đầu tiên tại BOSTON nhằm cung-cấp tin-tức liên-quan đến thị-trường chứng-khoán và tàu bè và sớm hơn hết, từ 1825 CHARLES HAVAS đã mở 1 văn-phòng nhỏ ở Paris chuyên cung-cấp tin-tức ngoại-giao, thương-mại, tài-chánh và mọi đề-mục về sinh-hoạt nhân-sinh khác. Song phải đợi đến giữa thế-kỷ thứ XIX, song song với sự bành-trướng nhanh chóng của kỹ-thuật vô-tuyến điện-ký, các Thông-tấn-xã mới thực-sự đóng vai trò quan-trọng bậc nhất trong việc phân-phối tin-tức (3). Cho đến nay qua

hơn một thế-kỷ hoạt-động, các Thông-tấn-xã trở thành guồng máy khổng-lô bao-trùm thế-giới, trong đó ASSOCIATED PRESS thành-lập ở Hoa-kỳ năm 1848, thu-dụng 100.000 nhân-viên, sử-dụng 520.000 km đường liên-lạc để cung-cấp tin-tức cho 4.000 Tòa báo và Đài Phát-Thanh. Tháng 5/1958, Thông-Tấn-xã United Press International tập-hợp 2 tổ-chức (United Press) có từ 1907 và International News Service có từ 1907 cũng đã sử-dụng 10.000 nhân-viên và 1 hệ-thống thông-đạt dài 640.000 km nhằm cung-cấp tin-tức cho 5.400 khách hàng ở 71 quốc-gia khác nhau. Các Thông-tấn-xã quốc-tế khác như REUTERS ở Anh, AFP (Agence France Press) ở Pháp và TASS (Telegrafnoie Agentsvo Soviets Kavo Souisza) ở Nga cũng sử-dụng hàng ngàn Thông-tin-viên trong công-cuộc săn tin và đặt chi-cuộc ở khắp nơi trên thế-giới. Ngay ở Newyork và Washington cũng có văn-phòng đại-diện của Thông-tấn-xã TASS.

(3) Trong 1 hoàn-cảnh đặc-biệt bó buộc phải có sự góp mặt vào sinh-hoạt của cộng-đồng thế-giới, sau khi V.N. được tuyên-bổ độc-lập năm 1949, các nhà Lãnh-đạo Việt-Nam thời đó đã nghĩ ngay đến việc thiết-lập 1 cơ-quan Thông-tấn Quốc-gia nhằm mở 1 cánh cửa thông-thường với thế-giới của kỹ-thuật và tiến-bộ bên ngoài cũng thu nhận một số lượng khổng-lô tin-tức phát-xuất từ đó. Chính-thức được hoạt-động từ 1952 cho đến 1954 VIỆT-NAM THÔNG-TẤN-XÃ (Việt-Nam Agence Press) gọi tắt là Việt-Tấn-Xã để phân-biệt với Việt-Nam Thông-Tấn-Xã của Hanoi, chỉ là một chi-cuộc của AFP (Agence France Press) tại Việt-Nam. Nhưng từ 1954 Việt-Tấn-Xã đã bắt đầu thoát khỏi ảnh-hưởng của AFP và sau 1 thời-gian thí-nghiệm thất-bại trong công-cuộc săn tin quốc-tế, Ngày nay Việt-Tấn-Xã đang kiện-toàn hệ-thống thu-lượm tin-tức quốc-nội và là tổ-chức duy-nhất độc-quyền phân-phối tin-tức thế-giới do các Thông-Tấn-Xã Reuters, Agence France Press (AFP) Associated Press (AP), United Press International (UPI) cùng

các Thông-Tấn-Xã địa-phương khác cung-cấp. Để có một ý-niệm sơ-sài về hoạt-động sản-tin, biên-tập phổ-biến và vai trò của Việt-Tấn-Xã đối với các cơ-sở thông-tin quốc-nội (Báo-chí, Đài Vô-tuyến, Cơ-quan công-quyền...) cũng như các tổ-chức Thông-tân Quốc-tế, chúng tôi xin niễn bàn đến các vấn-đề pháp-lý mà chỉ trình bày ở đây 2 nét chính :

- Tổ-chức và hoạt-động của V.T.X.
- Vai trò của V.T.X. trong công-cuộc cung-cấp tin-túc cho các cơ-sở thông-tin.

CHƯƠNG I

TỔ-CHỨC VIỆT-TẤN-XÃ

Trong khoảng 16 năm, từ 1949 đến 1965, người ta đếm được tất cả 6 văn-kiện lớn nhỏ liên-hệ đến tổ-chức Việt-Nam Thông-Tấn-Xã. Đó là :

- Sắc-lệnh số 36-TT ngày 19-9-1949 dự-trù việc thành-lập VN. Thông-Tấn-Xã.
- Nghị-dịnh số 52-VP/BPTT ngày 22-1-1951, chính-thức qui-dịnh cơ-cấu VN Thông-Tấn-Xã.
- Nghị-dịnh số 53-Cab/Prés. ngày 1-8-1952 bổ-túc Nghị-dịnh trên.
- Nghị-dịnh số 761-TTP/VP ngày 17-7-1962 bãi bỏ và thay thế 2 Nghị-dịnh trên.
- Nghị-dịnh số 95-TTP/NV ngày 13-1-1964 sửa đổi thành phần Hội-Đồng Quản-Trị và đặt VN Thông-Tấn-Xã trực-thuộc Phủ Thủ-Tướng.
- Nghị-dịnh số 157-TTP/VP ngày 22-1-1965 sửa đổi lần nữa thành phần Hội-Đồng Quản-Trị.

A/- Việt-Nam Thông-Tấn-Xã, gọi tắt là Việt-Tấn-Xã (VTX) lần đầu tiên được dự-liệu thành-lập trong Sắc-lệnh số 36-TT ngày 19-9-1949. Sắc-lệnh này nhằm ấn-dịnh chức-chương và quyền-hạn của Ông Bộ-Trưởng Thông-Tin, trong đó, ở điều thứ 4 có dự-liệu.

"Bộ-Trưởng Thông-Tin có quyền ký-kết hợp-dồng với những Thông-Tấn-Xã Pháp hay ngoại-quốc."

1.- Để truyền-bá các tin-tức về nước Việt-Nam hay khối Liên-Hiệp-Pháp và ở ngoại-quốc.

2.- Để truyền-bá các tin-tức về khối Liên-Hiệp-Pháp và ngoại-quốc trong nước Việt-Nam.

Cơ-quan gọi là : "VN Thông-Tấn-Xã" (Agence VN Press) thuộc Bộ Thông-Tin và do Bộ ấy điều-hành".

Tuy nhiên, phải đợi đến 2 năm sau, VTX mới được chính-thức khai-sinh, bằng Nghị-định số 62-VP/EPST ngày 22-1-1961 do Thủ-Trưởng Trần-Văn-Hữu ký. Tiếp theo 1 Nghị-định khác mang số 66-CAB/PRES ký ngày 1-2-1962 bổ-túc cơ-cấu VTX do Nghị-định vừa kể ấn-định.

Hừ đó VTX bắt đầu góp tiếng với làng Thông-Tấn quốc-tô và hoạt-động trên căn-bản của 2 nghị-định trên trong suốt 12 năm.

B/- Nhưng đến 17-7-1962 thì Tổng-Thống Ngô-Đình-Diệm ký Nghị-định số 761-TTP/VP sửa đổi và thay thế 2 Nghị-định trên, ấn-định lại cơ-cấu và thẩm-quyền của VTX. Từ bấy đến nay, có thêm 2 Nghị-định khác bổ-túc, nhằm mục-tích giới-hạn tính-cách tự-trị của cơ-quan. Đó là Nghị-định số 88-TTP/HV do Thủ-Trưởng Nguyễn-Ngọc-Thơ ký ngày 16-1-1964 và Nghị-định số 187-TTP/VP do Thủ-Trưởng Trần-Văn-Hương ký ngày 23-1-1963.

x
x x

TIẾT I : CƠ-CẤU.

Đoạn I. - NHIỆM-VỤ VÀ HÌNH-THỨC CỦA VTX.

I. - NHIỆM-VỤ.

Nhiệm nay hoạt-động của VTX có thể thu gọn vào 2 điểm chính.

1. Là tổ-chức một hệ-thống săn-tín trong nước, thu-thập tất cả tin-tức xác-thực về mọi lãnh- vực hoạt-động sẽ bán lại cho các hãng Thông- Tấn quốc-tô, các báo và Đài Phát-Thanh Việt- Nam.
2. Là tổ-chức một hệ-thống nhận-tin-tức xảy ra ở khắp nơi trên thế-giới sẽ bán lại cho các báo và Đài Phát-Thanh Việt-Nam.

...

Tất một lời, VTX là một tổ-chức có nhiệm-vụ cung-cấp tin-tức trong nước và ngoài nước cho các cơ-sở Thông-Tin quốc-nội hay quốc-tế. Tiêu-chuẩn cấp tin của VTX là nhanh chóng, đầy đủ và vô-tư.

Hai nhiệm-vụ và 3 tiêu-chuẩn làm việc đó đã được xác-định trong điều 2 Nghị-định số 52-VP/BPTT và Nghị-định số 761-TTP/VP.

Thật vậy, điều 2 Nghị-định 52-VP/BPTT ngày 22-1-1951 viết "Việt-Nam Thông-Tân-Xã có mục-sích :

1.- Thu-thập ở Việt-Nam cũng như ở ngoại-quốc các tài-liệu cho một công cuộc thông-tin xác-thực, đầy-đủ và khách-quan.

2.- Truyền-bá với tính-cách hữu-thương ở Việt-Nam cũng như ở ngoại-quốc các tin-tức đã nhận được và

3.- Hối chung, chủ-xương nội hoạt-động thông-tin và báo-chí khả dĩ khuếch-trương việc thông-tin Việt-Nam ở trong và ngoài nước.

Mục-sích này đã được điều 2 Nghị-định số 761-TTP/VP ngày 17-7-1962 tái xác-nhận, nguyên-văn như sau :

"Việt-Nam Thông-Tân-Xã được tổ-chức với mục-sích :

1.- Tiếp nhận và thu-thập trong nước và ngoài nước những tài-liệu thông-tin xác-thực, đầy đủ và khách-quan.

2.- Phổ-biến tại Việt-Nam và ở ngoại-quốc, những tài-liệu tin-tức đã thu nhận và được quyền hưởng các lợi-tức về các tài-liệu tin-tức để cung-cấp.

3.- Một cách tổng-quát hơn, xúc-tiến nhen-mé hoạt-động của ngành Thông-Tân Báo-Chí trong nước cũng như ngoài nước."

II.- HÌNH-THỨC.-

1.- Để có thể hoạt-động một cách vô-tư và hữu-hiệu nhằm thỏa-mãn nhu-cầu thông-tin xác-thực, đầy-đủ và

và nhanh chóng, VTX được tổ-chức dưới hình-thức một cơ-quan tự-trị. Điều 3 của Nghị-định trên đây dự-liệu rằng "Việt-Nam Thông-Tần-Xã được đặt thành một công-cục có tự-cách pháp-nhân và tài-chánh tự-trị".

2.- Tuy nhiên, bằng vào việc Tổng-Thống bổ-nhiệm Tổng Giám-Đốc và có thể cách-chức bất-cứ lúc nào, bằng vào việc mở rộng thẩm-quyền của Hội-Đồng Quản-Trị và 1 số các biện-pháp khác, tính-cách tự-trị của VTX này còn có vẻ quá bấp-bênh.

Thật vậy, nếu điều 10 của Nghị-định 52/VP/BPTT nói rõ nhiệm-kỳ của Tổng Giám-Đốc là 2 năm thì điều 10 Nghị-định 762-TTP/VP (17-7-1962) chỉ đề-cập đến việc "Tổng Giám-Đốc được bổ-nhiệm do Sắc-lệnh của Tổng-Thống chiếu đề-nghị của Hội-Đồng Quản-Trị" mà không hề dự-liệu nhiệm-kỳ của Tổng Giám-Đốc là bao lâu.

Hết khác, khi điều 9 Nghị-định 52-VP/BPTT chỉ đề-cập đến 4 việc bó buộc có sự chuẩn-y của Ban Giám-Đốc thì Nghị-định 761-TTP/VP đã nói rộng lên đến 14 việc (điều 7 và điều 9 Nghị-định 761-TTP/VP).

Hơn nữa, tính-cách tự-trị của VTX càng bị hạn-chế khi Nghị-định số 95-TTP/NV ngày 16-1-1964 thêm vào cuối điều 3 Nghị-định 761-TTP/VP một câu làm người ta phải sùng-sốt, theo đó "cơ-quan này được đặt trực-thuộc Phủ Thủ-Trưởng". Thật vậy, người ta hãy còn nhớ là điều 4 Sắc-lệnh 30-TT ngày 19-9-1949 dự-liệu thành-lập VTX đã minh-thị qui-định rằng cơ-quan này "thuộc Bộ Thông-Tin và do Bộ ấy điều-hành".

Cho đến nay, hình như chưa ai để ý đến sự vi-phạm hệ-cấp pháp-lý của điều 3 nghị-định 95-TTP/NV và các trở-ngại về trên tế qui-hoàn cho VTX tính-cách tự-trị thật-sự, điều-kiện cực-kỳ thiết-yếu cho công việc thông-tin khách-quan, nhanh chóng và xác-thực.

...

Đoạn 2.- VIỆC QUẢN-TRỊ VÀ ĐIỀU-HÀNH.

1 - QUẢN-TRỊ.

Hiện nay, VTX đặt dưới quyền kiểm-soát của một Hội-Đồng Quản-Trị mà thành phần, nhiệm-kỳ và quyền-hạn như sau :

A)- Thành phần.

Hiện nay, Hội-Đồng Quản-Trị Việt-Nam Thông-Tấn-Xã chiếu điều 5 Nghị-định số 157-TTP/VP ngày 22-1-1966 gồm có 1 vị Chủ-tịch, 4 Hội-viên chính-thức, 4 Hội-viên Tư-vấn.

Chủ-Tịch Hội-Đồng Quản-Trị là Tổng-Trưởng Phủ Thủ-Tướng.

- 4 Hội-viên chính-thức gồm có Đại-diện của Bộ Tân-Lý-Chiến, Bộ Quân-Lực, Bộ Nội-Vụ và Tổng Nha Ngân-Sách Ngoại-Viện.

- 4 Hội-viên Tư-vấn gồm có 3 Đại-diện của các báo và 1 Đại-diện Nhân-viên VTX.

Tổng Giám-Đốc VTX là Thuyết-trình-viên của Hội-Đồng Quản-Trị, không có quyền biểu-quyết.

B)- Nhiệm-kỳ và quyền hạn.

1/- Nhiệm-kỳ :

Hội-Đồng Quản-Trị có nhiệm-kỳ là 1 năm, nhân-viên H.Đ.Đ.T. có thể tước tái-cử.

H.Đ.Đ.T. họp ít nhất 1 lần mỗi năm và trong vài trường-hợp đặc-biệt, H.Đ.Đ.T. có thể họp bất-thường do Ông Chủ-Tịch triệu-tập hay theo lời yêu-cầu của Ông Tổng Giám-Đốc.

2/- Quyền-hạn :

a)- Quyền-hạn tổng-quát của H.Đ.Đ.T.

Các vấn-đề kể sau đều thuộc thẩm-quyền của H.Đ.Đ.T. Tuy nhiên, H.Đ. có thể ủy-

nhiệm một phần quyền-hạn cho Chủ-Tịch H.Đ. Q.T. hay Tổng Giám-Đốc Việt-Nam Thông-Tấn-Xã để giải-quyết những vấn-đề thường-xuyên và cấp-bách (Nghị-định 761-TTP/VP ngày 17-7-1962, điều 7).

- Về mặt chính-sách, H.Đ. Q.T. có nhiệm-vụ :

- 1 - Kiểm-soát tính-cách khách-quan trong công việc tiếp nhận và phổ-biến tin-tức.
- 2 - Kiểm-soát sự hoạt-động của cơ-quan và việc điều-hành của Tổng Giám-Đốc.
- 3 - Đề-nghị các biện-pháp cần-thiết về V.T.X. hoạt-động đúng đường lối đã ấn-định.

- Về mặt hành-chánh, H.Đ. Q.T. có nhiệm-vụ :

- 1 - Ấn-định việc tổ-chức tổng-quát nội-bộ của V.T.X., chiếu đề-nghị Tổng Giám-Đốc.
- 2 - Ấn-định qui-chế nhân-viên V.T.X., chiếu đề-nghị T.G.Đ.

- Về mặt tài-chánh, H.Đ. Q.T. có nhiệm-vụ :

- 1 - Ấn-định giá bán các bản tin và quyền khai-thác tin-tức do V.T.X. phổ-biến.
- 2 - Thảo-luận dự-án ngân-sách và các việc vay mượn tiền bạc.
- 3 - Chấp-thuận hay không các dự-án khế-uớc ký với cơ-quan công, tư Việt-Nam và ngoại-quốc, trị giá trên 500.000\$ VN.
- 4 - Chấp-thuận hay không việc mua những dụng-cụ, vật-liệu, hoặc việc thực-hiện những công-tác trị giá trên 500.000\$ VN.

b)- Quyền-hạn riêng của Chủ-Tịch H.Đ. Q.T.
Quyền-hạn của Chủ-Tịch H.Đ. Q.T. rất rộng tùy theo trường-hợp, Chủ-Tịch có thể

sử-dụng các quyền-hạn sau đây :

- Trong những trường-hợp bất-thường có tính-cách đặc-biệt và khẩn-cấp, Chủ-Tịch H.Đ.Đ.T. có quyền quyết-định nhân-danh H.Đ.Đ.T. , sau khi tham-khảo ý-kiến của Hội-viên bằng phiếu gửi đến nhà riêng mỗi người và đã được đa-số Hội-viên tán-thành.
- Trong trường-hợp bình thường Dù không được ủy-nhiệm 1 phần quyền-hạn của H.Đ.Đ.T. để giải-quyết các vấn-đề thường-xuyên và cấp-bách, các việc sau đây vẫn thuộc phạm-vi quyền-hạn riêng của Chủ-Tịch H.Đ.Đ.T. và cần được Chủ-Tịch H.Đ.Đ.T. phê-chuẩn trước khi thực-hiện.

- 1 - Dự-án khố-ước với các hãng Không-Tân, các tổ-chức công hay tư ở VN. và ngoại-quốc, trị giá trên 100.000\$ đến 500.000\$.
- 2 - Những việc mua sắm dụng-cụ, vật-liệu hoặc thực-hiện công-tác từ trên 100.000\$ đến 500.000\$ VN.
- 3 - Những việc bán, nhượng, đổi-chác dụng-cụ, vật-liệu, bất-động-sản, hoặc những giá khoán, trái quyền của V.T. .
- 4 - Những việc biếu không các bản tin.
- 5 - Thi-hành các phương-pháp bảo-tồn và sử-dụng tổ-quyền hoặc đứng nguyên-đơn hay bị cáo.

II - ĐIỀU-HÀNH.

Việc điều-hành V.T.X. do 1 Tổng Giám-Đốc đảm-nhận. Nhân đạt được kết-quả tốt trong việc

...

điều-hành, vị T.G.D. có các quyền-hạn khá rộng-rãi.

Ngoài các quyền-hạn sử-dụng chung với H.D.Q.T., Tổng Giám-Đốc VTX có những quyền-hạn riêng biệt kể sau :

A/- Về mặt hành-chánh.-

1)- Tổng Giám-Đốc được quyền đề-nghị với Tổng-Thống 2 Cộng-sự-viên phụ-tá (một chuyên-môn, một hành-chánh kế-toán).

2)- Ngoài ra, T.G.D. được toàn-quyền tuyển-dụng các hạng nhân-viên, ký-giả, chuyên-viên. Cộng-tác thường-xuyên hay bán thời-gian, tùy nhu-cầu công-tác, trong phạm-vi ngân-sách và phù-hợp với thể-lệ hiện-hành.

B/- Về mặt tài-chánh.-

Tổng Giám-Đốc là Chuẩn-chi-viên của cơ-quan. Tuy nhiên, các ngân-khoản trợ-cấp và các số tiền thu nhập đều ký gửi vào trương-mục mở tại Ngân-Khố Quốc-Gia.

Các chi-phiếu cùng giấy tờ kế-toán đều do T.G.D. và Phụ-tá Hành-chánh Kế-toán đồng-ký tên, liên-dối trách-nhiệm.

Hết khác, nội khoản chi hàng tháng và các sổ-sách chứng-từ kế-toán của V.T.X. đều được 1 Kiểm-soát-viên, do Tổng-Thống bổ-nhiệm, chiếu đề-nghị Tổng Nha Ngân-Sách Ngoại-Viện, theo dõi và kiểm-soát hậu thiên.

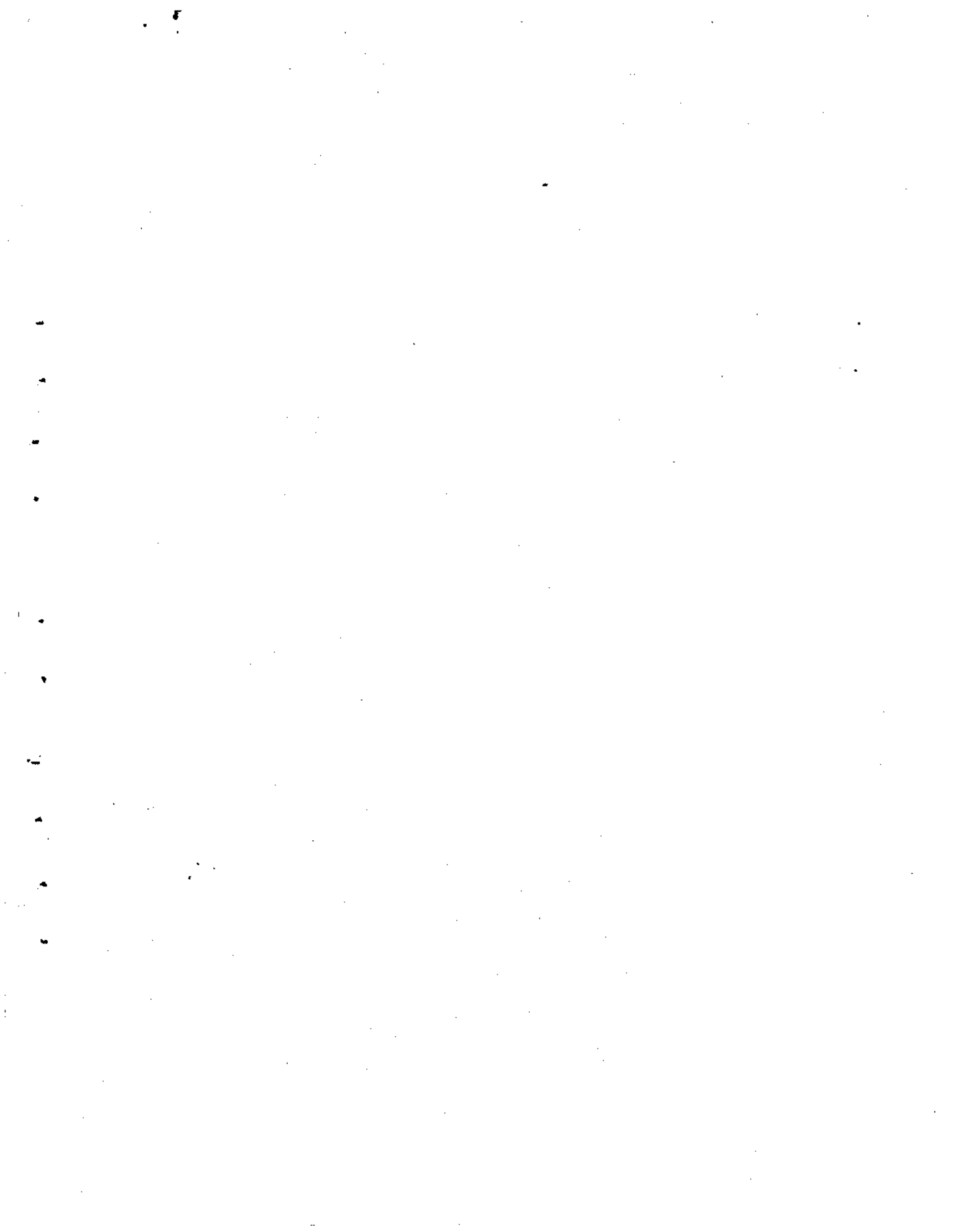
III - TỔ-CHỨC NỘI-BỘ.

Việt-Nam Thông-Tấn-Xã đặt trụ-sở tại số 116-118, đường Hồng-Thập-Tự Saigon, điện-thoại số : 20.951 - 23.843 - 25.921 - 25.922 - 25.924.

đã trải qua 13 Vị Tổng Giám-Đốc từ 1951 đến nay.

- Ông Nguyễn-Phước-Hậu	1951-1952
- " Đoàn-Quan-Tân	1952-1954
- " Hoàng-Văn-Co	1954-1955
- " Nguyễn-Cao-Mách	1955-1956
- " Lê-Đoàn-Hậu	1956
- " Cao-Văn-Chiêu	5/1957
- " Nguyễn-Thái	1957/1961
- " Trương-Sưu-Khánh	1961-1963
- " Tôn-Thất-Thiện	1963
- " Nguyễn-Duy-Kuân	1963
- " Huỳnh-Sanh-Thông	1963-1964
- " Nguyễn-Sưu-Lượng	1964-1965
- " Nguyễn-Ngọc-Linh	3/1965

A)- Hiện nay chiếu quyết-định số 388-VCK/VP ngày 24-6-1965, nội-bộ V.T.X. được tổ-chức như sau (bảng IA)

Tổng Giám-Đốc điều-khiển 3 Công-sự-viên là Chánh Văn-Phòng, Chủ-Bút-Cục Biên-Tập và Giám-Đốc Cục trị-sự.

1/- Chánh Văn-Phòng được 1 Bí-Thư và 1 Trưởng-Ban Văn-Thư phụ giúp.

Viên Bí-thư có nhiệm-vụ lập chương-trình hoạt-động và tiếp khách hàng ngày, đệ-trình các thư riêng, thực-hiện các công-tác giao-phó và xếp-đặt các cuộc di-chuyến của Tổng Giám-Đốc.

Trưởng Ban Văn-thư phụ-trách việc ghi, phân-phối, tổng-đặt công-văn đến, đi và lưu-trữ công-văn.

2/- Chủ-Bút Cục Biên-Tập có 1 Tổng Thư-Ký Tòa-Soạn, 2 Thư-Ký Tòa-soạn ngày, 1 Thư-Ký Tòa-Soạn đêm và các đặc-phái-viên trợ-giúp có nhiệm-vụ trông coi 8 Biên và 4 Khối sau đây :

a) Tám Biên chuyên-nôn :

- Biên Quốc-tế phụ-trách tin điện Anh, Pháp do các hãng Thông-Tấn Quốc-tế phổ-biến.
- Biên Quốc-nội đảm-nhiệm tất cả các tin-tức về hoạt-động các ngành trong Chánh-Phủ hoặc trong các Tỉnh, ngoại-trừ những sinh-hoạt của Đô-Thành Saigon.

Ngoài ra Biên này còn phụ-trách chọn tin hàng ngày về Việt-Nam đánh đi các nước trên thế-giới theo hệ-thống mã-tự và viên-ký.

- Biên Đô-Thành thu-thập, phối-kiểm, biên-soạn tin-tức về các sinh-hoạt tại Saigon.
- Biên Chiến-tranh phụ-trách tin-tức về chiến-tranh, quân-sự và chính-trị.

- Biên Kinh-tế, Tài-chánh phụ-trách phần tin-tức liên-hệ đến hoạt-dộng của các Kỹ-nghệ, Xí-nghiệp, nghiệp-đoàn, lãnh-vực tư và quốc-doanh canh-nông, công-chánh, giao-thông, tài-chánh.
- Biên Thể-thao phụ-trách về tin-tức quốc-tế, quốc-nội trên lãnh-vực thanh-niên thể-thao, hoạt-dộng của các phong-trào sinh-viên, học-sinh.
- Biên văn-xã, Giáo-dục, Y-tế, Tôn-giáo phụ-trách các buổi diễn-thuyết, triển-lãm, diễn sách báo, âm-nhạc, chiếu bóng, trình-diễn sân-khấu, Hoa-học, Y-khoa, Báo-chí.
- Biên tin-tức Cộng-Sản và Bắc-Việt có trách-vụ về các vấn-đề văn-hóa, chính-trị, kinh-tế, xã-hội, quân-sự của Khối Cộng-Sản và nhất là Bắc Việt-Nam.

b) Bốn Khối Kỹ-thuật là :

- Khối Đánh máy đảm nhận công việc cho toàn-cục Biên-tập.
- Khối Phiên-dịch nhận dịch tất cả tin-tức và tài-liệu của các Biên thuộc Cục Biên-tập trên 3 thứ tiếng Việt, Anh, Pháp.
- Khối Hiệu-thính có nhiệm-vụ thu nhận và cung-cấp cho các ngành thuộc cục Biên-tập những tin-tức quốc-tế đồng thời truyền đi thế-giới tin hàng ngày về Việt-Nam.
- Khối Nghiên-cứu Sưu-tầm, thu-thập, lưu-trữ tài-liệu, tin-tức báo-chí, tổ-chức Thư-viện, phụ-trách chương-trình xuất-bản của VTX, làm bảng Lục-lục chỉ dẫn hàng tháng và niên đề.

3)- Giám-Độc Cục Trị-Sự trông coi 4 Khối :

- Khối Hành-Chánh phụ-trách việc soạn-thảo các văn-kiến pháp-lý về tổ-chức cơ-quan, các vấn-đề Hành-chánh tổng-quát, quản-trị và huấn-luyện nhân-viên.
- Khối Kế-toán phụ-trách dự-thảo ngân-sách, chuẩn-chi, thanh-toán, quản-lý vật-liệu, dụng-cụ.
- Khối Khai-thác thương-mại phụ-trách nghiên-cứu áp-dụng nội biện-pháp phát-triển thương-mại, tìm lợi-tức doanh-thu, thêm đợc-giả, theo dõi việc thanh-toán của khách hàng.
- Khối Ấn-Loát phát-hành có chiện-vụ ấn-loát và phát-hành các bản tin.

3/- Cho đến tháng 2/1966 tất cả các công việc do 3 Biên chuyên-nôn và 4 Khối kỹ-thuật của Cục Biên-tập, của Cục Trị-sự và của Văn-phòng Tổng Giám-Độc phụ-trách đợc phân-phối cho 231 nhân-viên phân-loại như sau :

- 1.- Nhân-viên Văn-phòng T.G.Đ. : 11 người, chiếm gần 5% tổng số nhân-viên V.T.X.
- 2.- Nhân-viên Cục Biên-Tập : 171, tỷ-lệ 74%, gồm có :
 - 39 người cho 3 Biên chuyên-nôn, tỷ-lệ 17%, trong số này có :
 - 7 nhân-viên Tòa-Soạn,
 - 11 Phòng-viên,
 - 17 Trường Biên và Biên-Tập-viên,
 - 4 Thư-ký
 - 68 người cho 4 Khối Kỹ-thuật, tỷ-lệ trong số này có :
 - 22 nhân-viên Khối Phiên-dịch,
 - 4 nhân-viên Khối Nghiên-Cứu Sưu-Tầm,
 - 16 nhân-viên Khối Hiệu-thính,
 - 36 nhân-viên Khối Đánh máy.

- 64 người làm việc cho Tòa-Soạn, tỷ-lệ 28% trong đó có :

10 Phái-viên thường-trực ở vùng,

7 Phóng-viên bên thời-gian,

47 Thông-tín-viên tại các Tỉnh.

(12 ở Trung-Phần, 6 ở Cao-nguyên Trung-Phần,

11 ở Đông-Nam-Phần, 13 ở Tây-Nam-Phần).

2.- Nhân-viên Cục Trị-Sự : 47 người, tỷ-lệ 21%, trong số này có :

15 nhân-viên thuộc Khối Kế-Toán,

30 nhân-viên thuộc Khối Ấn-Loát - Phát-Khánh,

1 nhân-viên thuộc Khối Hành-Chánh,

1 nhân-viên thuộc Khối Thương-Mại

và 2 nhân-viên tu-nghiệp ở Anh và Gia-Nã-Đại.

C/- Kể từ 1964 đến nay, số nhân-viên V.T.X. đã gia-tăng khá nhiều để đáp-ứng nhu-cầu của cơ-quan. Năm 1964, tổng số nhân-viên V.T.X. là 64 người. Số đó đã tăng lên 130 vào năm 1961 và sốn 1965 là 281. Tuy nhiên nếu đàng lưu-ý là trong số 171 nhân-viên của Cục Biên-Tập chỉ có 29 Phóng-viên và Biên-tập-viên trực-tiếp góp phần vào việc sản-tin, tức là chưa đến 12% tổng số nhân-viên V.T.X. Mặt khác trong số 47 Thông-tín-viên ở Tỉnh thì đến 35 người kiêm-nhiệm với chức-vụ khác, chủ không phải là nhân-viên thực-thụ của cơ-quan.

x
x x

Điết II - SINH-HOẠT

Sinh-hoạt của V.T.X. bao gồm trong 3 việc : sản-tin, viết tin và phổ-biên tin-tức cho khách hàng trong cũng như ngoài nước.

Đoạn một : HOẠT-ĐỘNG SẢN-TIN.-

....

Hoạt-động săn-tin nhằm thu-thập hay tiếp-nhận các tin-tức về những sự-kiện hay biến-chuyển quan-trọng xảy ra trong nước và trên thế-giới.

I.- SĂN-TIN NGOẠI-QUỐC :

Từ ngày thành-lập vào năm 1951 cho đến năm 1964, V.T.X. thật ra chỉ là trạm, 1 chi-ngành của Thông-Tấn-Xã A.F.P. ở Việt-Nam, có nhiệm-vụ thông-báo cho Ba-Lê biết mọi biến-chuyển trong nội-tỉnh Việt-Nam và ngược lại phổ-biến tin-tức xảy ra trên thế-giới mà trụ-sở Trung-ương Ba-Lê gửi cho.

Cho đến lúc V.T.X. thực-sự do Việt-Nam điều-khiển thời từ 1964 đến 1961, tổ-chức này chỉ đặt được 14 Thông-tín-viên hải-ngoại để cung-cấp các tin-tức quốc-tế. Tại Á-châu, họ đóng đô ở thủ-phủ các Quốc-gia Thái, Lào, Cambodge, Nhật, Hongkong, Tân-Đa-Gia, Ấn-Độ, Tích-Lan và Miến.

Tại Âu-châu họ ở Pháp, Tây-Đức, Anh và Thụy-Sĩ.

Tại Mỹ-Châu họ ở Нью-Йорк và Hoa-Thạnh-Đôn (1).

Mặc dù 1 ngân-khoản lớn-lao về ngoại-tệ đã phải dùng để cài-tọ cho công-tác săn-tin này, kết-quả thu-hoạch chẳng là bao vì họ phải làm việc trong những điều-kiện thiếu-thốn, phương-tiện liên-lạc eo-hẹp, nên tin-tức lúc nào cũng đến trễ hơn các hãng Thông-Tấn Quốc-tế.

Do đó dần dần các trạm săn-tin ở ngoại-quốc đều được bãi bỏ và đến 1964 thì chỉ còn 1 chi-cục ở Paris và 1 Thông-tín-viên thường-trực ở Hongkong là 2 nơi tương-đối cần-thiết nhất. Tuy nhiên kỹ-thuật truyền-tin ngày càng tiến-bộ và hoạt-động của các hãng Thông-tấn Quốc-tế ngày càng phát-triển mạnh mẽ, nên từ 1965 V.T.X. đã quyết-định giải-tán luôn các Chi-cục hải-ngoại, dành kinh-phí tăng-cường ngành Thông-tin quốc-nội (2).

...

Xét cuộc là hiện nay các tin-tức quốc-tế mà V.T.X. nhận và phổ-biến đều do các hãng Thông-tân Quốc-tế truyền đạt. Các hãng này cung-cấp tin-tức cho V.T.X. trên căn-bản khế-uớc mua tin mà V.T.X. ký với họ, hoặc do các khế-uớc trao đổi tương-tiền.

A)- Các tổ-chức cấp tin Quốc-tế đặt liên-lạc với V.T.X.

(1) Sau khi thành lập, năm 1954 V.T.X. được 3 Thông-Tân-Xã cung-cấp các tin-tức quốc-tế. Ba Thông-Tân-Xã đó là Pháp Tân-Xã (AFP), Liên-Mỹ Xã (AP) và Reuters. Cho đến 1961, V.T.X. bành-trướng mối liên-lạc với các tổ-chức cấp tin thế-giới, đặt liên-hệ với 20 Thông Tân-xã ở 16 Quốc-gia trên thế-giới. Đó là các Thông-tân-xã AP và UPI (Hiệp-Chúng-xã) ở Hoa-Kỳ, TEX Telpress ở Argentine, TEX Reuters ở Anh, Pháp Tân-Xã AFP ở Pháp, TEX DPA ở Đức, TEX EUROPRESS ở Tây-Ban-Nha, TEX MAP ở Maroc, TEX ITIM ở Do-Thái, TEX NISI và KYODO ở Nhật, TEX ORIENT PRESS và CORPORATION PRESS ở Đại-Hàn, TEX PAN ASIA ở Hongkong, TEX ANWARA ở Indonésia, TEX AGENCE KHMER PRESS ở Cambodge, TEX LAOPRESS ở Lào và TEX CHINA NEWS AGENCY ở Đài-Loan.

(2) Ngoài ra, VTX còn nhận các nguồn tin quốc-tế qua hệ-thống viễn-ký liên-tục, hoặc qua hệ-thống Morse và Phonie của các hãng Thông-Tân và Đài Phát-Thanh sau :

- Hệ-thống viễn-ký liên-tục do các hãng Thông-Tân AFP, AP, UPI và Reuters cung-cấp.

- Hệ-thống Morse và Phonie tiếp-nhận tin-tức loan-truyền do Đài Phát-Thanh VOA, BBC, Đài Bắc-Kinh, Hanoi, hãng Thông-Tân Anwará, Panama và CNA.

Cũng còn phải kể thêm 1 hệ-thống nhận tin viễn-ký không liên-tục của các hãng Thông-Tân Quốc-gia như Orient Press, Hapdong News, Agency, DPA, Kyodo và CNA (3).

B)- Hệ-thống nhận tin.

(1) Trong giai-đoạn đầu tiên, hệ-thống nhận-tin quốc-tế của V.T.X. quá thô-sơ. Năm 1954, V.T.X. chỉ có vòn-vẹn 2 máy thu-thanh. Do đó các tin-tức quốc-tế đánh về Việt-Nam vẫn phải do Đài Phát-Thanh và Việt-Nam Viễn-Thông nhận chuyển-giao. Tin-tức thành ra chậm-trễ và sự khai-thác trở nên bất-tiện.

Nhưng từ năm 1960, nhờ sự viện-trợ kỹ-thuật của Tây-Đức và Hoa-Kỳ, V.T.X. đã có 1 số lớn các máy móc khả-đĩ tổ-chức 1 hệ-thống thu nhận và loan-truyền các tin-tức quốc-tế ngay tại cơ-quan. Hiện nay về hoạt-động tiếp nhận tin-tức quốc-tế, V.T.X. đã sử-dụng 5 hệ-thống thường-trực (4).

- 1 hệ-thống thu và phát tin bằng mã-tự (Morsecast) để nhận và phát các tin-tức được chuyển đến bằng tín-hiệu Morse do các tổ-chức cấp tin Á-châu như Kyodo Jiji, Antara, CNA gửi về.
- 1 hệ-thống tin vô-tuyến viễn-ký (Radiotélétype) tiếp nhận các tin-tức gửi đến bằng chữ thường của các hãng Thông-Tấn AFP, AP, UPI, Reuters và DPA.
- 1 hệ-thống Téléfunken bắt tín-hiệu trên các luồng sóng.
- 1 hệ-thống Sadir Carpentier bắt tín-hiệu vô-tuyến viễn-ký.
- 1 hệ-thống Hellschreiber.

(2) Sau đây là vài thứ máy móc được sử-dụng trong việc tiếp nhận và loan-truyền các tin-tức :

- 2 baies de réception,
- 1 - id - téléfunken,
- 3 máy viễn-ký Creed, Model SB,

THƯ-VIÊN QUỐC-GIA

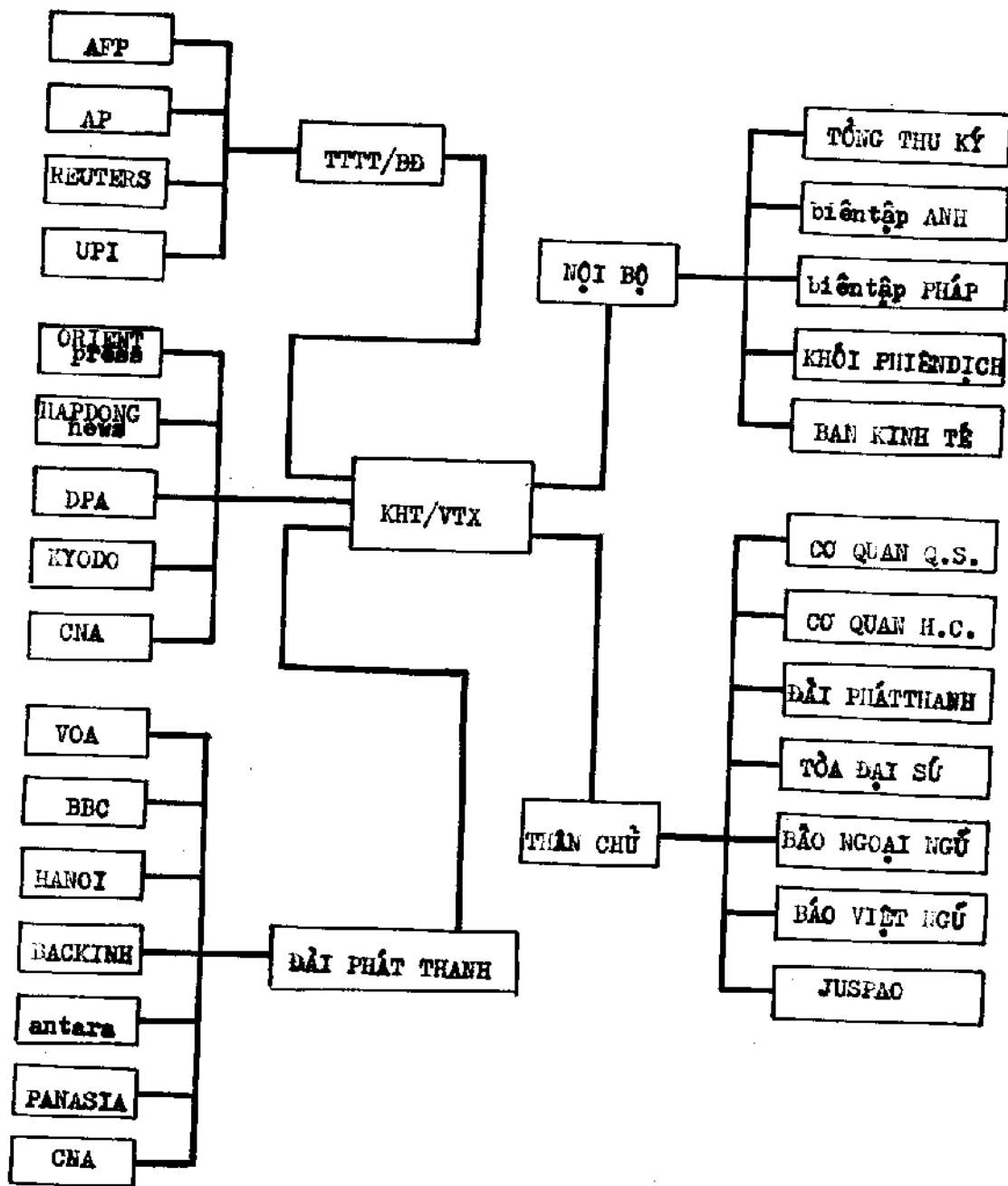
- 10 máy viển-ký Siemens, Model T-100,
- 5 - id - USA, - M-28,
- 1 - id - Creed,
- 1 máy thu-thanh National,
- 2 -id- RCA và Hallteragters,
- 1 équipement Hell Printer nhận tin,
- 1 -id- Téléfax nhận chữ Trung-Hoa,
- 2 máy quay tin Gega và 4 bộ-phận tiếp nhận Relay.

Nhờ đó mỗi ngày V.T.X. có thể nhận được trung-bình khoảng 186.000 chữ télétype của 4 hãng Thông-Tần Quốc-tế AFP, Reuters, AP và UPI, chưa kể đến số chữ nhận được qua tín-hiệu Morse và Phonic của các hãng Thông-Tần Quốc-gia cung-cấp. Số lượng trung-bình của mỗi hãng phân-phối như sau (5) :

Trong 6g15 phút mỗi ngày, AFP gửi	21.000 chữ cho TUX.
- 14g30 -nt-	, Reuters gửi 40.000 - nt -
- 22g30 -nt-	, AP - 64.000 - nt -
- 21g30 -nt-	, UPI - 61.000 - nt -

Lược-tế sau đây diễn-tả hoạt-dộng nhận tin Quốc-tế của V.T.X. (Bảng 1B).

SƠ ĐỒ HỆ THỐNG THU VÀ CHUYỂN TIN
CỦA KHỐI HIỆU THÍNH VIỆT NAM THÔNG TIN XÃ

THƯ VIỆN KHOA HỌC TỔNG HỢP
LVHC 1441

Bảng IB

C/- Việc sử-dụng tin-tức quốc-tế tiếp nhận được.-

Tin-tức do các hãng Thông-Tân Quốc-tế cung-cấp cho V.T.V. sẽ được sử-dụng ra sao ?

(1)- Đột ngột, nguyên-văn télétype các bản tin đó được Khối Hiệu-thỉnh của V.T.V. chuyển tức khắc đến các thân-chủ của V.T.V. (Đài Phát-Thanh, Báo-Chí, Việt, Hoa, Anh, Pháp ngữ và nói chung mọi cơ-sở thông-tin có đặt liên-lạc với V.T.V. cùng các cơ-quan công-quyền liên-hệ như JUSPAO, các Tòa Đại-Sứ, các Cơ-quan Quân-sự và Hành-Chánh Việt-Nam (các Bộ và Tổng Nha).

Đối với các khách hàng có đặt đường dây và máy nhận, Khối Hiệu-Thỉnh V.T.X. sẽ tự-động gửi thẳng đến họ tín-hiệu và bản tin télétype của các hãng Thông-Tân Quốc-tế. Đối với các khách hàng không đủ phương-tiện kỹ-thuật hay không được phép đặt máy nhận trực-tiếp, V.T.X. cho in các bản télétype theo lối "ronéo à alcool" rồi chuyển đến ngay cho họ. Hiện nay hầu hết các báo ở Saigon đều nhận tin quốc-tế theo cách này.

(2)- Mặt khác, Tổng Thư-Ký Tòa soạn V.T.V. cùng các Ban Biên-Tập Anh, Pháp, Kinh-Tế và Khối Phiên-Dịch cũng sẽ được Khối Hiệu-Thỉnh chuyển đến các bản télétype in theo lối "ronéo à alcool". Tổng Thư-ký Tòa soạn và các Trưởng Biên, Trưởng Khối sẽ lựa chọn trong các số muốn văn tin-tức quốc-tế đó những bản tin nào mà họ xét ra là liên-hệ đến Việt-Nam hay cần-thiết về mặt thông-tin để chuyển đến các nhân-viên liên-hệ "làm tin" đăng vào bản tin hàng ngày của V.T.V. Đó là giai-đoạn khởi đầu cho một công việc nói : hoạt-động biên-tập (đoạn II).

II-SẢN TIN TRONG NƯỚC.-

Evelyn S. Myers, trong quyển Facing Fact (6) cho rằng trong công việc lược tin, không có gì là bí-

quyết sâu-sa vì cũng không phải là một việc vô cùng phức-tạp. Tin-tức phát xuất từ những nguồn tin, đó là những nhân-vật, những tài-liệu và những biến-cố, người săn tin chỉ cần kiên-nhẫn và khéo-léo một chút là đủ cung-ứng cho độc-giả những món ăn hấp-dẫn.

A/- Các nguồn tin trong nước :

(1) Nguồn tin quan-trọng nhất là những biến-cố đang xảy ra.

Những biến-cố đó có thể liên-hệ đến độc-giả chẳng hạn như những biện-pháp bảo-vệ sức khỏe, giảm hay tăng thuế, bầu-cử đại-diện v.v... Những biến-cố đó có thể liên-hệ đến tên tuổi 1 nhân-vật, chẳng hạn các hoạt-dộng của các lãnh-tụ, của nhân-viên Nội-các, Quốc-Tội hoặc gửi khách đến viện Việt-Nam. Chúng cũng có thể liên-lạc đến các đoàn-thể lớn (chính-tảng, tôn-giáo, đoàn-thể áp-lực) đến tình-hình tài-chánh, đến các cuộc xung-đột, các cuộc đình công, các phát-minh sáng-chế và những tội ác của con người.

a)- Thông thường, Ông Tổng Thư-Ký V.T.K. được báo-trước bằng điện-thoại hay thư thông-báo về các biến-cố đó, do các cơ-quan liên-hệ chuyển đến. Ông Tổng Thư-Ký Tòa-soạn hay Thư-Ký Tòa-soạn sẽ ước-lượng tầm quan-trọng của các biến-cố sắp xảy ra, hoặc đang xảy ra để quyết-định gửi đến tận nơi một hay nhiều phóng-viên, hoặc không gửi đến phóng-viên nào cả.

b)- Đột dối khi, chính các phóng-viên V.T.K. tỉnh cơ gặp các câu chuyện xảy ra, hoặc biết được vài biến-cố nhờ đã "gài" người xung quanh các yếu-nhân bằng cách này hoặc cách khác.

- Chẳng hạn 1 phóng-viên V.T.K. cùng đi theo một đơn-vị tuần-tiêu rồi bị Cộng-Sản phục-kích hoặc trên đường đi đến sở, phóng-viên chứng-kiến một đám biểu-tình,

một vụ tự-tử, một đám hòa-hoạn... Năm 1957 phóng-viên Nestor Mata của báo "The Philippines Herald" được giải thưởng của Câu-Lạc-Bộ Báo-Chí Quốc-giá và được coi là phóng-viên xuất-sắc nhất trong năm nhờ 1 bài tường-thuật vụ tai-nạn phi-cơ 17-3-1957 làm chết Tổng-Thống Magsaysay ở Cebu mà ông là người sống sót, độc-nhất trong tai-nạn ấy (7).

- Về việc "gài" người quanh các yếu-nhân, phóng-viên V.T.F. thường cũng có dịp sử-dụng nhưng trên căn-bản cảm-tính giao-hữu hơn là khế-uớc tài-chánh. Phương-thức này mang lại cho phóng-viên những tin-tức xác-thực và vô cùng nhanh chóng, tuy nhiên lịch-sử thông-tán cũng có dịp ghi lại nhiều khía cạnh bi hài. Ký-giả lão-thành André Souillard, Tổng Thư-ký Pháp Tân-xã có thuật lại rằng khi Đức Giáo-Hoàng Pie XII đang hấp-hối tại công-trường Saint Pierre ở Rome, thì hãng Thông-tán ngoại-quốc muốn thắng thế trong cuộc cạnh-tranh loan tin mau lẹ, đã ngầm liên-lạc với 1 nhân-viên trong giới kế-cận Đức Giáo-Hoàng, họ ra 1 mật-hiệu cho nhau, nếu Đức G.H. băng-hà thì nhân-vật này sẽ lấy ngay miếng vải trắng phát nơi cửa sổ Tòa Thánh. Do đó khi phóng viên của hãng Thông-tán này thấy 1 miếng vải trắng phát nơi cửa sổ liền biết ngay và báo tin chớp-nhoáng "Đức Giáo-Hoàng đã băng-hà" Dĩ nhiên hãng này đã thắng trong cuộc cạnh-tranh tin mau lẹ như đã chỉ định trước.

Nhưng khôn thay, miếng vải trắng đó không phải là dấu-hiệu của nhân-vật thân-cận Đ.G.H., mà là vì một sự tình-cờ, 1 nhiếp-ảnh-viên khi đi qua cửa sổ nọ, đã vô-tình lỡi khấn tay ra sứt mũi khiến cho có sự lầm lẫn này, kết-cuộc Đức Giáo-Hoàng chỉ băng-hà ngày hôm sau (8).

(2) Nguồn tin thứ hai là các tài-liệu phổ-biến và các buổi họp báo (brieking).

a)- Nhưng tài-liệu thông-thường nhất là các bản thông-tin hay báo-cáo trao cho V.T.X. Dĩ nhiên, các tài-liệu

này là tài-liệu quảng-cáo cho tổ-chức liên-hệ, hoặc hơn nữa có khi không đủ sự-kiện cần-thiết hay viết kén, vụng-về. Nhưng phóng-viên V.T.X. có thể nhận đó trở lại chính tổ-chức liên-hệ để thu-thập các dự-kiện quan-trọng và cốt-yếu, có thể gặp những nhân-vật hoặc những tài-liệu khác.

Ngoài ra, phóng-viên V.T.X. cũng có thể tìm kiếm các tin-tức về sinh-hoạt của Chính-Phủ hay các Đoàn-thể nhờ các báo-cáo thường-lệ không dùng để phổ-biến, hay các bản thông-cáo phổ-biến cho các giới liên-hệ và cuối cùng là các bài diễn-văn quan-trọng.

h)- Ngoài các tài-liệu phổ-biến thời những buổi họp báo thường-xuyên hàng tuần cũng cung-cấp cho phóng-viên V.T.X. nhiều tin-tức. Hàng tuần vào mỗi chiều thứ Ba, từ 2 giờ đến 4 giờ Trung-Tâm Quốc-Gia Báo-Chỉ tường-trình với ký-giả quốc-nội những tin-tức chiến-sự trong tuần và loan-báo những tin-tức chiến-tranh mới nhất. Thường thường các tin-tức này do 1 Sĩ-quan cấp Tá ở Bộ Tổng Tham-Mưu Liên-Quân trình bày. Mặt khác trong buổi họp này phóng-viên V.T.X. có thể tìm kiếm thêm các tin-tức về chính-trị, kinh-tế, tài-chánh, văn-hóa bằng cách đặt những câu hỏi để Ông Giám-Đốc Trung-Tâm hay Đại-diện các Bộ trả lời.

(3)- Cuối cùng các nhân-vật cũng là nguồn tin thông-thường nhất. Qua các cuộc phỏng-vấn các nhân-vật trong chính-quyền hay của các Đoàn-thể, Tôn-giáo, phóng-viên V.T.X. cung-cấp những tin-tức liên-quan đến các vận-sả thời-sự hoặc làm sáng tỏ các biến-cổ đang diễn ra.

B/- Nhân-viên săn tin.

Trong số 231 nhân-viên của V.T.X. thì 117 nhân-viên tức là 74% làm việc ở Cục Biên-Tập. Tuy nhiên chỉ có 39 người, tức 17% là nhân-viên Tòa Soạn, Biên-tập-viên và phóng-viên săn tin, trực-tiếp góp phần vào việc thu lượm và loan truyền các tin-tức quốc-nội. Nếu kể con số thực-thụ các phóng-viên thì chỉ có 11 phóng-viên cho 3 Biên-Chuyên-

môn và 57 Thông-tín-viên địa-phương, một con số quá nhỏ cho việc thu lượm các tin-tức xảy ra trong mọi lãnh-vực.

(1)- Phóng-viên :

Bản về vai trò của Phóng-viên, Ông A. Scullard viết "Phóng-viên hãng Thông-Tân là một người lúc nào cũng vội-vã, bận-rộn, không có thời giờ để mơ-mộng. Họ phải đến thật nhanh, viết thật mau và ra đi cũng thật lẹ... để rồi lại bắt đầu ở nơi khác" (2).

Tại sao vậy ?

Người ta có thể trả lời ngay rằng vì vai trò của 1 hãng Thông-Tân buộc các Phóng-viên của họ phải tranh-thủ với thời-gian, như vậy, một người Phóng-viên của Đài Phát-thanh có thể có một chút thời giờ nào đó để chuẩn-bị buổi phát-thanh của mình, một Địch-phái-viên của Nhật-báo luôn luôn có vài giờ tự-do trước khi số báo xuất-bản. Nhưng Thông-Tân-Xã không thể cho phép các Phóng-viên của họ thành-thời, vì bất cứ lúc nào trong nước hay ngoài nước cũng có hàng trăm Ký-giả Báo-chí và Đài Phát-Thanh đang chờ đợi họ, mong bản tin của họ từng giây, từng phút.

Cho nên các Phóng-viên VTX dù là Phóng-viên chuyên-nghiệp hay Phóng-viên công-tác bán thời-gian, nhận thù-lao theo số chữ trong bản tin (035 1 chữ), lúc nào cũng túc-trực ở Tòa-Soạn V.T.X. để công việc trực điều-hòa, Tổng Thư-Ký Tòa Soạn chia phiên ngày và đêm, Phóng-viên làm đêm bắt đầu có mặt ở Tòa-Soạn từ 5H30 chiều trước khi nhóm Phóng-viên ban ngày trở về nhà. Các Phóng-viên làm đêm lúc nào cũng phải tỉnh-táo và đầy đủ, bởi vì các biến-cố xảy ra thường ít biết đến giờ khác. Tất cả thể một hồi chuông điện-thoại reo vào cửa khuya tại Tòa-Soạn, báo tin một phi-cơ vừa lặn-rớt ở Tân-Sơn-Nhất. Lập-tức nhân-viên Tòa-Soạn phải ghi vội lại những gì mình nghe được qua đường dây. Tuy vậy, ở Sài không phải ai

cùng tốt đối với một cơ-quan Thông-Tấn như V.T.X. Có thể tên điện nào đó mồn phá chơi. Cho nên trước khi phái Phóng-viên đến nơi xảy ra tai-nạn, Tòa-Soạn cũng cần liên-lạc lại với văn-phòng Phi-cảng để xác-nhận tin vừa nhận được. Liên đó, 1 Phóng-viên với đầy đủ dụng-cụ nhà nghề được cấp-tốc đưa đến nơi phi-cơ lâm-nạn. Cũng có thể một Phóng-viên cùng đi theo với anh. Hình-thức "săn-tin cấp đôi" này có lợi, vì trong lúc Phóng-viên 1 gửi về Tòa-Soạn các tin vấn sót-đẻo thì Phóng-viên kia đã "xâm-nhập" văn-phòng Phi-Cảng để nhận các tin-tức đầu tiên và liên-lạc ngay với Tòa-Soạn các chi-tiết bổ-túc: phi-cơ thuộc hãng Hàng-không nào, số phi-cơ, con số và tên hành-khách cùng phi-hành-đoàn v.v...

Các Phóng-viên Tòa-Soạn sém phải vất-vả và như vậy, nhưng cũng may, không phải tất cả các biến-cổ quan-trọng đều chờ đêm tối mới xảy ra. Qua các văn-thư chính-thức hay các nguồn tin đặc-biệt, Tổng Thư-lý Tòa-Soạn và Thư-Ký Tòa-Soạn ngày thường lập thành những lịch hoạt-dộng trong ngày để phân-công ngay cho các Phóng-viên cho họ vừa đến sở. Tùy theo nhiệm-vụ chuyên-môn, Phóng-viên của 8 Biên trong Tòa-Soạn V.T.X. sẽ được lệnh đi dự một buổi tiếp tân, một cuộc họp báo hay phỏng-vấn 1 nhân-vật thời-sự. Các Phóng-viên cộng-tác bán thời-gian với V.T.X. cũng được cất-cử đi liên-lạc với các cơ-sở báo-chí của mỗi Bộ liên-hệ để thu-thập và khai-thác tin-tức mới. Mặt khác, 2 Phóng-viên V.T.X. còn được "nắm vùng" thường-trực ở Pháp-Đình và Sở Cảnh-Sát Cấp-Cứu để kịp thời thông-báo với Tòa-Soạn những tin-tức sót-đẻo nhất.

(2)- Thông-tin-viên địa-phương.

Các biến-cổ xảy ra ở địa-phương liên-quan đến hoạt-dộng của chính-quyền địa-phương, hoạt-dộng Quân-sự, các thiên-tai (lụt-lội, hạn-hán) nửa nằng, bệnh-tật, biểu-

tính; án-mạng v.v... được 47 Thông-tin-viên và 10 Phái-viên thường-trực ở 4 Vùng Chiến-Thuật gửi về cho Tòa-Soạn V.T.X., Biên Quốc-nội. Lễ dĩ-nhiên các biện-pháp liên-lạc "Chappe" và "Chim bồ-câu" đã lỗi thời. Thông-tin-viên ở Tỉnh thường gửi tin về Tòa-Soạn bằng thư qua trung-gian của Bru-Điện. Trong trường-hợp có các tin-tức quan-trọng, họ nhờ xe thư chuyển-giao. Vì tình-trạng chiến-tranh, giao-thông giữa Saigon và các địa-phương khó-khăn, nên các tin-tức của Thông-tin-viên thường đến chậm. Tuy nhiên đối với các Phái-viên ở vùng Chiến-thuật, họ vẫn thường liên-lạc tin-tức với V.T.X. bằng điện-tín hay điện-dàn trực-tiếp với Tòa-soạn qua hệ-thống vô-tuyến-diện của cơ-quan USIS Mỹ. Dù dài hay ngắn, các bản tin của Thông-tin-viên địa-phương cũng như của Phái-viên thường-trực tại 4 vùng Chiến-thuật đều được thu thập theo giá-biểu 0\$5 một chữ.

Đoạn hai : HOẠT-DỘNG BIÊN-TẬP.

Tất cả các bản tin đủ mọi loại (thư, điện-tín, ronéo à alcool) nhận được của các Thông-Tán-Xã Quốc-Tế, của các Thông-tin-viên địa-phương, Phái-viên thường-trực hay Phóng-viên Đổ-thành đều phải được soạn lại trước khi giao cho Khối Ấn-loát và Phát-hành. Công việc soạn tin này do Tổng Thư-Ký Tòa-soạn và Biên-tập-viên của 3 Biên-Chuyên-nôn đảm nhận.

Ngoài trừ, 4 Thư-ký hiện nay V.T.X. có 17 Biên-tập-viên. Bảy nhân-viên Tòa-soạn và Tổng Thư-ký Cục Biên-tập hợp thành Ban Chủ-Bút.

I.- TÒA SOẠN V.T.X..- Là 1 căn-phòng rộng lớn với 1 khung-cảnh tập-nập gần 30 nhân-viên với các máy chữ và điện-thoại trên 3 dãy bàn dài.

Trong các phim chiếu bóng, khi phim quay đến sinh-hoạt của 1 Tòa-soạn người ta thấy trình bày hình ảnh

những Biên-tập-viên nết-mỏi, Chủ-bút mặc áo sơ-mi xắn tay và các Tổng-th-văn chạy di chạy lại mang giấy tờ đến cho mỗi Ban và ai ai cũng bận-rộn với máy điện-thoại. Hình ảnh đó, tạo cho ta có cái cảm-trưởng Tòa-soạn là một tổ ong và các con ong đang làm việc bận-rộn, gấp rút.

Thực ra, hiện nay phòng Biên-tập có 1 khung-cảnh yên lặng hơn là ồn-ĩ, trong đó các Biên-tập-viên chăm-chú làm việc 1 cách thận-trọng và hữu-hiệu, quanh 3 dãy bàn dài đặt ở giữa phòng. Đằng cuối phòng là bàn của Tổng Thư-Ký Tòa-soạn. Các bản tin quốc-tế, quốc-nội, Đô-thành, Kinh-tế hay văn xã v.v... mà V.T.X. vừa nhận, được cấp-tốc chuyển đến vị Trưởng Ban Biên-tập của mỗi Biên. Đúng lý ra vị này là người có quyền đọc các bản thảo đó và xếp loại các tin-tức cùng ghi những chỉ-thị vào bên lề các bản tin đó. Chẳng hạn như "tin ngắn và chính xác" cần thông tin liền "tin hay nhưng dài" cần tóm tắt lại, "bản tin không đáng lưu-ý hay mất thời-gian tính" cần bỏ đi v.v... Tuy nhiên, vì số nhân-viên V.T.X. còn quá ít, nên Trưởng Ban Biên-tập và Biên-tập-viên V.T.X. thường chia nhau việc sửa chữa các bản tin, chải chuốt lại văn-pháp của Phóng-viên và Thông-tin-viên, quyết-định giá-trị thông-tin của bản tin và lựa-chọn các đề-mục thích-hợp.

Sau đó bản tin chính-thức được chuyển sang nhân-viên phòng Ấn-loát phát-hành. Đối với các bản tin quốc-ngoại, nhân-viên Khối Hiệu-thính sẽ phụ-trách việc loan tin.

A)- Tổng Thư-Ký Tòa-Soạn. -

Tổng Thư-Ký Tòa-soạn hiện nay là Ông Nguyễn-Việt-Khánh, cánh tay mặt của Ông Chủ-Sút Nguyễn-Ngọc-Linh. Vì chức-vụ Tổng Giám-Đốc buộc Ông Tổng Giám-Đốc phải quan-tâm đến các vấn-đề tổng-quát của V.T.X. và giao-thiệp với các cơ-quan bên ngoài, nên vai trò của Ông Tổng Thư-Ký Tòa-soạn

V.T.X. trở thành rất quan-trọng. Mặc dù chính Ông Tổng Giám-Đốc là "linh-hồn truyền sức sống và sinh-hoạt cho cơ-quan, là bộ óc lớn ôm-ấp từ mọi vấn-đề, là ý-chí cương-cuỳết làm sao cho sống động và dẫn đưa tới đích" (Congrès National de Nice 3/1939), nhưng trong thực-tế Ông Tổng Thư-ký mới là người sát cánh, chăm-sóc, quyêt-định mọi việc liên-quan đến công-tác biên-tập.

Sáng nào Ông cũng tự hỏi "Hôm nay sẽ có những chuyện gì xảy ra ? Có những chuyện lôi-thôi về chính-trị, có những thông-cáo nào cần đăng-tải và những tin-tức nào cần phải kiểm ?". Ngay từ sáng sớm, các nhân-viên đã có mặt ở Tòa-soạn. Họ chờ Ông cho ý-kiến hoặc chỉ-thị để rồi người chạy vào Quốc-Hội, kẻ lên qua hành-lang Tòa Án, Bộ, Phủ hay bay đến một ai địa-đầu nào đó làm phóng-sự.

Sau khi đã phân-định nhiệm-vụ, khoảng 1 giờ, thì là lúc ngồi nghĩ đến bù những giờ phút âu lo, chỉ trừ những trường-hợp cần-cấp, Ông Tổng Thư-Ký có thể rảnh-rang giả từ Tòa-soạn từ 9h30 đến 11h. Để lui tới các Bộ, giao-thiệp với những người có thể-lực nhằm "tính hơi" những biến-cố có thể xảy đến vào ngày mai.

B)- Thư-Ký Tòa-Soạn và Biên-Tập-Viên.

Tòa-soạn, 1 cơ-quan thông-tấn như V.T.X. không khác nào 1 cái bình chứa lớn mà bao nhiêu tin-tức cũng được đổ dồn về, nào là tin của các Ký-giả, Phóng-viên, Thông-tín-viên địa-phương, nào là tin của các hãng Thông-Tấn Quốc-tế, của các Đặc-phái-viên, của tư-nhân hay của Chính-Phủ... tin-tức vào thì đã-dập, nhưng số tin ấn-hành phải có giới-hạn, trong số 100 trang cho 2 bản tin sáng chiều. Do đó, Thư-ký Tòa-soạn, các Trưởng Biên và Biên-tập-viên V.T.X. phải chọn lọc hết sức tỉ-mỉ và khôn ngoan. Đối với họ, 1 tin đăng được phải là 1 tin hay, quan-hệ, mới lạ và xác-thực. Do đó công việc của họ là phân tích các nguồn

tin, phối kiểm và đánh giá trước khi chuyển sang Khối Ấn-loát.

Chẳng những vậy, Thư-ký Tòa-soạn và các Biên-tập-viên V.T.K. còn phải sửa lại những đoạn văn dở, xóa các ý-tưởng trùng nhau, làm nhẹ bớt những câu quá nặng và rút ngắn những lời dài dòng. Có khi họ còn phải chêm câu lại, tô-diểm vài danh-từ hay chỉnh-dốn lại những chữ mà tác-giả trong lúc vội-vàng chưa cân-nhắc kịp.

Nhưng cũng chưa hết, viên Thư-ký Tòa-soạn và các Cộng-sự-viên khác của ông còn phải chữa lại những bản stencyl, đính-chính những đoạn lầm-lẫn vì nếu có những lầm-lẫn ngộ-nghĩnh vô hại thì cũng có những sự sai lầm làm tiêu cả sự-nghiệp. Ông Tổng Giám-Đốc V.T.K. Nguyễn-Thái có dịp thuật lại rằng có lần 1 Sắc-lệnh của Phó Tổng-Thống bị bỏ sót, có lần trong bản tin ngày 23-5-1957 đăng bản tuyên-ngôn chung sau cuộc viếng thăm Mỹ-quốc của Ngô Tổng-Thống, có 1 lỗi đánh máy thật rắc-rối. Trong tờ stencyl người ta đọc "et le Viet-Nam contribue à la défaite commune du monde libre" (và nước Việt-Nam đã góp phần vào sự thất-bại chung của thế-giới tự-do) thay vì "à la défense commune du monde libre" (vào sự bảo-vệ chung của thế-giới tự-do). Trong bản tin ngày 19-5-1957 cũng đã phạm một lỗi-lầm tương-tự. Trong tờ stencyl đó, họ đã đánh máy câu "Tổng-Thống trở về Saigon đi ngang qua Hanoi" thay vì "Tổng-Thống trở về Saigon đi qua Hawaii" (10).

Nói tóm lại thì Thư-ký Tòa-soạn, Trưởng Biên và Biên-tập-viên là những nhân-viên làm một công việc thật là phiền-phức và tế-nhị, nhưng thường ít người nghĩ tới công-việc của họ. Để kết-thúc phần này, chúng tôi xin trích ra đây lời nhận xét của Robert de Jouvenel (11) phó-hạ viên Thư-ký Tòa-soạn đêm mà cũng là hình ảnh của các Biên-tập-viên làm đêm của V.T.K.

"Đi ngủ 6 giờ sáng là thức dậy lúc 4 giờ chiều, 6 giờ chiều đã phải tới bàn giấy, bỏ đi ăn cơm 1 lúc rồi vội vàng trở về làm việc. Dĩ nhiên, họ không bao giờ đi coi hát, không bao giờ nhận lời mời, không bao giờ đến 1 nơi công-cộng và chỉ tiếp những người đến gặp vì những chuyện liên-lạc đến Tòa-soạn. Làm nghề này, họ thường chết non, nhưng chẳng ai để ý tới, vì sau 10 năm hành-sự, không còn ai biết họ bao nhiêu tuổi nữa".

II. Ban Chủ-Bút. - Trong các trường-hợp có khó-khăn về công việc biên-tập hay kỹ-thuật, các Biên-tập-viên V.T.K. thường hỏi ý-kiến của Ban Chủ-Bút. Ban Chủ-Bút có hai nhiệm-vụ căn-bản là :

1.- Theo dõi một cách tỷ-mỷ và liên-tục các tin-tức cung-cấp do các hãng Thông-tấn Quốc-tế hay các Phòng-viên và Thông-tín-viên địa-phương.

2.- Dự-liệu và báo-dộng. Ban Chủ-Bút theo dõi từng giờ các biến-chuyển khi có những biến-cố quan-trọng xảy ra để quyết-dịnh gửi Phòng-viên tăng-cường nếu tình-thế đòi hỏi. Đợt khác Ban Chủ-Bút cũng còn thu-thập và kiểm-soát các nguồn tin trước khi phổ-biến.

Đoạn ba. - HOẠT-ĐỘNG LOAN-TIN.

Hoạt-động loan tin bao gồm việc loan truyền các biến-cố mới xảy ra ở Việt-Nam cho các hãng Thông-tấn Quốc-tế và ngược lại phổ-biến các tin-tức quốc-tế cùng tin-tức quốc-nội cho báo-giới, Đài Phát-thanh và các cơ-quan hành-chánh, quân-sự tại Việt-Nam.

I. - LOAN TIN RA NGOÀI-QUỐC. -

A/- Một phần các tin-tức do V.T.K. thu lượm được về sinh-hoạt kinh-tế, chính-trị, xã-hội, tôn-giáo, chiến-sự v.v. ở Việt-Nam được Biên Quốc-Nội tuyển chọn để loan-truyền cho các hãng Thông-tấn Quốc-tế, cũng như các hãng Thông-tấn

Quốc-gia.

Hàng ngày, một nhân-viên Khối Hiệu-thỉnh V.T.X. có nhiệm-vụ đánh đi từ trụ-sở V.T.X. các tin-tức thời-sự Việt-Nam cho các thân-chủ của V.T.X. ở ngoại-quốc qua hệ-thống chuyển-tiếp của Việt-Nam Viễn-Thông đặt tại Saigon và B.Đ. Singapore. Các tin-tức này được loan-truyền bằng máy viễn-ký Télétipe hay bằng tín-hiệu Morse và được tiếp nhận tức-khắc ở khắp nơi Đô-thị lớn trên thế-giới, như Bonn, London, Paris, Vienna, Roma (Tây Âu) Washington, Buenos-Aires (Mỹ-Châu) Hongkong, Manila, Séoul, Taipei, Tokyo (Đông Á), New-Delhi, Karachi, Ankara, Damas, Tel Aviv, (Trung-Á) Djakarta, Singapore (Đông Nam Á) Bangkok, Phnompenh, Rangoon, Vientiane (ĐNA) và Rabbat, Tunis (Phi-Châu).

B/- Ngày nay các kỹ-thuật thông-tin như chim cầu của Havas, máy chappe, printing, tickers, Bandot đã bị xem như lỗi thời. Năm 1936 việc truyền tin được thực-hiện tức-khắc.

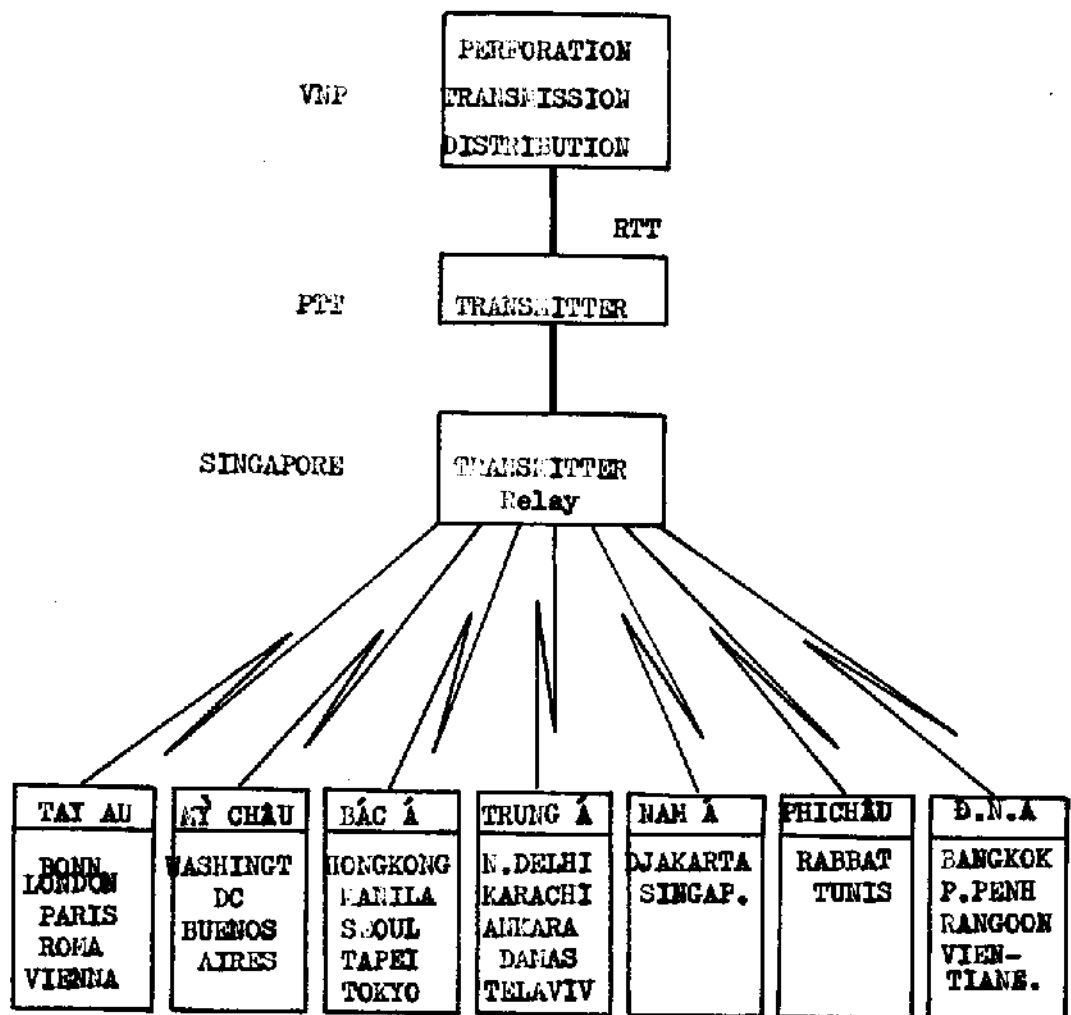
Trong khi nhân-viên Khối Hiệu-Thỉnh V.T.X. đánh bản tin về cái chết của Ngô-Đình-Cần, báo-đề cổ Tổng-Thống Điện ở Saigon thì không hơn 10 ngày sau, máy thu tin AFP ở Balé và AP ở Washington đã nhận được nguyên-văn bản tin và chỉ cần thêm vài giây nữa, AFP và AP loan-truyền tin này đi khắp thế-giới.

Nửa giờ sau đó, tất cả các Thủ-dô trên thế-giới đều biết rõ chi-tiết về cuộc hành-quyết can-phạm chính-trị. Các báo lên khuôn tin đặc-biệt và các Đài Phát-Thanh ngưng chương-trình thường-xuyên để thông-báo cho thính-giả tin sốt-đéo.

Để thực-hiện công cuộc truyền tin mau lẹ cho thế-giới, V.T.X. hiện đang sử-dụng ở Khối Hiệu-Thỉnh 1 hệ-thống phát-tin vô-tuyến viễn-ký và mã-tự gồm có hai máy Perfo Olivetti, 1 máy Perfo Creed, 2 Autohead Creed, 2 Perfo GNT và 2 máy phát GNT. Ngoài ra, để tăng-cường năng-lực của máy

Bưu-Điện Singapore đã nhân tiếp-vận các bản tin của V.T.X. loan-truyền ra ngoại-quốc (Bảng IC).

SƠ ĐỒ HỆ THỐNG PHÁT TIN VÔ TUYẾN VIỄN KÍ
CỦA VIỆT NAM THÔNG TÀI XÃ TRÊN THẾ GIỚI.

Bảng IC

II.- LOAN TIN TRONG NUOC.-

Trong cuộc cung-cấp các tin-tức quốc-tế và quốc-nội cho các cơ-sở liên-hệ trong nước, V.T.X. sử-dụng 2 phương-cách cung-cấp nguyên-văn các bản tin do V.T.X. nhận được và các bản tin do V.T.X. biên-tập.

A/- Cung-cấp nguyên-văn các bản tin do V.T.X. nhận được :

1.- Trước đây, các bản tin quốc-tế mà V.T.X. nhận được que hệ-thống vô-tuyến viễn-ký của các hãng Thông-Tấn Quốc-tế không được phép chuyển thẳng đến khách hàng của V.T.X.

Tuy nhiên, kể từ 1965 nhằm mục-tích phát-triển sinh-hoạt báo-chí và giúp cho báo-chí cũng như Đài Phát-Thanh có đủ thời giờ cùng tự-do khai-thác. V.T.X. cho phép các thân-chủ đặt đường dây trực-tiếp với Khối Hiệu-Thỉnh V.T.X. để thu nhận tức-khắc các bản tin vô-tuyến viễn-ký do các hãng Thông-Tấn Quốc-tế cung-cấp. Hiện nay, ngoại trừ một số các cơ-quan hành-chánh, Quân-sự và Tòa Đại-Sứ lớn, báo-giới Việt-Nam chưa đủ tài-chính để đặt máy nhận tin trực-tiếp.

2.- Do đó, đối với báo-giới và các thân-chủ không đủ phương-tiện hay không cần-thiết để đặt máy nhận trực-tiếp, V.T.X. cung-cấp các bản tin quốc-tế theo nguyên-văn nhận được bằng Pháp-ngữ hay Anh-ngữ theo lối Ronéo à alcool. Các bản tin này được giao tại trụ-sở V.T.X. hay tận cơ-quan đặt mua.

B/- Cung-cấp các bản tin do V.T.X. ấn-hành :

Công việc chính yếu của V.T.X. là soạn-thảo và ấn-hành các bản tin định-kỳ, ronéo type, giấy đen, khổ 19x33 cm bằng 3 thứ tiếng Anh, Pháp, Việt để cung-cấp cho tư-nhân, cơ-quan công-quyền và báo-giới trong nước. Từ năm 1961, VTX. đã phát-hành mỗi tuần 1 bản đúc-kết tình-hình kinh-tế và bắt đầu 1965 lại có bản chỉ-dẫn hàng tháng về các tin-tức xảy ra trong tháng.

(1) - Bản tin hàng ngày.

a/- Bản tin thời-sự - Từ 1954, sau khi V.T.X. được thực-sự do người Việt-Nam chỉ-huy, Tòa-soạn đã ấn-hành 4 loại bản tin hàng ngày nội-dung không hoàn-toàn giống nhau. Đó là bản tin Việt-ngữ, bản tin Pháp-ngữ, bản tin Anh-ngữ và bản tin phổ-biến hạn-chế (mặt và tối mặt).

- Phát-hành - Trừ bản tin mặt và tối mặt phát-hành mỗi ngày 1 lần, thời 3 bản tin Việt, Pháp, Anh phát-hành mỗi ngày 2 lần : bản tin buổi trưa phát-hành vào 11 giờ và bản tin buổi chiều phát-hành vào 17 giờ.

Tuy nhiên, hầu hết các báo ở Saigon đều phát-hành buổi sáng, các tin-tức có buộc phải lên khuôn vào khoảng 9 giờ sáng mỗi ngày để kịp kiểm-duyet ở Bộ Thông-Tin. Do đó bản tin 11 giờ của V.T.X. không được báo-chí kịp thời khai-thác. Để giải-quyết khó-khăn này, cuộc cải-tổ Ban Biên-Tập vào khoảng tháng 7/1966 cho phép V.T.X. phát-hành riêng bản tin Việt-ngữ vào 6 giờ sáng để cung-cấp cho nhu-cầu báo-chí Việt-ngữ. Tuy nói là phát-hành mỗi ngày 2 lần nhưng trong các ngày lễ lớn và chúa-nhật, V.T.X. chỉ phát-hành 1 lần bản vào buổi trưa.

- Nội-dung - Hiện nay, sau cuộc cải-tổ tháng 7/1966 nội-dung 3 bản tin hàng ngày đều giống nhau. Mỗi bản tin gồm có 2 phần, phần tin-tức quốc-nội và phần tin-tức quốc-tế.

Phần tin-tức quốc-nội gồm có các mục sau :

- Hoạt-động của chính-quyền qua các Bộ, các ngành.
- Hoạt-động của các Đoàn-thể Tôn-giáo, dân-chúng.
- Diễm-báo, đọc báo ngoại-quốc.
- Phóng-sự và phỏng-vấn.
- Nhận-dịnh tình-hình chiến-sự và thời-cuộc.
- Ký-sự quốc-nội và quốc-ngoại.
- Lá thư hải-ngoại.

- Tài-liệu liên-quan đến đời sống của các nước Cộng-Sản.

Phần tin quốc-tế gồm có các tin-tức đã được chọn-lọc qua các bản tin vô-tuyến viễn-ký, Morse và Phonie của các hãng Thông-tấn Quốc-tế và các Đài Phát-thanh quan-trọng.

Phân tích bản tin Việt-ngữ sáng và chiều ngày 1-10-1966, dày 106 trang, người ta thấy các tin-tức được phân-phối như sau :

- 28 trang, tức 32% được đăng các tin-tức liên-quan đến hoạt-dộng chính-quyền.
- 25 trang, tức 30% dành cho ký-sự và phóng-sự chiến-trường.
- 8 trang, tức 9% dành cho hoạt-dộng các Đoàn-thể, Tôn-giáo và dân-chúng.
- 7 trang, tức 8,6% dành cho phần tài-liệu.
- 6 trang, tức 7% - nt - điểm-báo.
- 5 trang, tức 6% - nt - thể-thao.
- 4,5 trang, tức 5% - nt - tin-tức chiến-sự.
- 2 trang, tức 2% - nt - tin-tức ở vùng Cộng-sản.

- Ấn bản và giá bán - Trung-bình V.T.X. phát-hành mỗi ngày 330 bản tin-tức Việt-ngữ, dày 80 trang, giá hàng tháng là 1.000\$ mỗi bản, in 2 mặt, chưa kể tiền khai-thác các bản tin-tức thêm cho báo-chí trích đăng lại. Về các bản tin Anh-ngữ, V.T.X. phát-hành mỗi ngày trung-bình 250 bản, dày 50 trang, giá 1.500\$ một tháng. Bản tin Pháp-ngữ, dày trung-bình 56 trang, phát-hành 328 bản mỗi ngày, giá 1.500\$ một tháng.

b/- Bản tin phổ-biến hạn-chế -

Từ năm 1965, 2 bản tin Mật và Tối-mật được hợp nhất dưới danh-hiệu bản tin phổ-biến hạn-chế phát-hành mỗi ngày 1 lần vào buổi trưa/Chúa-nhật và các ngày Lễ lớn.

- Mục-sách của bản tin : Phổ-biến hạn-chế nhằm dành cho 1 số độc-giả chọn lọc (nhân-vật chính-quyền, quân-nhân, cơ-quan ngoại-giao, báo-chí và nói chung, tư-nhân được phép của Tổng Giám-Đốc V.T.X.) dùng tham-khảo và nghiên-cứu riêng.

- Nội-dung bản tin - Gồm có các tin-tức về những biến-cố xảy ra miền Bắc, các quốc-gia Cộng-Sản và trong Mặt Trận Giải-Phóng Miền Nam. Ngoài ra, bản tin này còn ghi lại các hoạt-dộng chống đối Chính-Phủ ở trong nước, tại Hoa-Kỳ, tại Pháp và các nước trong Khối Tự-do cùng những lập-luận chống Chính-quyền Việt-Nam qua báo-chí quốc-tế.

- Các tin-tức này được đăng-tải theo ngôn-ngữ nhận được (Anh, Pháp, Việt-ngữ). Riêng đối với các bản tin Anh-ngữ V.T.X. có lược dịch ra Việt-ngữ để độc-giả không quen đọc Anh-ngữ có thể theo dõi. Mỗi ngày V.T.X. phát-hành 97 bản tin phổ-biến hạn-chế, trung-bình mỗi ấn-bản 25 trang, giá 2.400\$ mỗi tháng.

c/- Bản tin kinh-tế -

Từ 1961, V.T.X. khởi đầu phát-hành thêm mỗi ngày 3 loại ấn bản khác liên-quan đến các tin-tức về sinh-hoạt kinh-tế, tài-chánh. Các bản tin kinh-tế được phát-hành 2 lần vào buổi sáng mỗi ngày hồi 9 giờ, 30 trừ Chúa-nhật và Lễ lớn.

- Bản tin Les Cours - phát-hành 22 ấn-bản, trung-bình 10 trang mỗi bản tin, giá bán hàng tháng là 1.500\$, ghi lại các tin-tức về thị-trường chứng-khoán tại Paris, về hối-xuất tiền-tệ tại Paris, Newyork, Hongkong và biến-chuyển của giá san-phẩm trên thị-trường quốc-tế.

- Bản tin thứ 2 - là bản tin giá cao-su, phát-hành 18 ấn bản, trung-bình dày 5 trang, giá mỗi tháng 1.500\$, ghi lại các tin-tức về giá cao-su trên thị-trường quốc-tế, tại Singapore, Anh, Pháp và Mỹ.

Riêng giá cao-su tại Singapore và London thì VT.X. có thể báo tin trực-tiếp bằng điện-thoại với khách hàng sau khi nhận được tin. Điện-thoại báo tin về giá cao-su ở Singapore 1 ngày 4 lần, cho biết giá ouverture, midi, mi-séance và clôture, mỗi tháng 7.000\$. Về tin London, mỗi ngày điện-thoại 2 lần cho biết giá ouverture và clôture, 1.000\$ mỗi tháng.

- Bản tin thứ 3 - là bản tin giá gạo, trung-bình dày 5 trang, phát-hành 16 ấn-bản, giá 1.500 mỗi tháng, gồm có các tin-tức về giá gạo trên thị-trường Hongkong, Singapore, Kuala Lumpur, London, Paris và Bangkok.

- Bản tin thứ 4 - là bản tin Cours des Changes trung-bình 3 trang, phát-hành 12 ấn-bản mỗi ngày, giá 1.000\$ một tháng, gồm có các tin-tức liên-quan đến hối-xuất tiền-tệ trên thị-trường cuộc-tế Hongkong, Zurich, Singapore, London, Paris, Newyork cùng thị giá chứng-khoán trên thị-trường Newyork và Mỹ-quốc.

(2)- Bản tin hàng tuần.

a/- Bản tin kinh-tế hàng tuần có từ năm 1961 gọi là Economic and Financial Bulletin, dày trung-bình 30 trang mỗi tuần, nay tăng lên trung-bình 50 trang, phát-hành 96 ấn-bản mỗi tuần vào ngày thứ 5. Bản tin này được viết bằng 2 thứ tiếng Anh và Pháp-ngữ.

Nội-dung bản tin gồm có các tin-tức về tình-hình kinh-tế tại Việt-Nam cũng như trên toàn thế-giới, các tài-liệu ký-sự liên-quan đến vấn-đề kinh-tế quốc-nội, quốc-ngoại, giá 1 số hàng-hóa cùng hối-suất trung-bình trong tuần tại Việt-Nam cũng như tại các quốc-gia có liên-hệ mật-thiết về kinh-tế với Việt-Nam.

b/- Bản tin đấu-thầu.

Từ tháng 6/1966, nhằm thỏa-mãn các nhà thầu, V.T.X. ấn-hành mỗi ngày 1 bản tin liên-quan đến các cáo-thị gọi thầu, trung-bình mỗi bản tin dày 15 trang.

(3)- Ngoài ra từ 5 đến 15 mỗi tháng, V.T.X. còn phát-hành các bản chỉ-dẫn Việt, Anh, Pháp, nhằm giúp độc-giả trong việc lưu-trữ nghiên-cứu và sưu-tầm các tin-tức, tài-liệu do V.T.X. phổ-biến trong tháng. Bản tiếng Việt, trung-bình dày 30 trang, phát-hành 19 ấn-bản, giá 150\$ mỗi bản. Bản tiếng Anh trung-bình 60 trang, 29 ấn-bản, giá 250\$. Bản tiếng Pháp trung-bình 70 trang, 22 ấn-bản, giá 250\$ mỗi bản.

x

x x

C H U C N G I I
VAI TRÒ CẤP-TÍN CỦA V.T.X.

"For most countries, the problem is not whether to have a National News Agency, but how to establish, staff, and develop it. Without it, their news is less likely to be covered well, either inside or outside the country. Without it, there is likely to be less cooperative news gathering and handling among newspapers of the country". (1)

Wilburn Schramm

Sau khi đã trình bày tổ-chức pháp-lý và cơ-cấu hoạt-động của V.T.X. qua các phần vụ liên-hệ đến sinh-hoạt sản-tin, viết tin và loan tin, vấn-đề đặt ra ở đây là vai-trò của cơ-quan này trong tương-quan nghề-nghiệp giữa cơ-quan và các khách hàng liên-hệ. Vai trò cấp tin của V.T.X. do đó sẽ ược khảo-sát một mặt trên bình diện hình-thức và mặt khác trên bình diện nội-dung. Về phương-diện hình-thức, nếu vị-thế tương-tối và tiềm-lực hoạt-động giữa các cơ-sở thông tin xác-định vai trò thiết yếu của V.T.X. thì ngược lại trên bình-diện nội-dung, chính những yếu-tính của một cơ-sở thông-tin sẽ là đối-tượng cho công cuộc khảo-sát. Bởi các lẽ ấy trong chương này, vấn-đề sẽ được trình bày trong 2 đoạn :

Đoạn I : Vai trò của V.T.X. xét trên khía-cạnh hình-thức của một công cuộc cấp tin.

Đoạn II : Vai trò của V.T.X. xét trên khía-cạnh nội-dung của một công cuộc cấp tin.

Đoạn I. - Về phương-diện hình-thức

Trong khung-cảnh một Quốc-gia vừa mới thu-hồi độc-lập, tình-trạng chậm-tiến và chiến-cuộc khốc-liệt kéo dài hơn 20 năm đã gây tạo quá nhiều khó-khăn cho việc phát-triển tự-nhiên cho một hệ-thống thông-dạt hữu-hiệu, sâu rộng và cường-khiến trên bình diện quốc-gia cũng như quốc-tế. Tuy nhiên nỗ-lực góp phần vào công-cuộc cấp tin của V.T.X. cũng được xác-nhận qua

...

188.000 chữ tin viên-ký được phân-phối thẳng cho khách hàng bằng máy nhận trực-tiếp hay bằng ronéo à alcool, qua 105 trang ronéo tin-tức thường và mật, qua 78 trang tin-tức kinh-tế thương-mại và 5.000 chữ tin về tình-hình quốc-nội gửi đến các cơ-quan công-quyền, tư-nhân và các cơ-sở thông-tin trong nước hay ngoại-quốc.

Mục 1.- Vai trò V.T.X. đối với các cơ-quan công-quyền giới kinh-doanh và cơ-sở thông-tin quốc-nội (ngoại trừ báo-chí).

I.- Đối với các cơ-quan công-quyền.-

1)- Nhiệm-vụ đầu tiên của V.T.X. đối với các cơ-quan công-quyền hiện nay là cung-cấp tin-tức xác-thực cho các cấp chỉ-huy về mọi hoạt-động của Chính-Phủ, các biến-chuyển thời-sự quốc-nội và quốc-tế liên-hệ trực-tiếp hay gián-tiếp đến hoạt-động của mỗi cơ-quan. Nhờ đó các cấp chỉ-huy có được 1 nhân-quan tổng-quét về biến-chuyển thế-giới, am-tường khung-cảnh và chiều-hướng sinh-hoạt chung trong đó từng cơ-quan tạo ra những hành-vi có ảnh-hưởng hỗ-tương lẫn nhau.

Mục-dịch này biện-minh phần nào cho sự nặng-nề trong nội-dung các bản tin V.T.X., theo đó 32% đề-mục tin-tức đều liên-quan đến hoạt-động của chính-quyền Trung-ương hoặc Địa-phương (2).

2)- Hơn nữa, đối với 1 số những cơ-quan mà phần-hành bố buộc phải có những liên-lạc liên tục, thường-xuyên và nhanh chóng với các biến-chuyển ở khắp mọi nơi trên thế-giới nhằm kịp thời đối-phó hay phát-khởi những hành-động thích-ứng với tình-thế, thời vai trò V.T.X. trong việc nội-kết quốc-gia với thế-giới bên ngoài càng hiện-hiện rõ-rệt.

Ngày nay, lẫn trong trào lưu tin-tức không lờ chày về cơ-quan chỉ-huy đầu-não, qua trung-gian của V.T.X. trung-bình 21.000 chữ tin viên-ký thường-trực xuất-hiện mỗi ngày trước mắt các nhân-viên liên-lạc của Phủ Chủ-Tịch nhằm thông-đạt nhanh chóng các biến-cố chính-trị, ngoại-giao, chiến-sự

v.v..., từ cái chết của 1 vị Tổng-Thống, đám cưới của các Hoàng-gia, ngày Quốc-Phánh của 1 quốc-gia Hắc-Phi cho đến các vụ nổi-loạn, đảo-chính, thiên-tai, vận-động hòa-bình v.v. xảy ra bất cứ ở nơi nào trên thế-giới, bất cứ ở vùng nào, tự-do hay cộng-sản.

Trong-tự, hàng ngày V.T.X. cũng còn cung-cấp cho Bộ Công-Kỹ-Nghệ và Thương-Mại 40.000 chữ tin viễn-ký bằng đường dây trực-tiếp về mọi biến-cố đang xảy ra ở khắp các Đô-thị lớn trên thế-giới, chưa kể khoảng 10.000 chữ trong các bản tin kinh-tế, tài-chánh do V.T.X. phân-phối vào 9h30 mỗi sáng. Qua các tin-tức này, Bộ C.K.N., T.N., Ngân-Hàng, Viện Nội-Đoái, Phòng Thương-Mại và các cơ-quan liên-hệ kịp thời có những quyết-định phù-hợp với các biến-chuyển đang diễn ra trong sinh-hoạt sôi-nổi của thị-trường quốc-tế.

3)- Mặt khác, với 97 bản tin phổ-biến hạn-chế, V.T.X. còn cung-cấp cho các vị Chỉ-huy cao-cấp quân và dân sự tin-tức về những biến-cố quan-trọng và có ý-nghĩa trong hàng-ngũ thù địch, từ Việt-cộng miền Nam, Cộng-sản miền Bắc đến mọi quốc-gia Cộng-sản khác. Bản tin còn ghi lại các hoạt-động chống-đối tiêu-cực hay tích-cực của các phe nhóm, toàn-thể chính-trị, tôn-giáo, sinh-viên, trí-thức trong nước hay tại ngoại-quốc, cùng các lập-luận chống Chính-Phủ qua dư-luận báo-chí quốc-tế. Bằng vào đó các cấp chỉ-huy phần nào nắm vững được các yếu-chỉ chi-phối mối tương-quan giữa chính-sách của Chính-Phủ và các tập-thể sống trong Quốc-gia, giữa Quốc-gia và cộng-đồng Quốc-tế. Các cơ-quan trách-nhiệm liên-hệ có thể nhờ đó đặt kế-hoạch phân-công hay sửa đổi kịp thời các sai-lầm căn-bản trong phạm-vi phân-hành đảm-trách.

4)- Cuối cùng, các bản tin V.T.X., nhất là các bản tin in một mặt và các bản tin chỉ dẫn hàng tháng được xem như là phương-tiện hữu-hiệu cho nhân-viên phòng Lưu-Tâm trong việc lưu giữ tài-liệu và khai-thác, Khi cần. Bảng III₁ sau đây nêu lên vài chi-tiết về các bản tin của V.T.X. để cung-cấp cho cơ-quan công-quyển.

Bản tin	Phát - hành	Ấn bản	Số trang	Giá bán 1 tháng
- Việt-ngữ	9h30) 17h,-) Ngày	330	30	1.000\$
- Anh-ngữ	12h,- / Ngày	250	50	1.500\$
- Pháp-ngữ	12h,- / Ngày	328	56	1.500\$
- Phổ-biến hạn-chế	12h,- / Ngày	97	25	2.400\$
- Chỉ-dẫn Việt		19	30	150\$
- Chỉ-dẫn Pháp	15è/tháng	22	70	250\$
- Chỉ-dẫn Anh		29	60	250\$

Bảng III₁

II.- Đối với giới kinh-doanh.-

1)- Chiếu thống-kê niên-giám 1965 do Viện Thống-Kê Việt Nam ấn-hành, mỗi năm ta xuất-cảng 72.975 tấn lúa và 71.530 tấn cao-su cùng 1 số các nông-phẩm khác. Số xuất-cảng này có phần giảm sứt so với mấy năm trước vì mức-độ chiến-tranh ngày càng gia-tăng. Dầu sao các con số thống-kê trên cũng cho thấy tầm quan-trọng của số ngoại-tệ thu-hồi do Nghiệp-vụ xuất-cảng. Nhưng về phương-diện thương-mại, 1 trong các khó-khăn của việc mại-dịch quốc-tế là thị-trường gạo, cao-su v.v... đều nằm ở các quốc-gia Âu-Mỹ (Pháp, Cộng-Hòa Liên-Bang-Đức, Anh, Ý...). Do đó giá cả thường lên xuống bấp-bênh, gây khó-khăn cho các thương-gia Việt-Nam, vì không phương-tiện liên-lạc với trung-khu tiêu-thụ.

Mặt khác, một số các xí-nghiệp ở Việt-Nam lại có cổ-phần trong Công-Ty Quốc-Tế. Thiếu-số đó rất cần được thông báo các biến-chuyển thương-mại liên-quan đến giá chứng-khoán và hối-xuất trên thị-trường quốc-tế.

2)- Nhằm đáp-ứng nhu-cầu của giới kinh-doanh tại Việt-Nam hiện đang thiếu các phương-tiện liên-lạc nhanh chóng và đầy-ủ với các Thủ-đô thương-mại quốc-tế, V.T.X. đã cung-cấp mỗi ngày gần 4.000 chữ tin về thị-trường chứng-khoán Paris, Newyork, hời-xuất tiền-tệ ở Hongkong, Zurich, Singapore, Londres, Newyork, cũng như giá cao-su trên thị-trường Singapore, Anh, Pháp, Mỹ và giá lúa ở Hongkong, Singapore, Luala-Lumpur, Londres, Paris và Bangkok.

Đặt khác, đối với các nhà xuất-cảng cao-su, V.T.X. còn liên-lạc cho họ mỗi ngày từ 2 đến 4 lần bằng điện-thoại để thông-báo tức-khắc các giá ouverture, midi, mi-séance và clôture.

Tất một lời, sự tinh-vi của phương-tiện thông-đạt, sự tăng-tiến của kỹ-thuật truyền-tin và sự đổi-đào của ngân-sách, bao nhiêu yếu-tố đó khiến V.T.X. đóng trọn vai tưởng của một watchman, trong việc bắt một nhịp cầu với thế-giới rộng mở bên ngoài, để cung-ứng đủ loại tin-tức cần-thiết cho các cơ-quan công-quyền cùng giới kinh-doanh bằng một giá tương-đối thấp : từ 300\$ đến 12.000\$ mỗi tháng. Bảng III₂ sau đây chứng-minh nhận xét trên.

Bản tin	Phát-hành	Số trang	Ấp ban	Giá bán hàng tháng
- Les cours	9 ^h ,30 / ngày	10	22	1.500 ^{\$} ,-
- Cao-su	"	5	18	1.500 ^{\$} ,-
- Gạo	"	5	15	1.500 ^{\$} ,-
- Cours des Changes	"	3	14	1.000 ^{\$} ,-
- Điện báo	4 lần / ngày	-	-	7.000 ^{\$} ,-
- Kinh-tế	Jeu-di/tuần	50	95	300 ^{\$} ,-

(Bảng III₂)

...

III.- Đối với các cơ-sở Thông-tin quốc-nội (trừ Báo-chí).

Không kể 27 Việt-báo Việt-ngữ và 11 nhật-báo ngoại-ngữ (7 Hoa-văn, 2 pháp-ngữ, 2 Anh-ngữ) thời 4 Đài Phát-Thanh và Vô-Tuyến-Truyền-Hình là khách hàng thường-trực của V.T.X.

A/- Đài Truyền-thanh và Truyền-hình Saigon.-

Cuộc cải-tổ tháng 10/1965 đã nâng số giờ phát-thanh của Đài Saigon lên 24/24, trong đó 17% tổng số giờ phát-thanh được dành cho phần tin-tức thời-sự (3). Mặt khác, Đài Truyền-hình thành-lập năm 1966, cùng sử-dụng $\frac{1}{3}$ tổng số giờ hoạt-động cho công-kuộc thông-tin.

Trên nguyên-tắc, nếu Đài Phát-thanh và Truyền-hình có riêng 1 sở thời-sự, bao gồm các phòng tin-tức, phóng-viên và bình-luận mà cơ-cấu được tổ-chức phù-hợp với phần hành của một cơ-sở thông-tin vô-tuyến, thời trong thực-tế nhân số ít ỏi của Đài không làm sao bao trùm được hết trào lượng khổng-lô của các biến-chuyển quốc-gia và thế-giới.

Do đó, trên căn-bản của một sự ưng-thuận trao-đổi hỗ-trợ, V.T.X. đã cung-cấp cho phòng Tin-tức và ban Bình-luận của Đài bản tin của các Thông-tấn-xã Anh, Pháp, Mỹ, chưa kể 2 bản tin riêng của V.T.X. liên-quan đến các tin-tức về lao-động, địa-phương, chiến-sự cùng các thông-cáo quan-trọng của Chính-Phủ hoặc của các Đoàn-thể. Ngược lại, Đài cũng cung-cấp cho V.T.X. qua hệ-thống Phonie, bản tin nhận được của Đài Phát-thanh ngoại-quốc như BBC, VOA, Bắc-Kinh, Hanoi, Tokyo...

B/- Đài Phát-thanh VOF, AFRS và Cơ-quan JUSPAO...

Ngoài ra, liên-tục và thường-xuyên 122.000 chữ tin viễn-ký của các hãng AFP, UPI, Reuters còn được V.T.X. truyền thẳng cho Đài Tiếng nói tự-do mỗi ngày, 41.000 chữ tin viễn-ký của UPI được truyền thẳng cho Đài Quân-Đội Mỹ (AFRS) và 125.000 chữ viễn-ký cho cơ-quan thông-tin Hoa-Kỳ (JUSPAO) với giá từ 9.000\$ đến 36.000\$ mỗi tháng.

Mục II - Vai-trò V.T.X. đối với Báo-chí Việt-ngữ.-

Nhận xét về diễn trình xã-hội của Báo-chí, Giáo-sư G. BURDEAU cho rằng : "ngày nay mục-đích chính-yếu của Báo-chí là

lời-cuốn và tranh-giành độc-giã, bằng mọi cách, làm xúc-tộng họ hay khiêu-khích lòng hiếu-kỳ của họ" (4); trong chiều hướng đó, nhiệm-vụ của tòa báo là gạt lọc giữa muôn vàn biến-cổ đang diễn ra hàng ngày trên thế-giới để loại bỏ những biến-cổ không ý-nghĩa và chỉ những sự-kiện có khả-năng thu hút mới được lựa chọn để trình bày cho công-chúng. Công việc đó, đòi hỏi một nỗ-lực kiên-trì và một tổ-chức tinh-vi, một ngân-sách dồi-dào cũng như một cơ-chế liên-lạc phức-tạp và đắt giá mà không tòa báo nào tự thực-hiện nổi. Ngay như ở Mỹ, tờ Newyork Times sử-dụng 3.500 nhân-viên với một ngân-sách lên đến hàng tỷ bạc, vẫn phải mua tin của 19 Thông-tán-xã. Tờ Asahi ở Nhật, phát-hành 6 triệu số mỗi ngày, sử-dụng 8.300 ký-giã, cũng là khách hàng của 9 tổ-chức cấp tin trong nước, chưa kể đến các tổ-chức cấp-tin quốc-tế.

Tóm lại, như lời DEMOYER đã viết trong La Presse Moderne (5) "Nếu 1 Nhật-báo muốn sẵn tin bằng chính những phương-tiện riêng của mình và chỉ có vậy, thời Tòa-soạn không sao thắng bằng nổi chi thu, dù đó là 1 Nhật-báo thịnh-vượng vô cùng. Mọi Nhật-báo bó buộc phải nhờ đến 1 hay nhiều tổ-chức cấp tin, và trong mọi quốc-gia, Thông-tán-xã là cơ-quan chính-yếu của Báo-chí hiện tại".

Ở đây, vai trò thiết-yếu của V.T.X. trong tương-quan giữa cơ-quan này và báo-giới Việt-Nam còn được nhấn mạnh không những qua sự-kiện làng báo chú-tâm đến khía cạnh thông-tin mà còn do ở hiện-trạng nghèo-nàn của báo-giới vì sự hạn hẹp của thị-trường độc-giã và những khó-khăn do hoàn-cảnh chiến-tranh gây ra.

I. - Hiện-trạng Báo-chí Việt-Nam.

Rất khó cho người nghiên-cứu trong việc tìm biết con số chính xác về hoạt-dộng của báo-giới Việt-Nam. Một mặt các con số thống-kê thường không có. Mặt khác, nhân-viên tòa-soạn ít khi tiết lộ thành-thực các điểm liên-quan đến đời sống 1 tờ báo. Trong khi đó các con số thống-kê chính-thức, nếu có, thời lại rất khác xa thực-tế.

Tuy nhiên, vài con số sau đây có thể cho chúng ta một ý-niệm khái-quát về hiện-trạng báo-chí Việt-Nam.

A/- Số phát-hành và thị-trường độc-giả hạn hẹp.-

1/- Số phát-hành chung.

Theo tài-liệu Unesco do Giáo-sư W. SCHRAMM trích đăng ở phần phụ-tính tác-phẩm Mass Media and National Development, thời số phát-hành của 26 Nhật-báo ở Việt-Nam năm 1965 là 448.000 số, tỷ-lệ 2,8% dân-chúng. Nếu căn-cứ vào thống-kê chính-thức của Bộ Thông-Tin năm 1967, thời số phát-hành của 27 Nhật-báo Việt-ngữ hiện nay là 654.000 tờ, trừ đi khoảng 30% brouillon (báo do nhà phát-hành trả lại), chúng ta có đại-khái khoảng 450.000 số nhật-báo được tiêu-thụ trong dân-chúng. Con số này so với thị-trường 15.715.000 dân-chúng miền Nam hãy còn là 1 tỷ-lệ quá nhỏ, nhưng chưa phải vì thế mà phản-ảnh đúng tình-trạng thực-tế. Báo-cáo của Chủ-Tịch Nghiệp-Đoàn Ký-Giả V.N.C.H. đọc trước Đại-Hội Quốc-Tế Lao-Động 1967 (6) ước-lượng rằng độc-giả nhật-báo Việt-ngữ không quá số 250.000 người, tỷ-lệ chưa đến 2% dân-chúng.

Các con số trên diễn-tả một tình-trạng cực-kỳ hạn hẹp của thị-trường báo-chí Việt-Nam, khi chúng ta biết rằng mỗi ngày tổng-số phát-hành ở Anh-Quốc lên đến 29 triệu số = 43,6% dân-chúng và ở Nhật-Bản tổng-số phát-hành của 157 tờ báo hàng ngày là 40.768.000 số = 41,6% dân-chúng toàn-quốc (7).

2/- Số phát-hành trung-bình của 27 nhật-báo.

Nhận xét thứ hai là trong khi báo-chí ở các nước phát-triển tiến đến tình-trạng kỹ-nghệ - kỹ-nghệ báo-chí - qua việc áp-dụng các kỹ-thuật ấn-loát tối-tân và của số lượng phát-hành hàng triệu số của mỗi nhật-báo, thời báo-giới Việt-Nam hãy còn chưa thoát khỏi tính-cách thủ-công-nghệ với vài chục ngàn số phát-hành mỗi ngày. Ở Anh, báo-chí tập-trung vào 5 Công-Ty thế-lực nhất là Associated Newspapers Ltd, Beaverbrock, International Publishing Corporation Ltd, Provincial Newspapers Ltd và Thompson Organisation Ltd, sử-dụng các máy in Rotative, Linotypes, Teletypes, Setters hay Machines à composer photo-graphiques có khả-năng lên khuôn ở chỗ này và truyền vô-tuyến-diện sang chỗ khác để in. Chẳng những số nhật-báo phát-hành mỗi ngày trên 1 triệu số lên đến 6 tờ, mà những tờ Đại nhật-báo như Daily MIRROR ấn-hành

5.000.000 số. Một tờ khác, Daily Express 4.127.000 số và cùng hàng thứ 3 là tờ Daily Mail với 2.400.000 số. Ở Mỹ, 7 Nhật-báo xuất-bản ở Newyork mỗi ngày 5.641.000 ấn-bản, trung-bình 300.000 số mỗi tờ. Ở Pháp, 10 nhật-báo buổi sáng và buổi chiều tại Paris ấn-hành 3.959.000 số, trung-bình 400.000 số mỗi tờ (8), chưa kể ở Nhật, 2 tờ Asahi và Mainichi đã phát-hành đến 12 triệu số mỗi ngày (9).

Trong khi đó, khắp Việt-Nam chỉ một nhật-báo Thân-Chung có máy in Rotative nhưng lại không sử-dụng, đa số nhật-báo đều in thuê và số phát-hành cao nhất là 60.000 ấn-bản mỗi ngày (nhật-báo Tia-Sáng). Bảng III₃ sau đây mô-tả "kích thước" của làng báo Việt-Nam, theo đó 25/27 nhật-báo không phát-hành quá 40.000 số.

Số phát - hành	Tòa Báo	Số phát-hành trung-bình	Số phát-hành trung-bình thực thụ (-30% bouillon)
- Dưới 20.000 số	10	19.700	11.690
- Trên 20 đến 40.000 số	15	30.200	21.140
- Trên 40.000 số	2	55.000	38.500
Tổng cộng	27	24.222	18.666

Bảng III₃ (Căn-cứ theo tài-liệu Bộ Thông-Tin 1967).

B/- Ngân-sách Tòa-báo và tiền lời doanh-nghiệp.

1/- Ngân-sách điển-hình của một Nhật-báo nhỏ, tòa-soạn gồm 15 nhân-viên, phát-hành mỗi ngày 12.000 số được mô-tả như sau (10).

a)- Phần chi trong tháng :

- Mướn trụ-sở Tòa báo	9.000\$,-
- 4 nhóm thợ xếp chữ	57.200,-
Mang sang	66.200\$

Số mang sang :	66.200,-
- Thuê máy - đúc chữ	66.200,-
- Bàn kèn và ảnh	3.640,-
- Nhân-viên Tòa-soạn	80.000,-
- Giấy	137.280,-
	<u>373.320\$</u>

b)- Phần thu trong tháng :

- Báo bán	393.120,-
- Báo cũ bán kilô	3.380,-
	<u>396.500\$</u>

Kết-toán cho thấy phần lãi doanh-nghiệp "xổ" mỗi tháng khoảng 23.000\$. Lợi-tức này tương-đối nhỏ và rất bấp-bênh. Chỉ cần vài sự thay đổi nhỏ trong các yếu-tố của phần chi cũng có thể khiến cho Tòa-soạn vỡ nợ. Giấy báo chẳng hạn, mỗi ngày phát-hành 12.000 số = 24 rames giấy. Nếu Bộ Thông-Tin chỉ cấp 20 rames theo giá chính thức thời khiến khoản mỗi tháng lên độ 6.200\$.

2/- Tuy nhiên, trong thực-tế, ngoại trừ một số Nhật-báo thật-sự phồn-thịnh mà lợi-tức doanh-nghiệp thu về nhờ số phát-hành tương-đối cao, thời nói chung các Nhật-báo nhỏ vẫn sống được qua chế-độ cấp phát "dông" giấy. Tờ H.N. chẳng hạn, chỉ bán 630 số mỗi ngày được phân-phối 20 rames giấy. Tòa báo chỉ in 1.000 số, phần chi mỗi ngày khoảng 7.000\$, trong khi số thu về 18 rames giấy bán chợ đen cho các tuần báo đem lại cho tờ báo khoảng 8.500\$ mỗi ngày. Nhờ đó, mỗi tháng, Tòa-soạn có thể dư thừa trên 52.000\$. Sự-kiện này giải-thích phần nào sự cách-biệt giữa số phát-hành 654.000 tờ của Bộ Thông-Tin đưa ra, và con số 250.000 do Chủ-Tịch Nghiệp-Đoàn Ký-Gia ước-lượng. Nó cũng diễn-tả một tình-trạng hỗn-độn của làng báo như lời tuyên-bố của 1 Ký-gia lão-thành: "Phải có vốn trên bạc triệu mới có thể ra 1 tờ báo; nhưng đôi khi ở V.N. người ta làm với 30.000\$ mà thôi". (11).

II.- Vai trò của V.T.X. trong công- cuộc cấp tin cho Báo-chí

Tính cách nhỏ hẹp của một thị-trường tiêu-thụ hầu như bị bề-tòa vì chiến-tranh cũng như sự còm cõi của 1 ngân-sách bấp-bênh và mức-độ ít ỏi của số phát-hành diễn-tả "kích thước" và

tình-trạng phân-hóa của làng báo như đã phân tích trên là nổi bật vai trò cấp tin của V.T.X. với những lợi-thế cố-hữu. Mặt khác, những trở-ngại tự bản-chất của báo-giới trong hy-vọng kết-hợp để tự thực-hiện một công cuộc cấp tin càng nêu rõ sự cần-thiết của V.T.X. trong giai-đoạn này.

A/- Ưu-điểm của V.T.X.-

1.- Về phương-diện kỹ-thuật.- Nhận xét trước tiên là sự thiết-lập 1 hệ-thống săn tin trong nước tương-đối còn dễ, nhưng tổ-chức 1 cơ-sở chỉ để phổ-biến tin-tức của các Thông-tấn-xã quốc-tế đòi hỏi việc sử-dụng những máy móc, dụng-cụ và kỹ-thuật thông-đạt tân-tiến. Nhờ ở vị thế 1 cơ-quan công-quyền, V.T.X. đã được sự trợ giúp kỹ-thuật của các Quốc-gia Pháp, Đức, Mỹ nhằm gây dựng 1 hệ-thống thông-đạt hữu-hiệu mà trị giá cho đến năm 1960 đã lên tới 5.374.000\$ chưa kể các động-sản quan-trọng (12).

2.- Về phương-diện tài-chánh.- Như nhận xét của W. SCHRAMM đã nhận xét (13) ngày nay báo chí dành phần lớn trang báo phổ-biến tin-tức do Thông-tấn-xã ngoại-quốc thu lượm. Trong cuộc điều-tra ngày 9-5-1967 chỉ có 9 Nhật-báo dành dưới 50% trang báo cho các tin-tức xuất-xứ từ các tổ-chức cấp tin quốc-tế. Số còn lại sử-dụng từ 30 đến 50% trong báo để đăng tải tin-tức cho 4 Thông-tấn-xã Anh, Pháp, Mỹ phổ-biến, trong đó tờ Chính-Luận sử-dụng đến 20 tin gồm 6.881 chữ trên tổng số 17.544 chữ phần tin-tức, tỷ-lệ 50% (14). Nếu phải chia nhau để đài-thọ tổn-phí mua tin của các hãng Thông-tấn quốc-tế, khoảng 502.000\$ một tháng, mỗi Nhật-báo Việt-ngữ chi trung-bình 20.300\$ hàng tháng về phần vụ vụ này. Trong hoàn-cảnh hiện nay, với ngân-sách eo-hẹp và bấp-bênh, chi-phí này là một gánh nặng đối với đa-số Nhật-báo chưa phát-hành nổi 30.000 số mỗi ngày.

Nay qua trung-gian của V.T.X., các nhật-báo lớn đủ khả-năng tài-chánh có thể đặt mua hàng ngày 1 trong 4 bản tin viễn-ký dưới hình-thức ronéo à alcool của 4 Thông-tấn-xã quốc-tế với giá khai-thác hàng tháng từ 7.000\$ đến 9.000\$ mỗi số.

Đối với đa-số Nhật-báo thiếu phương-tiện, tòa báo có thể sử-dụng 1 bản tin của V.T.X., giá khai-thác từ 2 đến 6.000\$ (tùy số phát-hành) mà vẫn có đủ các tin-tức cần-thiết vì 1 phần 50% tin-tức các Thông-tấn-xã thường trùng nhau và phần khác, tỷ-lệ khai-thác tin-tức của các Thông-tấn-xã quốc-tế sau cuộc cải-tổ tháng 3/1965 đã gia-tăng rõ-rệt. Trong tháng 12/1965 V.T.X khai-thác 50% tin-tức của T.T.X. Mỹ, 20% tin-tức của T.T.X. Pháp và 30% tin của T.T.X. Anh-quốc (15).

Lợi thế về phương-diện tài-chánh của V.T.X. đã nêu rõ vai trò của cơ-quan này trong nỗ-lực nâng-dỡ các nhật-báo nhỏ. Tính đến cuối năm 1966, V.T.X. chỉ thu được 1.863.000\$ về lợi-tức phân-phối tin của T.T.X. ngoại-quốc, tức là phải tài-trợ cho làng báo gần 4 triệu đồng so với số 6.832.000\$ mà V.T.X. phải xuất ra để mua tin.

3/- Về phương-diện nhân-số.- Chưa có 1 Nhật-báo ở Việt-Nam có được 1 số tin-tức hùng-hậu như V.T.X. với 50 nhân-viên tại tòa soạn, trong đó 38 ký-giả (kể cả Khối Phiên-dịch) và 12 phóng-viên. Ngoài ra, hệ-thống săn tin địa-phương được giao cho 47 phái-viên thường-trực và thông-tín-viên tình dảm-nhận. So với số nhân-viên từ 3 đến 20 người ở tòa soạn các báo, trong đó số phóng-viên chỉ từ 1 đến 3 và 1 hệ-thống săn-tin ngoại thành do vài ba thông-tín-viên cung-cấp cho tất cả các báo thời khả-năng săn tin của V.T.X. lớn gấp bội lần một nhật-báo trung-bình. Nhờ đó V.T.X. sử khả-năng cử nhân-viên theo sát mặt trận khắp 4 vùng Chiến-thuật, nơi đang diễn-tiến các trận đánh lớn để phổ-biến các tin-tức chiến-sự và cung-cấp các phóng-sự chiến-tranh xác-thực. Phải nói ngay rằng báo-chí Việt-ngữ đã khai-thác 100% tin-tức thuộc loại này.

3/- Các khó-khăn nổi tại ngăn-cản sự kết-hợp của báo-giới để tự cung-cấp tin-tức.

Bên cạnh những lợi thế kỹ-thuật, tài-chánh và nhân-số của V.T.X., làng báo Việt-ngữ đang vấp phải những trở-lực căn-bản trong lúc hi-vọng tiến đến 1 sự kết-hợp giữa các nhật-báo để tự cung-cấp lấy tin-tức.

1.- Trước hết trở-lực tiên-khởi là tình-trạng bấp-bênh của báo-chí. Sự hạn-chế tự-do ngôn-luận và qui-chế kiểm-duyệt

với những tiêu-chuẩn cơ-hở là 1 lưới gương Denoche luôn luôn đe-dọa đời sống của một Nhật-báo hiện nay. Sự xuất-hiện hay vắng-bóng của nhật-báo này hay của nhật-báo khác là hậu-quả tất-yếu của 1 chánh-sách giai-đoạn. Sau cuộc đảo-chính 11/11/1960, phần lớn các báo bị đóng cửa và được thay thế bằng hàng loạt báo khác như báo Mới, Dân-Việt, Đồng-Nai, Saigon Mai, Thời-Báo, Tiếng-Dân, Thủ-Đô Thời-Báo, Tiếng-Đội Miền Nam. Dưới thời Thủ-Tướng Nguyễn-Ngọc-Thơ, số nhật-báo gia-tăng nhờ chính-quyền dễ-dãi, nhưng đến 6/1965 lại hàng loạt các báo khác bị thu-hồi giấy phép như Nghị-Luận, Dân-Ta, Dân-Quyển, Chuông-Mai, Ngày-Mới, Ý-Dân, Lê-Sông Mới, Thăng, Trắng-Đen, Tương-Lai (16).

2/- Trở-lực thứ hai là khuynh-hướng thông-tin của báo-chí.

Khuynh-hướng thông-tin của báo-chí hiện nay nhằm khai-thác những tin bất ngờ, xúc-dộng, những chuyện giải-trí. Thời-kỳ mà báo-chí được xem là 1 công đàn để bậc thức-giả bàn chuyện đúng-đắn lùi dần vào quá-khứ, không tìm đâu thấy vết-tích của những bài xã-luận nao-nức lòng người do 1 Huỳnh-Thúc-Kháng, Nguyễn-An-Ninh, Phạm-Quỳnh hay Nguyễn-Văn-Vĩnh xuất-hiện trên trang báo hôm nay. Theo Ông Trảng-Thiên (17) thời tình-trạng này không riêng gì ở Việt-Nam. Tại Pháp những tờ có khuynh-hướng nội-chí một An du Peuple, 1 Révolution de Paris hay 1 Tribune du Peuple của Marat, Desmoulin hay 1 Action Française và L'Homme Libre của Charles Maurras và Léon Daudet đều tàn-lụn sau thế-chiến. Nổi tiếng như SARTRE mà cũng phải chịu đở tờ Les Temps Modernes điêu-đứng.

Trong chiều-hướng đó, chiều-hướng mà "sự kiện mở nhạc trước phương-thức trình bày sự-kiến" (18), các ký-giả sử-dụng bút-phép và khẩu-hướng riêng. Chỉ chú-tâm đến các tin-tức nào xét ra có thể làm cho các báo bán chạy hơn hết và phó mặc việc thu-thập tin-tức thông-thường cho V.T.K.

3/- Trở-lực cuối cùng có tính-cách tâm-lý liên-quan đến tinh-thần "cá-nhân" của người Việt. Không quen sinh-hoạt tập-thể, vị-kỳ và cẩn-thận quá đáng đã là nguyên-do thất-bại của bao nhiêu công cuộc hợp-tác lớn-lao và lâu dài tại Việt-Nam. Cựu Thông-tin-viên của Thông-tấn-xã Úc (AAP) và của Đài Phát-thanh BBC, ký-giả Trọng-Thắng đã mô-tả tâm-lý này như sau :

"Không một cá nhân Việt nào đủ vốn và đủ tinh-thần để đầu-tu. Thật ra thì các nhà kinh-doanh đầu-nào của ngoại-quốc cũng vấp phải tình-trạng này, nhưng họ có yếu-tố khác mà mình không có để vượt qua và tiến tới. Một người không đủ vốn thì vài người, nhiều người hùn nhau lại lập công-ty để có số tiền khổng-lô hoạt-động trên những căn-bản lớn, với những cơ-sở lớn để kết-quả là làm được việc lớn. Kinh khốn hèn, rành hơn không bao giờ lập chung 1 Công-ty cho một. Có lẽ đại vì một hứng-thú lúc ban đầu mà ký-kết, thời mau mau lấy thể đứng rút tay lại dần dần để phòng khi Công-ty đổ vỡ. Hay là không để-phòng mà chắc-chắn Công-ty sẽ đổ vỡ" (19).

Tóm lại, trước những khó-khăn nội tại và ngoại vi mà báo-chí Việt-ngữ phải đương đầu 1 cách vô-vọng, V.T.X., với những ưu-thế sẵn có về phương-diện kỹ-thuật và tài-chánh, đã góp phần kiến-hiệu vào công cuộc cấp tin thường xuyên và liên-tục. nỗ lực này có thể nhận xét được qua khiếm khoản của ngân-sách V.T.X., theo đó 51 đến 64% chi-phí mỗi năm thường không được bù đắp (Bảng III₄).

Năm	Tổng số chi	Tổng số thu	Khiếm-khoản	Tỷ-lê trợ-cấp
1963	27.226.000	9.069.408	18.216.592	64%
1964	27.212.000	11.434.335	15.727.665	60%
1965	28.171.000	10.735.382	17.405.118	54,3%
1966	31.131.000	15.131.000	16.000.000	51,3%

(Bảng III₄)

Mục III - Vai trò V.T.X. đối với công cuộc thông-tin quốc-tế.-

I.- Nhận xét về trào lưu tin-tức thế-giới.

Giáo-sư W. Schmann nói rằng ngày nay tin-tức lưu-thông dễ-dàng từ chỗ này đến chỗ kia trên thế-giới như những luồng gió. Nhưng phải thêm rằng những luồng gió đó là trợ thành nhưng trận cuồng-phong, phát-xuất từ các quốc-gia tiên-tiến thổi đến các quốc-gia chậm-tiến.

A/- Sự nặng-nề của trào lượng tin-tức thế-giới.-

Tính-cách nặng-nề của trào-lượng tin-tức có thể nhận thấy qua con số 7.990 nhật-báo trên toàn thế-giới ấn hành mỗi ngày trên 27.600 triệu số. Mặt khác lượng giấy tiêu-thụ cho công cuộc thông-tin đã vượt số 14 triệu tấn mỗi năm và hàng ngày 15.157 Đài Vô-tuyến loan-truyền tin-tức khắp 5 Châu, trong đó Đài Mạc-Tu-Khoa đã sử-dụng đến 1.374 giờ, Đài Bắc-Kinh 1.027 giờ và Đài Voa 845 giờ mỗi tuần. Hơn 100 Thông-tấn-xã quốc-già và 5 Thông-tấn-xã quốc-tế thường xuyên bị ngập lụt trong biển chữ tin-tức từ khắp nơi nơi gửi về mà chỉ riêng hãng Associated Press ở Hoa-Kỳ đã phải nhận hơn 1 triệu chữ mỗi ngày. Cũng nên biết rằng với số chữ đó, người ta có thể viết được 1 quyển sách dày 4.450 trang.

B/- Trào lượng tin-tức chảy từ các quốc-gia tiên-tiến sang các quốc-gia chậm-tiến.-

Trong 1 cuộc nghiên-cứu (20) về trào lượng tin-tức giữa 13 quốc-gia thực-hiện năm 1961, mà bảng III₅ sau đây ghi các kết-quả, người ta nhận thấy trào lượng tin-tức đã phát-xuất từ 1 vài trung-tâm có thể-lực chính-trị mạnh mẽ. Mặt khác sự lân-cận địa-lý cũng đã ảnh-hưởng phần nào đến trào lượng đó.

Được phổ-biến ở các quốc-gia.

	Ác Đỉnh	Úc	Ba Tây	Ai Cấp	Pháp	Án	Ý	Nhật	Hồi	Po- land	UK	US	URSS
Á-Căn-Đỉnh			6		15	3	6	2			11	43	12
Úc					13	2		2			32	41	12
Ba-Tây	6			2	14	2	4	2			9	43	10
Ai-Cấp				2	30	2	2	2	2		12	34	16
Pháp	2		3	2			12	2		2	21	40	20
Á N		2		3	10		2	4	11		19	35	15

	Á-Cần Đỉnh	Úc	Ba- Tây	Ai- Cấp	Pháp	An	Ý	Nhật	Hồi	Pol- land	UK	US	URSS
Ý					20						24	29	13
Nhật					16	9					12	40	23
Hồi					15	13		2			17	33	13
Poland					26		3				8	26	30
U K	2	2		2	22	3	2	2	2			43	33
U S	3	3	3	2	20	8	3	3	2	3	22		25
U R S S			3	3	22	3	6	6	3	3	17	33	

BẢNG III₅

1.- Ảnh-hưởng của các cường-quốc :

Nhận xét đầu tiên đối với bảng tóm tắt trên là các tin-tức phát-xuất từ 4 Quốc-Gia Anh, Mỹ, Pháp, Nga đã lôi cuốn sự chú-ý của hầu hết mọi người và được báo-chí dành cho địa-vị thật quan-trọng. Báo-chí Á-Cần-Đỉnh thuộc Mỹ-Châu La-Tinh chẳng hạn, đã sử-dụng 51 tin về các biến-cổ diễn ra ở Anh, Pháp, Mỹ, Nga trong khi 8 Quốc-gia còn lại chỉ được dành 17 tin-tức là 33% tin-tức ở ngoại-quốc đều liên-quan đến 4 cường-quốc trên.

Ở Trung-Đông, báo-chí Ai-Cấp cũng đã dành hơn 80%, ở Á-Châu, báo-chí Hồi-quốc sử-dụng 82% tin-tức ngoại-quốc cho các biến-cổ ở 4 quốc-gia trên.

Nếu cần tìm lý-do để giải-thích tình-trạng đó, người ta có thể thấy trước hết chính vì vai tướng của các quốc-gia đó trên sinh-hoạt thế-giới, vì bí-mật nguyên-tử và không-gian mà họ nắm trong tay, vì sức mạnh kinh-tế, vì các tương-quan thương-mại và tài-chánh của họ đối với mọi quốc-gia, vì sự tiên-bộ khủng-khiếp của họ về mặt khoa-học và kỹ-nghệ. Tất cả mọi thứ đó cần chắc rằng hầu hết mọi biến-cổ quan-trọng và có ý-nghĩa xảy ra ở 1 trong các quốc-gia tiên-tiến đều có liên-hệ ít nhiều

đến các quốc-gia nhỏ bé ở khắp nơi trên thế-giới. Nhại theo lời của Giáo-Sư V. Schramm (21) thì ngày nay, 1 câu nói găng giọng của Ông Bộ-Trưởng trong căn phòng lát gạch tựa-lạc trên những Ngân-hàng đồ-sộ ở East River tại New-York cũng có khả-năng làm thay đổi cả đời sống của 1 cùn-dinh trong thôn-ấp hẻo-lánh nào đó ở Á-Châu.

Ngoài ra, sự trùng-hợp giữa trụ-sở của 3 Ngân-hàng Thông-tấn quốc-tế và nơi phát-xuất trào-lượng tin-tức thế-giới cũng rất nghĩa phần nào khuynh-hướng trên. Ngày nay các Thông-tấn-xã quốc-tế đã không ngừng phát-triển các chi-cục và không hề do-dự trong việc gửi các Thông-tín-viên đến tận nơi xảy ra biến-cố. Chiến-sự ở Lào, cuộc khởi-nghĩa Kung-Gia-Lợi, tranh-chấp vùng Kênh đào Suez, biến-chính ở Indonésia, chiến-tranh Cao-Ly và Việt-Nam, bất cứ ở đâu và bất cứ lúc nào, hễ các biến-cố có cơ-hội diễn ra lâu dài thời nhất-dịnh tin-tức phải lọt vào màn lưới của 1 trong 3 Thông-tấn-xã đó. Rồi ngày một; ngày hai, thiếu-số các cường-quốc đã ngự-trị lãnh-vực thông-tin, trọn quyền khiến cho trào-lượng tin-tức chảy từ Âu-châu và Bắc-Mỹ đến các đại-lục khác.

2.- Nhận xét thứ hai là yếu-tố địa-dư cũng có ảnh-hưởng đến trào-lượng tin-tức. Trong cuộc nghiên-cứu trên, 3/4 tin-tức về các biến-cố xảy ra ở các quốc-gia láng-diềng được phổ-biến đối với tổng số tin-tức dành cho các quốc-gia khác. Brézil đã phổ-biến 6 tin về Argentine trên tổng số 11 tin về các quốc-gia khác. Ngược lại, Argentine cũng dành 6 tin cho Brézil trên số 10 tin liên-quan đến các quốc-gia kia. Trường-hợp Ấn-Độ và Hồi-quốc cũng không khác. 11 tin về Hồi-quốc được báo-chí Ấn phổ-biến trong khi 4 quốc-gia kia chỉ được báo-chí dành cho 11 tin. Ở Hồi, báo-chí còn khe-khát hơn, trong số 7 quốc-gia được nghiên-cứu, chỉ riêng 2 tin về Nhật-Bản được chọn đăng, còn thì dành cho cả Ấn (13 tin).

Trong khung-cảnh chung của sinh-hoạt thông-tin quốc-tế vừa được mô-tả 1 cách sơ-sài mà đặc-tính điển-hình là sự nặng-nề và khuynh-hướng chảy từ Tây sang Đông của trào-lượng tin-tức, vấn-đề đặt ra là V.T.K. đã góp phần gì vào công cuộc nối-liên Việt-Nam với thế-giới rộng mở?

II. Việt-Nam Thông-Tấn-Xã trong công cuộc thông-tin quốc-tế.-

A/- Hoạt-động : Từ ngày được thành-lập, một trong các nhiệm vụ của V.T.X. là thường-xuyên và liên-tục cung-cấp cho cơ-sở thông-tin của các quốc-gia thân-hữu những biến-chuyển hàng ngày đang diễn ra ở Việt-Nam, những tin-tức chiến-sự, chính-trị, tôn-giáo, văn-hóa phản-ảnh được ý-chí xây-dựng hòa-bình, bảo-vệ tự-do cùng những nỗ-lực của nhân-dân và Chánh-Phủ Việt-Nam trong việc canh-tân xã-hội. Hoạt-động này thể-hiện qua 2 phương-thức.

1)- Trực-tiếp : Tại Khối Hiệu-thỉnh, V.T.X. loan-truyền mỗi ngày, qua hệ-thống mã-tự và viễn-ký, các tin-tức quan-trọng về Việt-Nam đến khắp 26 Thủ-Đô trên thế-giới. Mỗi ngày 2 lần, từ 12h đến 12h30 và 18h đến 18h30, trên các làn sóng 9.480, 16.150, 14.680, 13.395 chu-kỳ sử-dụng vào buổi trưa và các làn sóng 14.660, 17.430, 13.465 sử-dụng vào buổi chiều, V.T.X. loan-truyền khoảng 5.000 chữ tin viễn-ký và mã-tự bằng vô-tuyến cao-tăng đến Singapore để nơi đây chuyển tiếp đến Tây-Âu, Bắc-Á, Trung-Á, Nam-Á, Nam Bắc Mỹ và bán-đảo Đông-Dương.

2)- Gián-tiếp : Qua các bản tin do V.T.X. biên-soạn bằng Anh, Pháp-ngữ được các Thông-tin-viên ngoại-quốc tại Việt-Nam đặt mua, 1 phần tin-tức về Việt-Nam cũng có dịp xuất-hiện trên các điện-tin quốc-tế.

B/- Ảnh-hưởng : Những dữ-kiện và mô-tả trên đây dẫn người ta đến kết-luận gì về ảnh-hưởng của V.T.X. trong công-cuộc thông-tin quốc-tế ? Để sang một bên phương-thức gián-tiếp mà sự thành-công còn tùy-thuộc nhiều yếu-tố khó thể đo lường được, thời trên khía-cạnh thuận-túy hình-thức, với 5.000 chữ tin được phổ-biến mỗi ngày, tỷ-lệ may-mắn của 1 bản tin V.T.X. được xuất-hiện trên báo-chí quốc-tế thật quá mong-manh.

1)- Như chúng ta có dịp nhận xét trước đây, một đợt trao-luận tin-tức ngày một gia-tăng mà phương-tiện thông-dạt (số trang báo, số giờ phát-thành ...) bị hạn-chế, mặt khác, việc phân-phối tin-tức trên thế-giới hiện do 5 Thông-tấn-xã quốc-tế nắm giữ với uy-tín gần như tuyệt-đối.

Tình-trạng này buộc các Thông-tấn-xã phải gạn lọc thật kỹ khối-lượng tin-tức khổng-lô trước khi cung-cấp cho khách hàng. Kết-quả của cuộc nghiên-cứu thực-hiện trong thời-gian 5 ngày vào năm 1953 cho biết chỉ độ 10,6% tin-tức thu-nhận được đến tay khách hàng của các hãng Thông-tấn (22). Theo cuộc khảo-sát này (đã quá cũ mô thực-trạng thông-tin quốc-tế hiện nay vượt xa) thời trung-bình mỗi ngày thông-tấn-xã AP nhận khoảng 125.000 chữ tin không phân-biệt xuất-xứ. Trong số đó, chỉ 13.352 chữ, tức 10,6% được phân-phối cho báo-chí. Công việc gạn lọc diễn-biến theo quá trình mô tả sau đây :

Trụ-sở Trung-Uơng AP
nhận mỗi ngày khoảng
125.000 chữ.

Tòa soạn AP chọn độ
233 tin khoảng 57.000
chữ để phân-phối

Văn-phòng AP ở Wisconsin
lấy độ 77 tin, khoảng
13.352 chữ phân-phối
cho các Nhật-báo.

Giá-sử tỷ-lệ không thay-đổi từ 1953 đến nay, thời chỉ khoảng 530 chữ trong số 5.000 chữ do V.T.X. phổ-biến được AP phân-phối cho các báo.

Tuy nhiên, các khó-khăn vẫn chưa hết. Đối với 1 Nhật-báo Mỹ như tờ Newyork Times, theo sự tiết-lộ của ký-giả Edwin L. James (23) thời mỗi ngày tòa-soạn nhận khoảng 1 triệu chữ viển-ký của 19 Thông-tấn-xã, nhưng chỉ sử-dụng 125.000 chữ cho mỗi số báo phát-hành, tức là 87,5% tin-tức bị gạn lọc lần thứ 2. Trong các điều-kiện khắt-khe đó, nếu bản tin V.T.X. được nay-hắn xuất-hiện trên báo-chí các quốc-gia tiên-tiến, nó chỉ còn là 1 bản tin nhỏ, khoảng 65 chữ (1 cột, 9 giòng). Tỷ-lệ góp nhặt đó thật quá khiên-tồn = 0,05% tổng số tin trong ngày.

2)- Sự thực, trong thực-tế, tình-trạng còn khó-khăn hơn nhiều. Một mặt bản tin V.T.X. thường có tính-cách khô-khan, chậm-đạp và phiến diện vì tính-cách chính-thức của cơ-quan. Mặt khác, chiến-cuộc dai-dẳng và khốc-liệt ở Việt-Nam đã hấp-dẫn sự chú-ý của tất cả Thông-tấn-xã lớn. Ngay từ tháng 10/1965, văn-phòng Trung-Tâm Quốc-gia báo-chí cho biết hàng tháng độ 1.000 thông-tin-viên đến hay rời khỏi Việt-Nam và các Thông-tấn-xã lớn đã đặt hẳn văn-phòng đại-diện tại Saigon, tự thu-thập các tin-tức (AP, UPI, AFP, Reuters, Kyodo...). Do đó chẳng những bản tin viên-ký của V.T.X. bị tan loãng trong trào-lượng tin-tức khổng-lồ của thế-giới mà còn bị chính các Thông-tấn-xã lớn cạnh-tranh, dĩ nhiên, với 1 ưu-thế tuyệt-đối về uy-tín, kỹ-thuật cũng như phương-tiện tài-chánh và nhân-sự.

Trong hoàn-cảnh bất-lợi trên, thiết-tưởng V.T.X. còn phải nỗ-lực rất nhiều trong 1 tương-lai khá dài để vượt khỏi bao nhiêu trở-ngại nội-tại và ngoại-lai, nhằm thực-hiện phần nào ước-mong của nhà lãnh-đạo 1949 qua việc nâng cao uy-tín V.N. và phát-triển 1 hệ-thống thông-bạt 2 chiều trong khung-cảnh sinh-hoạt cực-kỳ tấp-nập của cộng-đồng thế-giới ngày nay.

x

x x

Đoạn II - Về phương-diện nội-dung.

Khả-năng và uy-tín của 1 tổ-chức cấp tin hẳn nhiên không phải chỉ bao-gồm vào số lượng tin-tức mà tổ-chức ấy thu-nhận hay phân-phối cho khách hàng. Mỹ-Liên-Xã (AP) của Hoa-Kỳ nổi tiếng từ thế-kỷ XIX đến nay không phải chỉ vì đã sử-dụng 100.000 nhân-viên săn-tin để cung-cấp tin-tức cho 4.000 cơ-sở thông-tin bằng 1 hệ-thống dài gần 600.000 Km.

Cho nên sự phán-đoán về vai trò cấp tin của V.T.V. sẽ trở thành phiến-diện và sai-lạc nếu chỉ căn-cứ trên hoạt-động hình-thức của cơ-quan này mà lãng quên những tiêu-chuẩn căn-bản của 1 tổ-chức cấp tin cùng mức-độ thực-hiện những tiêu-chuẩn căn-bản đó. Nỗ-lực của V.T.V. trong công-cuộc thông tin nhanh-chóng, đầy đủ và khách-quan có thể bị hạn-chế bởi những khó-khăn được xen như là hậu-quả đương-nhiên của 1 xã-hội cực-kỳ mâu-thuẫn, song những thành-quả đạt được trong thời-gian gần đây, tuy nhỏ-nhoi, có thể đưa V.T.V. tiến dần đến việc chu-toàn vai trò của 1 cơ-quan cấp tin thực-sự.

Mục 1 - Tiêu-chuẩn cấp tin của cơ-quan Thông-Tấn :

Thu-thập tin-tức cho đầy đủ, lựa-chọn để loan-truyền những biến-cố quan-trọng 1 cách khách-quan và trong nội trường-hợp, tác-động bao giờ cũng được thực-hiện chóng-vánh, đó là 3 tiêu-chuẩn căn-bản của bất-cứ tổ-chức Thông-Tấn nào.

I.- Nhanh chóng và đầy đủ.-

A/- Đối với các Thông-tấn-xã thời nhanh chóng và đầy-đủ là 1 câu kinh nhật-tụng, 1 tiêu-chuẩn giá-trị để phê-phán hoạt-động của tổ-chức, bởi vì sức mạnh của tổ-chức cấp tin là khả-năng phổ-biến tất cả mọi sự-kiện xảy ra liên-quan đến tất cả sinh-hoạt con người, bất-cứ ở nơi nào, bất-cứ vào giờ nào, trước khi phóng-viên của các cơ-sở thông-tin có thời giờ đặt chân đến. Một nhật-báo tôn-giáo có thể chú-ý nhiều đến các tin-tức liên-quan về hoạt-động của giáo-hội. Một nhật-báo thể-thao có thể chỉ lưu-ý đến các hoạt-động thể-thao. Nhưng một thông-tấn-xã phải đứng trên hết mọi khuynh-hướng để cung-cấp đủ loại tin-tức về mọi phạm-vi sinh-hoạt.

Một Thông-Tấn-Xã Quốc-Tế phải là 1 tổ-chức có khả-năng biết tất cả mọi biến-cố trên thế-giới, từ quan-điểm của Đảng Bạo-Thù Anh về vấn-đề Thị-trường chung Âu-Châu đến tình-trạng đe-dọa nền độc-lập của Tiểu-quốc Sikkim trên đỉnh Himalaya, từ cái chết đột-ngột của 1 Thống-Chế nào đó ở Nga đến việc té trực chân của cô đạo nguyên-tử Brigitte Bardot rồi thông-báo cho khách hàng của mình 2 phút sau đó. Hỡi như Daniel J. Boorstin trong bài tựa quyển "Journaux et Journalisme" thời chính cuộc sống thường nhật với những thay đổi bất ngờ sẽ là những đê-tài cho phóng-viên khai-thác (24).

Một Thông-Tấn-Xã Quốc-Gia phải là tai mắt của các tòa báo, ít nhất cũng đủ nhân-số để theo kịp mọi hoạt-động của Chính-Phủ, Quốc-hội hay căng nới 1 màn lưới sẵn tin trùm Thủ-đô và các Tỉnh, xung quanh các yếu-nhân hay đoàn-thể tôn-giáo và xã-hội, khả-dĩ thông-tập cho các tòa báo về những biến-cố đã hay sắp xảy ra đang lúc họ còn chưa kịp rời ly cà-phê sau buổi điểm-tâm.

B/- Đặt một lời thì biết tất cả mọi biến-cố và cố-gắng sao cho các cơ-sở thông-tin-tức ^{nhận được tin} đó 1 cách nhanh chóng là nhiệm-vụ trọng-yếu nhất của Thông-Tấn-Xã. Thiếu đặc-tính thứ nhất, Thông-Tấn-Xã sẽ hoạt-động khắp-khiêng, và thiếu đặc-tính thứ hai, Thông-Tấn không còn lý-do tồn-tại nữa. Quả thật nếu tin-tức không đầy đủ vì Thông-Tấn-Xã thu hẹp phạm-vi hoạt-động thời những biến-cố liên-quan đến các khía-cạnh khác của sinh-hoạt xã-hội sẽ được khách hàng Thông-Tấn-Xã bỏ-tức qua bản tin của các T.T.X. khác hay các nguồn tin riêng. Song nếu T.T.X. loan tin chậm thời T.T.X. không còn là 1 tổ-chức cấp tin nữa. Quá lắm, T.T.X. chỉ trở thành 1 nhật-báo thông tin, mà còn là 1 nhật-báo thông tin khô-khan. Cho nên không lấy gì làm ngạc-nhiên khi đến nay người ta vẫn còn nhắc-nhở đến tên của các Kỳ-giả James Mc Lean và Mac Kay như là những người đã nâng cao uy-tín thông-tấn xã Reuters trong việc loan tin nhanh chóng.

Năm 1865, James Mc Lean là Thông-tin-viên của Reuters ở Hoa-Kỳ. Được tin Tổng-Thống Lincoln bị ám-sát.

Lean viết tin gửi về ngay cho Tòa soạn Luân-Đôn. Nhưng Lean lỡ chuyến tàu thơ vừa rời bến Newyork (lúc đó chưa có điện-tín nối liền Mỹ - Âu-châu) James Mc Lean bèn thuê ngay 1 chiếc chaloupe nhỏ theo chuyến tàu thơ để giao bài. Mac Kay cũng là 1 Thông-tín-viên của Reuters ở Phi-Châu. Không phương-tiện liên-lạc, Mac Kay đã giấu 1 bài báo nói về tin giải vây Mafeking (Pretoriat Nam-Phi) trong 1 ổ bánh mì để nhờ người tài-xé chuyển xe lửa tốc-hành đem đến Laurence Marques cho Công-Ty Eastern Telegraph đánh điện về Âu-Châu - Chẳng những phải xoay-xở để loan tin nhanh chóng, Thông-tán-xã còn phải là người tiên-phong tiết-lộ các sự-kiện không ai biết nổi. Năm 1943, cũng chính Reuters đã tiết-lộ sớm nhất tin Henrich HINLER có ý dẫu Hitler để thương-thuyết đầu hàng Đồng-Minh (25). Băn khoăn, Thông-tán-xã không thể là 1 tổ-chức tình-báo, nhưng trên phương-diện thông-tin về đủ mọi địa-hạt, Thông-tán-xã phải nỗ-lực không ngừng để được cái vinh-dự trở thành người đầu-tiên, hay ít ra 1 trong những người đầu-tiên chứng-kiến các biến-cổ. Bằng không, bản tin của V.F.X. sẽ bị chìm ngập trong muôn vàn chi-tiết xúc-dộng và hấp-dẫn của báo-chí. André Souillard, Tổng Thư-Ký Pháp Tân-Xã đã cực-tả được quan-niệm trên qua câu chuyện do Ông thuật lại sau đây :

"Ngày 24-8-1944, bạn tôi Max Olivier la Camp (hiện là phóng-viên có tiếng của báo Figaro) và tôi đi xe đạp trên đường từ Orléan đến cửa Ba-Lê, giữa Bourg La Reine và Antony, gần Prosr.

Tôi rẽ vào 1 con đường để tránh các chướng-ngại-vật, thỉnh-lính tôi gặp 1 chiếc xe Jeep do 1 Trung-Úy Mỹ lái. Tôi không nói gì, chiếc xe đạp lặn bánh từ từ.

Trong vài giây đồng hồ, khoảng 20 người trèo lên chiếc xe Jeep, bao quanh người Mỹ. Khi tôi lách về phía sau gáy, anh ta hỏi "Paris, Paris ở về phía nào ?".

Mấy người kia đáp :

- Còn cách 3 cây số, người ta sẽ đưa ông tới. Còn 3 cây số nữa ông sẽ là người đầu-tiên.

- Không, không, người Mỹ lác đầu, những người bạn Pháp đã nói với tôi sáng hôm nay rằng đến tối nói tiến vào Paris. Tại tôi

sẽ đi dạo các đại-lộ.

Những người ở ngoài thành reo lên :

- Nếu vậy cứ tiến vào luôn đi.

Chàng Mỹ vẫn lặp lại :

Không, không.

Chiếc xe Jeep lại chạy, bị tám người đồng tràn-ngập trong tiến ồn-ào, tôi nghe thấy là "Ông sẽ là người đầu-tiên, Ông sẽ là người đầu-tiên".

Ông A. Souillard kể tiếp phần kết-luận :

"Nhưng viên Trung-Úy Mỹ đêm đó đã ngủ tại Tòa Thị-Chánh Mongtra, ngoài thành Paris. Ngày hôm sau, anh ta lái chiếc xe Jeep âm-thần vào Paris, lẫn trong đoàn Công-voa..."

II.- Khách-quan và vô-tư.-

A/- Trong thực-tế khó có thể bảo-đảm tính-cách khách-quan của việc phổ-biến tin-tức.

1.- Một mặt trào-luồng tin-tức thì nặng-nề mà phương-tiện thông-đạt lại hạn-chế, nên không đến 20% tin-tức được sử-dụng. Hơn nữa, cá-nhân, dưới ảnh-hưởng của những yếu-tố tâm-lý sâu xa và của những sự khác-biệt về trình-độ văn-hóa, phong-tục tập-quán cũng chính kiến, nhiều sự vật qua lăng kính tình-cảm và mặc dù cố gắng đến đâu, vẫn phản-ảnh 1 trạng-thái chủ-quan khi mô-tả hay lựa chọn. Trong 1 thời-gian khá lâu, khi AP hãy còn dành cho Reuters độc-quyền phân-phối tin-tức Âu-Châu, thời báo-chí Mỹ sau than phiền rằng tin-tức do Thông-tập-xã này phổ-biến có tính-cách tuyên-truyền cho lục-địa Âu-Châu và ngược lại các biến-cố xảy ra ở Hoa-Kỳ bị xuyên-tạc đến nỗi người ta có cảm-tưởng rằng cụu thuộc-địa Anh-quốc là 1 nơi chỉ có hiếp-dâm và cướp-giật. Từ thế-kỷ 18, William Cobbett chủ-trương rằng không thể có 1 sự thông-tin vô-tư khách-quan được. Trong tờ nhật-báo 4 trang mang tên Porcupine's Gazette, số 1, phát-hành năm 1797, W. Cobbett viết (26) :

"Các tin-tức đều vô-ích và không có nghĩa gì cả khi được cung-cấp bởi 1 kẻ bán tin, bởi vì 1 người không ghi lại những sự-

kiện y như lúc chúng xảy ra còn nguy hại hơn 1 người thiên-vị... Về phần tôi, tôi bày tỏ lòng thiên-vị lớn-lao nhất đối với trật-tự và Chánh-Phủ hiện-hữu, như Chánh-Phủ hiện nay, và chống lại mọi sự phản-đối Chánh-Phủ. Lễ đương-nhiên, hành-nghề 1 cách vô-tư trong trường-hợp này cũng phi-lý như khi sử-dụng sự vô-trí trong trận chiến giữa Đạo-đức và Tội-lỗi, giữa điều Thiện và điều Ác, giữa Hạnh-phúc và sự Khốn-cùng".

2.- Hết khác, thời-gian tính cũng là yếu-tố ảnh-hưởng đến tính-cách xác-thực của tin-tức, khiến cho sự thông-tin thiếu khách-quan. Ông Louis Wiley, nguyên Giám-Đốc Thương-Mại tờ New-york Times nhận xét :

"Người thư-ký tòa-soạn phụ-trách phần tin-tức phải cho in cốt truyện đích-xác nhất mà ông ta có thể thu-thập được về 1 biến-cố, và luôn luôn nhớ rằng máy in bắt-buộc phải chạy vào 1 giờ nhất-định và cũng chẳng nên quên rằng những người đã chứng-kiến biến-cố nói trên chỉ là người trần mắt thịt, và rất có thể lầm-lẫn khi thuật lại cho phóng-viên. Nếu đợi cho đến khi biết đích-xác sự thật, thì có lẽ thế-giới còn chưa biết gì về những biến-cố lịch-sử trong những thế-kỷ trước, vì chính các Sư-gia còn chưa đồng-ý về 1 sự thật có thể gọi là chính xác (27).

B/- Song 1e, càng ngày người ta càng có khuynh-hướng cố-gắng trình bày các tin-tức sao cho có tính-cách khách-quan và vô-tư, ngay cả đến các tờ báo chính-trị cũng vậy. Đức Giáo-Hoàng Pie XII đã cảnh-cáo 1 nhóm chủ-nhiệm và ký-giả Mỹ bằng 1 giọng thật nặng-nề (28) :

"Ai lại không biết 1 nhà báo có thể tự-ý xuyên-tạc các sự-kiện bằng cách tách-biệt nó ra khỏi toàn-khối các sự-kiện khác, hoặc có thể làm mất ý-nghĩa chính-đáng của 1 việc, hoặc bóp chẹt 1 sự thật phải được đề ý tới. Kết-quả của sự xuyên-tạc ấy là quần-chúng bị lầm-lạc, 1 thảm-kịch nhân-loại diễn ra, những cuộc nội-biến hay có khi cả chiến-tranh cũng bùng-nổ".

Thông-tấn-xã, trong công-cuộc cấp tin cho hàng trăm, hàng ngàn cơ-sở thông-tin có khuynh-hướng dị-biệt càng cố gắng

tỏ ra khách-quan vì đối-tượng của T.T.X. là toàn-thể quần-chúng chứ không phải 1 phần của quần-chúng. Trong chiều-hướng này; tiêu-đề của Thông-Tán-Xã là "các biện-cố diễn-tiến, T.T. X. trình bày lại 1 cách khách-quan và quần-chúng về đủ những sự-kiện để phê-phán tự-do sự điều-hành của các định-chế liên-quan đến họ". (29).

MỤC II - Mức độ thực-hiện các tiêu-chuẩn cấp tin của V.T.X.

Về vấn-đề này thiết-trường cần phân-biệt 2 cơ năng của V.T.X. là việc phân-phối các bản tin do Thông-Tấn-Xã ngoại-quốc phổ-biến và việc cung-cấp các bản tin do chính V.T.X. thu lượm và biên-tập.

I.- Việc phân-phối bản tin do Thông-Tấn-Xã ngoại-quốc phổ-biến.

Là cơ-quan thông-tấn duy-nhất ở Việt-Nam, V.T.X. độc-quyền phổ-biến các tin-tức do Thông-tấn-xã ngoại-quốc loan-truyền, căn-cứ trên khế-uớc mua tin ký giữa V.T.X. và các cơ-quan cấp tin quốc-tế. Do đó mọi sự thay đổi liên-quan đến chánh-sách phân-phối tin-tức của V.T.X. đều ảnh-hưởng sâu-đậm đến khách hàng của V.T.X.

1)- Trước đây, bản tin của các Thông-tấn-xã thế-giới đều được V.T.X. tiếp nhận, lựa chọn và phiên-dịch ra Việt-ngữ để phân-phối cho khách hàng. Cơ-chế cấp tin đó đưa đến hậu-quả là trào-lượng tin-tức bị nghẽn chận, không đầy đủ và nhất là không đáp-ứng đúng khuynh-hướng của các cơ-sở thông-tin. Mỗi ngày V.T.X. tiếp nhận khoảng 186.000 chữ viển-ký, nếu phải dịch tất cả lượng tin đó ra Việt-ngữ, với tốc-độ 5 chữ mỗi dây, thời phải mất hơn 100 giờ. Giả-sử V.T.X. sử-dụng 25 nhân-viên cho công- việc phiên-dịch đó thời trung-bình khách hàng Việt-Nam nhận tin trễ hơn 4 giờ mỗi ngày. Trong thực-tế không phải tất cả mọi bản tin của Thông-tấn-xã ngoại-quốc đều được chọn để phiên-dịch, vì chỉ những tin-tức thông thường hay có lợi cho chính-quyền mới được xuất-hiện trên bản tin do V.T.X. phổ-biến (Trong thời-kỳ Phật-Giáo tranh-đấu chống Tổng-Thống Diệm, mọi bản tin viển-ký của Thông-tấn-xã ngoại-quốc đều bị loại bỏ).

2)- Nhận thấy khuyết-diểm trong việc thực-hiện 1 công-cuộc thông tin nhanh chóng, đầy đủ và khách-quan, V.T.X. xúc-tiến việc cải-tổ cơ-cấu phân-phối tin-tức quốc-tế. Bằng các bản ronéo à alcool, đường dây viển-ký trực-tiếp, điện báo giá cao su... V.T.X. bắt đầu phổ-biến nguyên-văn bản tin quốc-tế theo ngôn-ngữ nhận được cho khách hàng của mình kể từ 1964.

Nhờ đó tin-tức của các tổ-chức cấp tin quốc-tế được phổ-biến nhanh chóng và đầy đủ. Các cơ-sở thông-tin quốc-nội bất cứ lúc nào cũng có thể nhận được tin-tức do các Thông-tần-xã ngoại-quốc loan-truyền 1 cách trọn- vẹn. Mặt khác, để giúp đỡ các nhật-báo không đủ phương-tiện mua đủ các bản tin quốc-tế, từ tháng 12/1965 V.T.X. đã nâng tỷ-lệ phiên-dịch lên 20% đối với bản tin của AFP, 30% bản tin Reuters và 50% các bản tin AP và UPI.

Mức-độ nhanh chóng, đầy đủ và khách-quan trong việc phổ-biến các bản tin quốc-tế do đó gia-tăng. Tuy nhiên, bất cứ lúc nào, V.T.X. cũng có thể từ-chối phổ-biến các bản tin quốc-tế và ngưng xử-dụng quờng dây viễn-ký trực-tiếp của khách hàng, như trường-hợp đã xảy ra năm 1963. Với ưu-thế là cơ-quan thông-tần duy-nhất đủ phương-tiện để liên-lạc với thế-giới bên ngoài, trong những trường-hợp đó, V.T.X. đã trở thành công-cụ phụng-sự cho chánh-quyền và đã không thực-hiện được 1 công- cuộc thông-tin đầy đủ khách-quan vô-tu nữa.

II. - Việc cung-cấp các bản tin do chính V.T.X. biên-tập.

Không kể tin điện báo, hàng ngày V.T.X. phát-hành 11 bản tin cho khách hàng bao gồm các cơ-quan công-quyền, tư-nhân và cơ-sở thông-tin trong nước. Nếu các bản tin phổ-biến hạn-chế và các bản tin kinh-tế phân-phối cho cơ-quan công-quyền cùng tư-nhân ít khi gây khó khãn cho V.T.X. thời chính bản tin Việt-ngữ cung-cấp cho các cơ-sở thông-tin - điển-hình là báo-chí - đặt cho V.T.X. nhiều vấn-đề phải giải-quyết trong nỗ-lực đạt đến tiêu-chuẩn hoạt-động của 1 tổ-chức cấp tin xứng-đáng và tiên-bộ.

A/- Mức-độ nhanh chóng.-

1.- Bản tin 6 giờ sáng - Thế-lệ kiểm- duyệt và tình-trạng thủ-công trong việc ấn-loát qua việc sử-dụng các máy in mà năng-xuất không quá 4.000 số mỗi giờ, bó buộc các Nhật-báo Việt-ngữ, mặc dù phát-hành vào 13 giờ, phải lên khuôn từ 9 giờ mỗi sáng. Trong những điều-kiện hạn-chế đó, bản tin 9 và 17 giờ của V.T.X. phổ-biến cho các báo-chí chỉ có thể sử-dụng cho số ấn-hành hôm sau. Tin-tức do V.T.X. cung-cấp do đó trở thành quá "nguội lạnh" và thường thì không thể khai-

thác được vì mất thời-gian tính. Trong 1 thời-kỳ rầy dài, tin V.T.X. trở thành 1 thứ "hoán giấy" cho các nhật-báo "dối tin". Tình-trạng này chấm-dứt sau cuộc cải-tổ tháng 3/1965 với việc thiết-lập 1 tòa-soạn đêm có nhiệm-vụ cung-cấp tin-tức cho các nhật-báo phát-hành buổi sáng. Nhờ đó bản tin Việt-ngữ hiện nay có khi đến tay các cơ-sở thông-tin vào 6 giờ sáng và dư giờ để các báo khai-thác.

Nỗ-lực đó được xem như là 1 cố gắng vượt bực. Nhật-báo Ngày-Nay, số phát-hành ngày thứ năm 15-7-1965 đã viết như sau :

"Độ này các Cụ làm tin ở các báo khoán ra mặt, cái khoán thứ nhất là Cụ V.T.X. nhà ta từ nay không đội mào mang râu như hồi còn ở-ma Cụ Ngô. Cái khoán thứ nhất liên-quan đến cái khoán thứ hai là chính vì không đội nón đeo râu như kiểu các quan trong trào ngày xưa nên tin-tức V.T.X. hồi này ngon lành không chê được. Bây giờ không phải là 9 giờ có bản tin, mà 6 giờ rưỡi sáng đã có rồi. Bản tin sáng đến tay các báo 6 giờ 30 thì về như các hàng "tin-tức" của Cà Vê lúa rồi".

Ngày báo "Tiếng Vang" số 428 phát-hành ngày thứ sáu 16-7-1965 cũng nhận xét tương-tự.

"Nếu tháng trước đây cả làng báo đều nhao nhao lên phản-dối Cụ Vê Tê Ích về cái vụ tăng tiền bản tin 1 cách quá đáng thì hơn tuần lễ nay cũng làng báo này lại hết sức khoán về lỗi làm việc của Cụ Vê-Tê-Ích.

Trước đây bản tin buổi sáng của V.T.X. khi về tới Tòa báo thì báo đã làm xong, không khai-thác nổi 1 tin nào, dù tin đó thật quan-trọng. Nếu tiếc rẻ và cắt tin thêm vào báo thì báo sẽ bị chậm, trừ trường-hợp những báo có nhà in riêng và có nhiều máy để chạy cho kịp. Cụ Vê-Tê-Ích có hơi "lý-tài" với nhà báo đôi chút nhưng đã được cái việc mà lâu nay V.T.X. không làm được...".

2.- Bản tin địa-phương. - Đặt khác vì hoàn-cảnh chiến-tranh và trước sự eo hẹp về phương-tiện tài-chính cũng như nhân sự của làng báo, V.T.X. lại có ưu-thế gần như tuyệt-đối trong việc thu lượm tin-tức liên-quan đến các biến-cổ xảy ra ở địa-phương.

- Tin chiến-sự : Với 3 Đặc-phái-viên thường-trực ở tòa-soạn mà bất cứ lúc nào cũng có thể gửi ra Mặt trận để cùng tham-dự các cuộc hành-quân, với 10 phái-viên ở 4 vùng chiến-thuật và 47 Thông-tín-viên rải-rát khắp 44 tỉnh, V.T.V. có khả-năng hơn mọi cơ-sở thông-tin khác trong việc thu nhận sớm nhất các tin-tức chiến-sự ở mọi nơi. Hơn nữa các Phái-viên thường-trực còn có thể xử-dụng hệ-thống liên-lạc hữu-tuyến hay vô-tuyến của JusPao để tin về tòa soạn trong thời-gian nhanh nhất. Các bản tin chiến-sự của Thông-tín-viên địa-phương lại có tính-cách hấp-dẫn hơn thông-cáo chính-thức của cơ-quan Quân-sự nhờ những chi-tiết phong-phú như vẽ lại bản đồ ghi rõ các vị-trí giao-tranh, nơi oanh-tạc, hành-trình tiến-quân, địa-diểm tấn-công v.v...

Do đó, dưới hình-thức này hay hình-thức khác, phần lớn tin-tức chiến-sự của V.T.V. đều được các báo triệt-để khai-thác.

- Phòng-sự chiến-trường, ký-sự, hồi-ký, phỏng-vấn : nhân-số tương-đối dồi-dào của V.T.V. cũng cho phép V.T.V. thực-hiện các phòng-sự chiến-trường, ký-sự, hồi-ký và các cuộc phỏng-vấn, nhân dịp tháp-tùng các Phái-đoàn kinh-lý - Trong tháng 10:1965, số phỏng-sự, hồi-ký, ký-sự của V.T.V. lên đến 1.011 bài được đăng tải ngay sau khi có các trận đánh lớn hay các biến-cố xã-hội mà thiên-ký-sự mô tả, nhân đó đã được làng báo khai-thác 100%.

3.- Giới-hạn về mức-độ nhanh chóng.

a)- Ưu-thế của V.T.V. trong công-cuộc phổ-biến các hoạt-động chiến-sự dưới mọi hình-thức và nỗ-lực phát-hành tin sớm cho báo-chí, đầu sao cũng không giải-quyết nổi những khó khăn nội tại phát sinh do bản-chất của tổ-chức, là 1 cơ-quan công-guyên, và do đó đã giảm thiểu khả-năng của V.T.V. trong việc thực-hiện 1 công-cuộc thông tin nhanh chóng.

Lấy lại thí-dụ về việc thông-báo tin mệnh-chung của Đức Giáo-Hoàng Pie XII, người ta thấy ngay rằng các Thông-tán-xã ngày nay phải đầu-thầu vào 1 cuộc chiến về tin chớp nhoáng để bảo-vệ hay nâng cao uy-tín của mình. Báo-chí hay Thông-tán-xã, vì áp-lực nặng-nề của nhu-cầu tài-chánh

mỗi khi đánh hơi có biến-cố đã hay sắp xảy ra là lập-tức phổ-biến ngay, dù không chắc-chắn. Mùa xuân 1964 hãng Thông-tấn Đức loan khắp thế-giới tin Kroutchev chết trong khi Kroutchev vẫn còn tại-vị. Đến ngày 14-10-1964 trong khi thế-giới còn kinh sợ thái-độ hung-hăng của người khởi-xướng vụ giở lại hồ-sơ Staline thời Sam Jaffe bắt được nguồn tin Kroutchev bị hạ-bệ. Không chặn-chờ và cũng không thể phối-kiểm được. Jaffe phóng luôn cái "Scoop" đó dù đang phân-vân dử-dội không biết lần này tin thật hay tin giả (30). Hẳn nhiên Tass cũng biết chuyện, nhưng cơ-quan Thông-tấn chính-thức này của Nga chỉ loàn ít hôm sau đó với vài giọng văn-tắt. Đó là tình-trạng chung của các cơ-quan Thông-tấn chính-thức, khi bó buộc phải phổ-biến tin-tức về các biến-cố liên-quan đến chính-quyền và bất lợi cho chính-quyền. V.T.X. cũng không khác Tass, AFP hay bất-cứ cơ-quan Thông-tấn chính-thức nào khác. Chịu trách-nhiệm trước Hội-Đồng Quản-Trị về đường lối thông-tin, bao giờ V.T.X. cũng phải chờ thông-cáo chính-thức của các cơ-quan liên-hệ. Do đó, đối với vài phạm-vi hoạt-động liên-hệ ít nhiều đến chính-trị mà tin-tức có khả-năng lôi cuốn sự chú-ý và kích-động lòng tò-mò của quần-chúng độc-giả, bản tin của V.T.X. bao giờ cũng chậm-chạp và khô-khan hơn báo-chí Thủ-Đô.

b)- Mặt khác, trong hoàn-cảnh một quốc-gia chậm-tiến, những trở-ngại bên ngoài như phương-tiện giao-thông và liên-lạc khó-khăn, thiếu kém, kỹ-thuật ấn-loát còn thô-sơ chưa ra khỏi tình-trạng thủ-công-nghệ v.v... cũng là những yếu-tố ngăn-cản 1 công cuộc thông tin nhanh chóng.

Chắc-chắn trận cuồng phong xảy ra ở Kiên-Phong hồi 19h30 ngày 28-9-1966 là 1 biến-cố khá quan-trọng và Thông-tin viên địa-phương không thể lo-là đối với tin-tức đó. Nhưng phải đợi đến chiều 1-10-1966 tồ-soạn V.T.X. mới nhận được bản tin và chỉ ghi mấy giọng tin giờ chót vào ấn-bản 17h. Cũng vậy, tin về kết-quả cuộc tuyển-cử Tổng-Thống Pháp đến tồ-soạn V.T.X. vào hồi 9h. V.T.X. có thể trao ngay cho báo-chí phổ-biến, nhưng 9h báo đã lên khuôn. Rốt cuộc bản tin chỉ có thể xuất-hiện trên mặt báo vào ngày hôm sau.

B/- Mức-độ đầy đủ.

1.- Phân tích - Trước hết việc bãi bỏ 3 Ban Biên-tập riêng-biệt Anh, Pháp, Việt-ngữ sẽ phân lập thành 8 Biên chuyên-môn và Khối Phiên-dịch nhằm phân-công sảm-trách các tin-tức quốc-tế, quốc-nội, Đô-thành, chiến-tranh, kinh-tài, thể-thao, văn-xã và vùng Cộng-Sản để khiến cho sự thu-lượm các tin-tức được xúc-tích, phong-phủ và đầy đủ hơn. Cho đến tháng 10/1965, số lượng tin-tức đạt đến mức 4.192 đề-mục trong số 3.159 trang dành cho phần tin-tức hàng tháng.

Song 1e, cần phải có khảo-sát nội-dung các bản tin mới có thể đi đến 1 kết-luận chắc-chắn về mức-độ đầy đủ của tin-tức. Bảng III_g sau đây tóm-tắt các kết-quả thu-lượm được trong việc phân tích nội-dung 2 bản tin số 5.681 và 5.682 ngày 1-10-1966 của V.T.X.

T i n - t ú c	Số đề-mục	Số trang	Tỷ-lệ theo số trang
- Về hoạt-dộng Chánh-Phủ	25	28	32%
- Về hoạt-dộng Đoàn-thể - Đc.	10	8	9%
- Về công-sự	7	4,5	5%
- Về thể-thao	2	5	6%
- Điểm báo	2	6	7%
- Ký-sự - Phóng-sự	2	25	30%
- Tài-liệu	2	9,5	11%
Tổng cộng	50	86	100%

Bảng III_g

Hẳn nhiên, kết-quả thu-lượm được chỉ có tính-cách tương-đối, nhưng cũng phản ảnh phần nào sự thực. Trước hết nhận xét tiên-khởi về bảng phân-tích trên là tỷ-lệ tin-tức thuần-túy dành ghi lại các sự kiện, biến-cổ đang xảy ra hay còn quá ít. Bốn loại tin đầu tiên của bảng phân-tích trên chỉ choán 52% diện-tích bản tin, 48% diện-tích còn lại được sử-dụng cho các mục ký-sự, tài-liệu và điểm báo, khiến cho phần nào các tin-tức thuộc phạm-vi sinh-hoạt xã-hội hay nhân-sinh

không được chú-ý đến. Cho đến những ngày gần đây, các tin-tức về triển-lãm, diễn-thuyết, chiếu bóng, văn-ngệ, xã-hội, từ-thiện, tai-nạn, hầu như bị lãng quên.

Nhận xét thứ 2 là phần tin-tức về hoạt-dộng của Chính-quyền đã chiếm hết 1/2 tổng số tin-tức và 32% diện-tích bản tin được dành để phổ-biến các tin này. Trước lượng tin hùng-hậu tập-trung ở các cơ-quan công-quyền Trung-ương hay Địa-phương, chỉ có 9% diện-tích bản tin được sử-dụng để phổ-biến các tin-tức liên-quan đến các biến-cố xảy ra trong sinh-hoạt thường-nhật của các đoàn-thể, tôn-giáo, hiệp-hội, v.v... 2 kết-luận :

a/- Người ta không thể phủ-nhận rằng càng ngày Chính-Phủ càng mở rộng phạm-vi ảnh-hưởng đối với sinh-hoạt quần-chúng và những tin-tức ghi dấu các hoạt-dộng của nhà nước thường là tin quan-trọng. Cũng không thể phủ-nhận rằng ngoài báo-chí, V.T.X. còn phải cung-cấp tin-tức cho các cơ-quan công-quyền và tư-nhân liên-hệ. Nhưng thật ra, vấn-đề liên-quan không những đến phạm-vi tin-tức mà còn đến các sự-kiện được ghi nhận và mô-tả. Người ta thấy ngay trong các bản tin phổ-biến hoạt-dộng của Chính-Phủ qua các Bộ, ngành, nhân-viên V.T.X. chỉ chú-trọng về phần tham-dự các tổ-chức, góp nhặt tài-liệu văn-kiện do cơ-quan liên-hệ cung-cấp về đúc-kết hay viết lại - Nhưng các nguồn tin chính-thức thì nhạt-nheo vì Phát-ngôn-viên của cơ-quan, nếu không phải là loại fact suppressors (chôn tin) thì cũng là loại news managers (chỉ-huy tin) khiến cho các bản tin không có gì đặc-biệt hấp-dẫn. Mặt khác, các Phòng-viên hầu như lại không chú-ý tìm tòi, thăm hỏi, sưu-tân thêm các khía cạnh có khả-năng lôi-cuốn của biến-cố để khai-thác, khiến cho bản tin thành ra khô-khan. Sự-kiện này đi ngược lại khuynh-hướng thông-tin ngày nay, như nhận xét của Giáo-sư Georges Burdeau về diễn-trình xã-hội của báo-chí mà Fremont Older, ký-giả nhật-báo San-Francisco Call cũng phát-biểu tương-tự (31). Theo F. Older thời sự cạnh-tranh ngày càng lan rộng khiến cho các nhà báo phải chịu 1 áp-lực kinh-tế ngày càng tăng thêm với thời-gian:

"Ký-giả chúng tôi thông lựa chọn tin-tức tùy theo sự hấp-dẫn của tin đó và bao giờ chúng tôi cũng cố đăng những tin hấp-dẫn nhất. Có khi tin đó thuật lại 1 trận đá banh, có khi lại là 1 cuộc đấu vật, 1 án-mạng tí-ẩn hay 1 chuyện động trời, nhưng bao giờ chúng tôi cũng cố-gắng chọn đăng những tin-tức nào xem ra có thể làm cho báo bán chạy hơn hết". Theo Ký-giả Trảng-Thiên (32) thời từ 1948 đến 1954 có tất cả 8 cuộc điều-tra để biết độc-giả thích mục nào nhất trong tờ báo. Kết- quả vẫn luôn luôn là mục tin-tức địa-phương, tức là những tai-nạn lưu-thông, những vụ nhà cháy, trộm cướp tại nhà 1 nữ ca-sĩ nổi-danh, án-mạng ly-kỳ, đánh ghen trên xe-lộ, những vụ ly-dị, trẻ em ngã xuống giếng hay gian-thương bị phát-giác hàng-tung tại khu phố X. Xu-hướng loại tin này phổ-thông khắp nơi, nhất là khi thị-trường độc-giả róng khùng trong 1 số thị dân trung-dối đông-đào, bởi vì nó đáp-ứng được phần nào nhu-cầu yên-ổn tâm-lý của con người. Thật vậy ở Đô-thị mọi người hành-động như 1 vật di-động trong không-không, không hề tạo nên 1 sự xáo-trộn đáng kể nào trong dư-luận khả dĩ lôi cuốn sự chú-ý của người chung quanh. Sự tồn-tại của cá-nhân dường như bị tập-thể lãng quên, rời bỏ. Một chông lại cảnh trạng-bị thủ-tiêu oan-uổng và âm-thảm như thế, thị dân cố gồng gàn tập-thể xa lạ đó qua các tin-tức trên báo-chí để nghe nói đến, để theo dõi những hoạt-động của nó hầu tìm 1 yên ủi cho cảnh vô-danh mò-mặt của chính mình.

b/- Do đó trong 2 ngày 12 và 13 tháng năm 1967 (33) Nhật-báo Sống chỉ sử-dụng 10 tin của V.T.X. trên tổng-số 55 tin-tức được phổ-biến trên trang báo, tổng cộng 2.332 chữ trên tổng-số 19.509 chữ dành cho phần tin-tức. Nếu trừ đi 18 tin của các Thông-tấn-xã ngoại-quốc chiếm 4.711 chữ thì Nhật-báo này đã sử-dụng đến 11.466 chữ để loan 30 đề-mục tin-tức liên-quan đến sinh-hoạt nhân-thể do các nguồn tin khác cung-cấp, tức là từ 54 đến 59% diện-tích tin-tức. Trong khi đó tin-tức V.T.X. chỉ vào khoảng 17% diện-tích tin-tức. Cũng trong 2 ngày đó, nhật-báo Chính-Luận chỉ sử-dụng 1.735 chữ phổ-biến 8 đề-mục tin-tức V.T.X. trên tổng số 35.088 chữ của 100 tin đủ loại. Như vậy bản tin V.T.X. được khai-thác chỉ vào khoảng

7%. Còn thời các nguồn tin khác được nhật-báo này phổ-biến trên 37% diện-tích trang tin (34 đề-mục, 9.541 chữ) và nói chung, trong số 23 nhật-báo được nghiên-cứu trong lúc đó thời 6 tờ không hề sử-dụng tin V.T.X.

8 tờ dành dưới 10% diện-tích cho bản tin V.T.X.

7 " dành từ 10 đến 20%.

2 " dành trên 20%.

Thay vào đó, họ đã sử-dụng những tin-tức riêng do tòa-soạn nhận được qua nhiều nguồn-gốc khác nhau (phóng-viên Đô-thành của tòa báo, bất Đái Phát-thanh ngoại-quốc, khai-thác tin Việt v.v...) Số lượng về đề-mục và diện-tích các tin riêng của tòa-báo liên-quan đến các biến-cố xảy ra trong phạm-vi Đô-thành theo đó đã vượt xa tin-tức do V.T.X. cung-cấp. Tỷ-lệ thấp nhất về các loại tin riêng này là 16% trong khi tỷ-lệ cao nhất lên đến 83% tổng-số đề-mục (các tin từ thành đến tỉnh được tính là 1 đề-mục). Trung-bình thời 9 nhật-báo dành từ 45 đến 50%, 8 tờ khác dành trên 50 đến 70%, và 4 tờ còn lại dành từ 70 đến 80% tổng-số đề-mục mỗi ngày cho các loại tin này.

Các con số trên mô-tả 1 cách sơ-sài rằng mức-độ đầy đủ của bản tin V.T.X. không được cao lắm, riêng đối với báo-chí mà xu-hướng thông-tin hoàn-toàn tùy thuộc vào tâm-lý của độc-giả. Khuyết-điểm đó được giải-thích bởi 2 lý-do. Thứ nhất là phạm-vi hoạt-động của V.T.X. rất tập bác; vì ngoài việc cấp tin cho các cơ-sở thông tin, V.T.X. còn phải phổ-biến tin-tức cho các cơ-quan công-quyền và giới kinh-doanh. Cho đến nay, hàng ngày V.T.X. phải phát-hành đến 11 bản tin (chưa kể tin điện báo giá cao-su Singapore và London) và 2 bản tin kinh-tế hàng tuần. Công việc đó đòi hỏi 1 sự phân chia phần hành, không thể tập-trung mọi khả-năng vào việc nâng cao phẩm lượng của bản tin cho báo-chí được. Thứ hai là chịu ảnh-hưởng của 1 cơ-quan công-quyền, V.T.X. phần nào đã đặt nặng các hoạt-động của Chính-Phủ qua các Bộ ngành hơn là chú-trọng các biến-cố có khả năng thu hút độc-giả. Dầu sao cũng nên ghi nhận là trong thời-gian gần đây, V.T.X. đã nỗ-lực thu-lượm tin-tức về các biến-cố

tuy không quan-trọng nhưng phù-hợp với tâm-lý của đa-số độc-giả đại-chúng, bằng cách sử-dụng những phóng-viên, ký-giả đã từng cộng-tác ít nhiều với các nhật-báo Thủ-đô, có căn-bản chuyên-môn rất vững và kinh-nghiệm nghề-nghiệp dồi-dào.

C/- Mức-độ khách-quan.-

1.- Phân-tích : Trong bài kỷ-niệm 100 năm Báo-chí Việt-nghê nhà văn Vũ-Hạnh nhật xét rằng trong thời-kỳ Phật-Giáo chống Chánh-Phủ Ngô-Đình-Diệm, độc-giả phải hiểu ngược ý-nghĩa các bản tin V.T.V. (34). Lễ tất-nhiên trong những giai-đoạn cực-kỳ quyết-liệt, thật là vô-cùng khó-khăn cho 1 cơ-quan Thông-tán của Chánh-Phủ thoát khỏi tình-trạng bị sử-dụng như là 1 phương-tiện phụ trợ với các cơ-quan tuyên-truyền khác.

Gạt bỏ 1 bên những biến-đổi trong vài giai-đoạn nhất thời có thể khiến dẫn đến các kết-luận chủ-quan và phiến-diện, có lẽ cần đi sâu vào sự phân-tích nội-dung bản tin để có 1 ý-niệm tổng-quát về mức-độ khách-quan tối-thiểu của V.T.V. trong công-cuộc cấp tin thường-xuyên và liên-tục. Riêng về phương-diện này, cho đến ngày nay, sự hiện-diện của 1 số các đề-mục trong bản tin V.T.V. và phương-thức lựa chọn cùng mô-tô các tin-tức liên-hệ chỉ bày tỏ khuynh-hướng tuyên-truyền của chính quyền hơn là thực-hiện 1 công-cuộc thông-tin khách-quan đích-thực.

Thật vậy, trong đề-mục "Chánh-Phủ vì Dân", các bản tin phả-biên nhậm đề cao các thắng-lợi, nỗ-lực của Chính-quyền liên-quan đến những cải-tiến về dân-sinh trên mọi phương-diện chính-trị, kinh-tế, văn-hóa, xã-hội. Như vậy mục-đích của đề-mục này hiển-nhiên không có tính-cách thông-tin mà là che dấu những lỗi-lầm, thất-bại của hoạt-động công-quyền và thay vì ghi nhận mọi hoạt-động của Chánh-Phủ để trình bày tất cả sự-kiện xảy ra dưới ánh-sáng khách-quan thì lại chỉ gom trung-bà các thành-quả tốt đẹp, hay thổi phồng các sự-kiện ở những khía cạnh đẹp mà thôi. Trong 1 đề-mục khác, mục "Độc báo ngoại-quốc" bản tin chỉ trích đăng những bài báo nói về sự ủng-hộ của thế giới tự-do đối với Chánh-Phủ và Nhân-dân Việt-Nam, và gạt bỏ mọi dư-luận bất-lợi khác. Trong 1 đề-mục "tổng-kết tình-hình",

các bản tin V.T.X. nhằm đúc-kết tin-tức quốc-tế và quốc-nội để rút ra những nhận-định căn-bản về thành-quả tởy đẹp mà Chính-Phủ và Nhân-dân Việt-Nam đã thực-hiện. Do đó, tự bản-chất, sự lựa chọn các sự-kIỆN trung đần bị gò bó trong chiều-hướng nào có lợi nhất, tức là chỉ có thể nhấn mạnh đến 1 số sự-kIỆN, 10-là với 1 số các sự-kIỆN bất-lợi khác hoặc tách-biệt nó ra khỏi toàn-khối các sự-kIỆN liên-hệ.

2.- Nỗ-lực thực-hiện tiêu-chuẩn thông-tin khách-quan.

Các thí-đụ tiêu-biểu trên cho thấy mức-tộ khách-quan của bản tin V.T.X. hầy còn non kém rất nhiều. Được nhìn dưới khía cạnh này hay 1 khía cạnh khác, sự thiên-vị, như W. Cobbett đã từng chủ-trương, có thể là khuyết-điểm hay ưu-điểm, Dầu sao thời gần đây, qua những cuộc cải-tổ phương-thức làm việc trong nỗ-lực vươn tới các tiêu-chuẩn cấp tin của cơ-quan Thông-tần, V.T.X. đã thực-hiện được một vài tiến-bộ đáng kể. Các biên-cổ chính-trị đã được V.T.X. mô-tả trung thực và phổ-biến trong 1 tinh-thần khách-quan hiếm có. Chẳng hạn trong bản tin tháng 4/1966, người ta đọc thấy những giọng sau đây:

"Huế, 5-4 (V.T.X.) - Lực-lượng Cách-Mạng tranh-thủ Dân-Chủ phát-dộng "Ngày học-đường quật-khởi" đã được tổ-chức vào chiều 4/4 tại Công-trường Thương Bạc, Huế với sự tham-dự của hàng ngàn Giáo-chức cùng nam, nữ sinh-viên học-sinh.

Nhân dịp này 1 Giáo-chức cho biết "Ngày học-đường quật-khởi" được phát-dộng là để biểu-dương tinh-thần đoàn-kết giữa Giáo-chức và học-sinh và mở đầu cho 1 giai-đoạn đấu tranh quyết-liệt để quật-ngã chế-độ quân-sự hiện-hữu, giành lại Chủ-quyền cho Quốc-gia Dân-Tộc".

"Sau đó, Giáo-chức- Sinh-viên, Học-sinh đã tuần-hành qua các đường trong thành-phố".

Nhật-báo Thống-Nhất số 7 ngày 9-4-1966 đã nhận xét rằng các nỗ-lực của V.T.X. trong công-cuộc thông-tin khách-quan phải được xem như là 1 "sự thay đổi trong đường-lối thông tin" của cơ-quan này và kết-luận rằng chừng nào sự xuất-hiện của các bản tin tương-tự được thường-xuyên, liên-tục thời V.T.X. mới đóng trọn vai trò cấp tin của mình.

K ẾT - L U ẬN

KIỂM-ĐIỂM.-

Ký-giả André Souillard nhận xét rằng ngày nay Thông-Tấn-Xã đã trở thành những con người khổng-lô, là tai-mắt của các cơ-sở thông tin và không một sự việc nào xảy ra lại lọt khỏi màng lưới sẵn tin của các Thông-tấn-xã. Ông viết : "Một tin điện chớp nhoáng về 1 biến-cố lạ hiện ra trên máy vi-ên-ký thời lập tức các đài Phát-thanh trên khắp các Thủ-Đô không bõn phát thanh thông thường, để loan báo ngay tin đó cho thính-giả biết, các báo cũng thấy ngay bài vở trong ấn-bản chót để đăng cho kịp tin này. Tin nóng hổi như vậy đều được chạy bằng titre lớn ở trang nhất, và đôi khi cũng vì những tin-tức loại đó mà các vị Quốc-Trưởng đang ngủ cũng phải thức dậy rồi gọi ngay các vị Tổng-Trưởng, Văn-phòng Thủ-Tướng xông-xao, các Ngoại-Trưởng tức-tức phóng ra phi-trường. Toàn thế-giới lo ngại hoặc yên-tâm khi nghe tin đó". (1).

Những vai trò của Thông-Tấn-Xã không phải chỉ được nhìn tới dưới khía cạnh đó. Trong đời sống thường nhật, muôn vàn những biến-cố, sự-khiện nhỏ-nhoi hay quan-trọng, có ý-nghĩa hay hoàn-toàn vô-nghĩa đối với dân chúng để bình-thần xảy ra. Thông-Tấn-Xã để dân-nhận vai trò của 1 người "tái-cát tin vàng" cần-cù nhận-nại thu-thập các sự-khiện, thận-trọng lọc để cung-cấp cho quần-chúng nhiều tin-tức hay ho. Thông-Tấn-Xã đóng vai trò khiêm-tốn của mình 1 cách âm-thầm, không tên tuổi để mặc cho phóng-viên và ký-giả các cơ-sở thông-tin lời-cuốn độc-giả bằng biện-pháp linh-hoạt và khảo-hướng kích-dộng. Tuy vậy, công-nghệ Thông-tấn-xã đã càng bành-trướng phạm-vi hoạt-dộng và không 1 đề-mục nào của các cơ-sở thông-tin lại không trở thành 1 đối-tượng để Thông-tấn-xã lưu-ý đến. Đã từ lâu ở Hoa-Thanh-Đôn, văn-phòng Washington City News Service đã chuyên cung-cấp bản sao những thông-cáo của Chính-Phủ.

những tin-tức trong đô-thị cho 100 công-sở, đặc phái-viên và báo-chí ở Thủ-đô Mỹ. Đã từ lâu Ansel Nash Kellog (Tiểu-bang Wisconsin) thành-lập Nghiệp-đoàn Ký-giả để cung-cấp chuyên ngành cho các báo. Và đến 1884 thời Irving Bacheller cầm đầu 1 nhóm Ký-giả chuyên cung-cấp những mục đặc-biệt cho các tòa báo lớn. Cho đến nay thời các tổ-chức Newspaper Enterprise Association, King Features, Central Press, Mac Nought Christy Walsh và Bell Syndicat đã trở thành cần-thiết, cung-cấp cho các báo đủ loại, từ mục bình-luận đến trang phụ-nữ, thể-thao, chuyện bằng hình, tranh khôi-hài, ảnh thời-sự v.v... (2)

Thiết-lập trong 1 hoàn-cảnh đặc-biệt, cho đến nay, hoạt-động chính của V.T.X. vẫn là phân-phối tin-tức của các hãng Thông-tấn Quốc-tế, cung-cấp tin-tức trong nước cho các cơ-sở thông-tin và khách hàng liên-hệ ở trong nước hay ngoài nước. Chỉ gần đây V.T.X. nỗ-lực phát-triển việc cung-cấp các bài phóng-sự, ký-sự, hồi-ký, tài-liệu v.v... cho báo-chí. Tuy nhiên hoạt-động của V.T.X. nhìn chung vẫn có tính-cách chật-hẹp, chận-chạp, do-dự. Nó phản-ảnh 1 tình-trạng xã-hội đang có nhiều biến-chuyển, chật-chứa đầy-dẫy những mâu-thuẫn và khó-khăn.

A/- Mâu-thuẫn có tính-cách nội tại, làm ngưng-trệ hoạt-động của V.T.X. chính là nỗ-lực phát-triển hệ-thống thông-đạt và khuynh-hướng kiểm-soát hay độc-quyền cung-cấp tin-tức 1). Khoảng 50 năm về trước đây, Việt-Nam cũng như các tân-quốc-gia đang phát-triển, có rất ít các mối liên-lạc với cộng-đồng thế-giới, ngoại trừ Quốc-gia bảo-hộ. Nhưng nay thời song song với các tiến-bộ kỹ-thuật, các quốc-gia, bề-tòa bởi những cách-trở địa-lý từ trước, trở thành gần-gũi và liên-hệ hỗ-tương. Cuộc phong-tỏa 2 hòn đảo lẻ loi nào đó ở Trung-Đông, chiến-cuộc trên các núi cao gần Ấn-Độ lại tỏ ra có ý-nghĩa và trở-thành liên-hệ mật-thiết với người Việt-Nam. Tất khác như Daniel Lerner (3) đã nhận xét rằng "trình-độ học-vấn trở thành động-lực số một

trong việc canh-tân mỗi khía-cạnh của sinh-hoạt xã-hội", người ta thấy rằng kiến-thức là phương-tiện tiên-bộ nhanh chóng hơn cả. Do đó hệ-thống thông-đạt là phương-tiện hữu-hiệu để mở 1 cánh cửa cho quần-chúng thông-thường với thế-giới bên ngoài, thông việc phổ-biến 1 số lượng khổng-lô các tin-tức về kỹ-thuật tân-tiến và các vấn-đề công-cộng. Trên 1 bình-diện khác, khi nhận-thức rằng cần cuàng bá các quyết-định trong phạm-vi rộng-rãi, 1 Quốc-gia đang phát-triển như Việt-Nam thấy cần có sự tham-gia tích-cực của quần-chúng trong việc bày tỏ lòng mong-mỏi canh-tân, thay đổi nếp sống, cảm nghĩ cổ xưa, để chấp-nhận những mục-tiêu mới, những tác-phong mới cùng các trách-nhiệm mới. Các biến-chuyển đó sẽ không dễ-dàng và ít hiệu-năng nếu quần-chúng không muốn thay đổi. Chính sự bành-trướng trào-lượng thông-đạt đã gieo mầm cho những thay-đổi đó. Tóm lại, để cho quần-chúng biết sinh-hoạt của các quốc-gia khác (từ nhân-sinh đến nghệ-thuật, phong-tục, chính-trị của họ), để chính-quyền thảo-luận với quần-chúng và quần-chúng tham-dự vào sinh-hoạt công-cộng, các phương-tiện thông-đạt nếu được sử-dụng 1 cách hợp-lý và thích-nghi "có thể giúp hẳn nổi các cộng-đồng đang còn biệt-lập, xóa mờ các văn-hóa khác-biệt và tập-trung các sự phát-triển riêng-rẻ vào sự phát-triển chung của Quốc-gia"(4). Trong lúc các cơ-sở thông-đạt tư-nhân hãy còn tương-đối ấu-trĩ, trước những khó-khăn về tài-chánh và nhân sự phát sinh bởi 1 thị-trường độc-giả hạn hẹp, bề-tỏa vì tình-trạng dằng-dai của chiến-cuộc và mức-độ thấp kém của dân-trí (theo tài-liệu Unesco 1965 chỉ 25% dân-chúng biết chữ) V.T.X. phần nào có thể nâng-đỡ đặc-lục việc phát-triển 1 hệ-thống thông-đạt trong xứ để thực-hiện các nhiệm-vụ kể trên.

2)- Tuy nhiên, một mặt khác, trước hiện tượng "khát-vọng dằng cao" trong 1 quốc-gia vừa thu-hồi độc-lập và còn đang bị mòn rửa bởi chiến-tranh, thời sự vô-tu thuận nhiên trong công-cuộc thông-tin và việc duy-trì 1 tình-trạng như

thể gây tạo những khó-khăn lớn-lao cho Chính-Phủ thông để bị xúc-dộng vì dư-luận. Khuynh-hướng kiểm-soát các nguồn tin-tức, nếu không dành độc-quyền cung-cấp các tin-tức đó thật ra cũng không phải có tính-cách hiểm-hoi, và chỉ có ở các Quốc-gia chậm-tiến. Không kể trường-hợp các Quốc-gia Cộng-Sản, Dự 2-11-1945 ấn-dịnh quy-chế cho các xí-nghiệp mà đối-tượng hoạt-dộng là cung-cấp cho báo-chí chất liệu của các đề-mục thường-xuyên, xuất-hiện lần đầu tiên ở Pháp năm 1945 (5). Ở Mỹ trong thế-chiến 1, Tổng-Thống Wilson đã thành-lập 1 Ủy-ban Thông-tin ngay tuần lễ sau khi Hoa-kỳ bước chân vào vòng chiến. Dưới sự điều-khiển của Georges Creel. Ủy-Ban này có nhiệm-vụ thông-báo cho Giám-Đốc các nhật-báo các tin-tức cần kiểm-duyet và yêu-cầu họ tuân-hành các chỉ-thị của Chính-Phủ. Mặt khác, Ủy-ban còn cung-cấp cho báo-chí các tin-tức chắc-chắn về nỗ-lực của Đồng-Minh trong chiến-cuộc (6). Riêng ở Việt-Nam thời tình-trạng sơ-khai của 1 nền Dân-chủ vừa thành hình, hoàn-cảnh chiến-tranh và lực-lượng suy-yếu của các cơ-cấu thông-dạt khiến cho khuynh-hướng trên càng có cơ-hội phát-triển. Trong 1 thời-gian quá dài, V.T.X. trở thành tổ-chức độc-quyền cung-cấp tin-tức và phụ-trợ nhà cầm-quyền trong việc tuyên-truyền chánh-sách quốc-gia, với tất cả những ưu-thế về tài-chánh, nhân-lực và phương-tiện truyền-dạt của 1 cơ-sở công.

Mâu-thuẫn nội-tại đó đã đưa V.T.X. vào 1 tình-trạng cực-kỳ tế-nhị và khó-khăn khiến cho bình thời V.T.X. phải hạn-chế phạm-vi hoạt-dộng và hầu-như đã triển-miến trong những thông-cáo chính-thức khô-khăn, chậm-chạp và tế-nhật. Trong những giai-đoạn quyết-liệt, khả-năng của V.T.X. lại là ngăn-chặn mọi luồng tin-tức đổ dồn về Việt-Nam liên-quan đến các biến-chuyển trầm-trọng trong sinh-hoạt công-cộng ở Việt-Nam.

B/- Ngoài ra, những khó-khăn vật-chất, sự khiếm-khuyết các phương-tiện thông-dạt hữu-hiệu và nhanh chóng, là đặc-tính 1 tình-trạng chung của các quốc-gia chậm tiến, cũng đã hạn-chế

khả-năng của V.T.X. trong công-cuộc phổ-biến tin-túc - Ngoài trừ Đô-Thành Saigon, các đường giao-thông và hệ-thống viễn-thông hữu-tuyến từ địa-phương về Trung-Uong bình-thường vốn đã ít-oi lại thường bị cắt đứt vì chiến-cuộc, Hệ-thống Viễn-thông vô-tuyến đắt giá vì hiếm-hoi và không được sử-dụng thường-xuyên khiến cho tin-túc thành chậm-trễ.

Trên bình-diện quốc-tế, lượng số ít-oi của bản tin V.T.X. và kỹ-thuật thông-dạt tương-đối có tính-cách yếu kém đã khiến cho tin-túc về Việt-Nam bị chìm ngập trong trào-lượng khổng-lồ của tin-túc thế-giới. Mặt khác, uy-tín có-hữu vào sự gia-tăng địa bàn hoạt-dộng của các Thông-tân-xã quốc-tế đã là những khó-khăn ngoại-lai cho V.T.X. trong công-cuộc thông-tin quốc-tế.

ĐỀ-NGHI.-

Trước những mâu-thuẫn nội-tại và khó-khăn ngoại-vi đó, trong 1 thời-gian khá dài, V.T.X. đã ngừng-tiến từng bước một - Gần đây qua cuộc cải-tổ tháng 3/1965 đứng như VTX đã xác-dịnh lại cương-vị của 1 tổ-chức cấp tâm và chọn đúng chiều-hướng hành-dộng của mình. Đầu sao thời song song với nỗ-lực phát-triển Dân-chủ, qua các định-chế Quốc-gia vừa được thực-hiện và 1 qui-chế tự-do báo-chí đang được đề-cấp đến, sự bành-trướng hoạt-dộng của V.T.X. trong công-cuộc cấp tin nhanh chóng, đầy-dủ và khách-quan, thiết-tưởng cần được quan-niệm lại về cả 2 phương-diện.

A/- TRÊN BÌNH-DIỆN QUỐC-NỘI.- V.T.X. không những phát-triển sở-trường mà còn phải tìm cách giảm thiểu các khuyết-điểm hiện-hữu.

1.- Phát-triển sở-trường : Hiện nay V.T.X. hầu như nổi bật trên phạm-vi kỹ-sự, phóng-sự chiến-trường và tin-túc chiến-sự, nhờ ở số Phóng-viên dồi-dào và phương-tiện dư thừa đối trước tình-trạng eo hẹp về tài-chánh và nhân-số của các cơ-sở thông-tin tư-nhân. Mặt khác, nếu quy-chế kiểm-duyet và áp-lực chính-trị vẫn duy-trì nguyên-trạng thời sự bành-trướng hoạt-dộng của V.T.X. trên địa-hạt này lại là 1 lối

thoát tốt đẹp nhất trong việc dung-hòa mâu-thuẫn nội-tại của 1 cơ-quan Thông-tấn chính-thức. Điều này mới nghe có lẽ phi-lý và dường như trái ngược với diễn-trình thông-thường trong hoạt-động của 1 tổ-chức cấp tin nhưng thật ra phi-lý vốn dĩ đã là 1 đặc-tính thường-hữu của các quốc-gia chậm tiến vậy.

2)- Giảm thiểu sự đoàn.- Mặt khác, vấn-đề căn-bản sẽ đặt ra cho V.T.X. trong giai-đoạn gần đây là làm sao đạt được các tiêu-chuẩn cấp tin với 1 mức-độ tương-đối khả-quan và khả dĩ chấp nhận được. Hẳn nhiên, mọi thay đổi có thể có điều phải tùy-thuộc vào sự tiến-bộ của khung cảnh sinh-hoạt chung, trong đó các vượt mức của đáng đều gặp phải sự đối kháng của nỗ lực xã-hội, tuy tiềm-ẩn nhưng vô-cùng mãnh-liệt. Do đó nỗ-lực kiến-tạo 1 hệ-thống liên-lạc hữu-hiệu và nhanh chóng giữa địa-phương phát xuất các nguồn tin-tức và Ban Biên-tập cũng như cố-gắng thiết-lập 1 cơ-chế phân-phối tin-tức mau-lẹ giữa tòa-soạn với các khách hàng liên-hệ còn tùy-thuộc ở nhịp-độ kỹ-nghệ hóa xứ-sở. Ngoài ra sự xuất-hiện kịp thời của các nguồn tin còn phải chịu ảnh-hưởng nặng-nề của quan-niệm cứng-rắn về tình-cách chính-thức ở 1 Thông-tấn-xã công. Tuy nhiên, trong 1 tương-lai gần gũi, mức-độ đầy đủ có thể thực-hiện nếu V.T.X. chú-ý đúng mức đến xu-hướng thông-tin ngày nay và tiêu-chuẩn khách-quan sẽ phần nào đạt tới qua vài cơ-chế kiểm-soát hữu-hiệu.

a/- Mức-độ đầy đủ và xu-hướng thông-tin.

Trong thực-tế có thể nói rằng không 1 Thông-tấn-xã nào đạt đến mức-độ hoàn-toàn đầy đủ về các tin-tức được phổ-biến: ở Pháp, ngoài Thông-tấn-xã AFP; còn có gần 100 Thông-tấn-xã tư đang hoạt-động; ở Mỹ thời hàng trăm Thông-tấn-xã nhờ chuyên cung-cấp tin-tức riêng về 1 địa-hạt nhất-định nào đó (tể-thao, tôn-giáo, sinh-viên v.v...) cho nên sự đầy đủ của bản tin Thông-tấn-xã phổ-biến chỉ có ý-nghĩa như là 1 sự phù-hợp giữa các tin-tức được cung-cấp và các tin-tức được khai-thác.

Trong chiều-hướng đó, nỗ-lực của Thông-Tấn-xã là cung-cấp các bản tin khả-dĩ đáp-ứng đúng xu-hướng của các cơ-sở thông-tin. Bởi lẽ mức-độ đầy đủ không những đem lại sự thịnh-vượng mà còn nâng cao uy-tín và nói rộng "kích-thước" cho tổ-chức. Mặt-nhìn, nếu áp-lực tài-chánh không phải là yếu-tố quan-trọng đối với V.T.X., thời chính uy-tín và địa-vị tương-đối của VTX sẽ là yếu-tố điều-hướng tổ-chức này nhằm cung-cấp những đề-mục phù-hợp với xu-hướng của các cơ-sở thông-tin trong nước. Sự gia-tăng khả-năng thu-lượm tin-tức và sự bành-trướng phạm-vi hoạt-động trong các lãnh-vực nhân-sinh chắc-chắn đòi hỏi ở VTX cổ-sảng không những đề-liên-kết với 1 vài tổ-chức cấp-tin tư-nhân mới xuất-thiện gần đây như nhóm Việt-Tin mà còn tăng-cường nhân-số ở Biên-Đô-thành cũng như kết-nạp thu-dụng các phóng-viên và kỹ-giả có đủ kinh-nghiệm nghề-nghiệp.

b/- Mức-độ khách-quan và cơ-chế kiểm-soát.

Nhằm đạt đến mức-độ khách-quan có thể có, việc trước nhất là hủy bỏ Nghị-định số 95-TTP/NV năm 1964 đã đặt VTX trực-thuộc Phủ Thủ-Tướng. Hơn nữa sự thành-lập một Hội-Đồng Tối-Cao đứng trên cả Hội-Đồng Quản-Trị và Tổng Giám-Đốc lại tỏ ra vô cùng cần-thiết trong giai-đoạn hiện tại.

- Hủy bỏ Nghị-định 95-TTP/NV ngày 16-1-1964.- Trên phương-diện pháp-lý, Nghị-định này nhằm đặt VTX trực-thuộc Phủ Thủ-Tướng đã hoàn-toàn vi-phạm hệ-cấp pháp-lý. Thật vậy, Sắc-lệnh thành-lập VTX, số 36-TT ngày 19/06/1949 đã ấn-định rõ ở điều 4 là "Việt-Nam Thông-Tấn-Xã (Agence Presse) thuộc Bộ Thông-Tin và do Bộ ấy điều-hành". (7).

Sự hủy bỏ Nghị-định trên, nếu có tính-cách đương-nhiên về phương-diện pháp-lý, thời mặt khác cũng bảo-đảm phần nào mức-độ khách-quan của VTX và phù-hợp với tinh-thần Dân-chủ của Hiến-Pháp 1-4-1967.

- Thiết-lập Hội-Đồng Tối-Cao.- Một Hội-Đồng Tối-Cao tương-tự Conseil Supérieur do điều 4 luật 10-1-1957 dự-liệu

cho Thông-Tấn-Xả AFP (8) nếu được thiết-lập và điều-hành 1 cách chặt-chế, cũng có thể gia-tăng mức-độ khách-quan trong công cuộc cấp tin của VTX.

Nhân-viên của Hội-Đồng Tối-Cao sẽ được lựa chọn trong số các nhân-vật có kiến-thức và khả-năng chuyên-môn, có thể gồm từ 5 đến 6 người.

- Chủ-Tịch H.D.T.C. sẽ được lựa chọn trong số các Hội-viên Tham-Chính-Viện do Đại Hội-Đồng Tham-Chính-Viện bầu-cử.

- Bốn hay 5 Hội-viên của H.D.T.C. gồm có :

1 Thẩm-Phán Tòa Phá-Án, do Tòa Phá-Án bầu-cử.

2 Đại-diện Giám-Đốc Nhật-báo, lựa chọn trong số các Nhật-báo có uy-tín.

1 Ký-giả đại-diện Nghiệp-Đoàn Ký-giả

1 Đại-diện của các Đài Truyền-hình và Truyền-thanh (có thể không cần-thiết).

Nhiệm-vụ của H.D.T.C. là thẩm-định đơn khiếu-nại của khách hàng hay 1 tổ-chức thông-tin về tính-cách thiếu khách-quan của bản tin VTX. Nếu H.D.T.C. sau khi xét hồ-sơ trong hạn 3 tháng, thẩm-định rằng quả-thật VTX đã không khách-quan khi loan tin, thời H.D.T.C. sẽ chuyển hồ-sơ đến Hội-Đồng Quản-Trị và Tổng Giám-Đốc VTX. Trong trường-hợp sự thông-tin thiếu khách-quan do quyết-định của HĐ Quản-Trị, thời quyết-định đó sẽ được hoàn-toàn thi-hành. Trái lại, nếu sự thông-tin không khách-quan do lỗi nặng của Tổng Giám-Đốc thời H.D.T.C. có thể, sau khi tham-khảo ý-kiến của Hội-Đồng Quản-Trị, có thể tuyên-bổ cất chức vị này.

B/- RIÊNG TRÊN BÌNH-DIỆN QUỐC-TẾ thời cố-gắng của VTX trong việc thực-hiện 1 công cuộc cấp tin nhanh chóng, đầy-dủ và khách-quan chắc-chắn sẽ gia-tăng phẩm-lượng các bản tin phổ-biến cho cộng-đồng thế-giới và nhờ đó phần tin-tức Việt-Nam ít ra không đến nỗi phải bị chìm ngập trong trào-lượng không-lỗi của tin-tức thế-giới.

Mặt khác, trong 1 tương-lai xa, cơ-uớc xây-dựng 1 hệ-thống cấp tin vững-chắc và uy-tín tại Á-Châu nhằm tự-lực, tự-cường chống lại độc-cuyển phân-phối tin-tức của các Thông-tán-xã Âu, Mỹ-châu, còn bó buộc VTX bành-trướng các mối liên-lạc chính-thức và bán-chính-thức với các Thông-tán-xã địa-phương, nhất là các Thông-tán-xã trong vùng Đông-Nam-Á để tiến lên các thỏa-hiệp đa phương về việc cung-cấp và khai-thác tin-tức phát-xuất từ những quốc-gia láng-giềng. Bước đầu tiên trong diễn-trình liên-kết Á-châu mà người ta có thể thực-hiện được là phối-hợp hoạt-động của VTX cùng các Thông-tán-xã Kyodo, China News, Agency và Antara nhằm phổ-biến các tin-tức Á-Phi bằng Anh hay Pháp-ngữ, qua hệ-thống vô-tuyến viễn-ký thương-xuyên và liên-tục.

Tóm lại, nếu Dân-Chủ không phải là 1 Chiêu-bài để đối gạt quần-chúng và mặt khác nếu Dân-Chủ không chỉ được thực-hiện qua việc ban-bổ vài định-chế quốc-gia mà còn tùy thuộc ở sinh-hoạt thường-nhật của cộng-đồng, trong đó 1 hệ-thống thông-đạt hứa-hiệu có khả-năng mang lại cho từng cá-nhân ở khắp mọi nơi những dữ-kiện trung thực, rõ-rệt và đầy đủ để phê-phán hay quyết-định thì người ta có thể kết-luận rằng với những kết-qua đang đạt được và các nỗ-lực hướng về tương-lai như đã phác-họa, Việt-Tán-Xã sẽ đóng góp phần lớn vào công cuộc xây-dựng Dân-Chủ tại Việt-Nam.

B Ầ N G C H Ứ - T H Í C H

I.- PHÂN DẪN NHẬP

- (1)- H.G. WELLS, Kỹ-thuật làn báo, p. 6
- (2)- Kỹ-thuật làn báo, p. 32
- (3)- Encyclopedia Americana, p. 555

II.- Chương Một

- (1)- Việt-Nam Thông-tán-xã 1951/1961 - NVPress xb 1961, p.22.
- (2)- Phục-vụ Báo-chí Việt-Nam - NVPress xb 1965, p. 40.
- (3)- Phục-vụ Báo-chí Việt-Nam - NVPress xb 1965, p. 20.
- (4)- Bảy năm hoạt-dộng của Chính-Phủ - Nha Tổng Giám-Đốc Thông-Tin xb 1961, p. 1066.
- (5)- Phục-vụ Báo-chí Việt-Nam - NVPress xb 1965, p.20.
- (6)- Facing Facts - VNPress xb 1959.
- (7)- Facing Facts - NVPress xb 1959.
- (8)- Thông-Tán-Xã guồng máy khổng-lô bao trùm thế-giới, André Souillard, 1966, tiêu mục "Truyền-Tin".
- (9)- Như trên "Tiêu-mục phóng-sự"
- (10)- Trường-hợp hành-chính Việt-Nam - Học-Viện QGHC xb. 1959. p. 55.
- (11)- Sáng-lập và tổ-chức 1 tờ báo hàng ngày - Hồ-Anh-Chương Nguyễn-Du xb. 1958.

III.- Chương Hai

- (1)- W. Schramm, Mass Media and National Development Stanford University, 1964, p. 228
- (2)- Bản tin VTX, số 5.681 và 5.682 ngày 1-10-1966 trang 33
- (3)- Thành-tích 2 năm hoạt-dộng của Nội-Các Chiến-Tranh, Bộ Thông-Tin xb. 1967, p. 147.
- (4)- G. Burdeau "Aujourd'hui, le but essentiel du Journal est d'attirer le lecteur et de le conserver. Il s'agit de divertir, d'énuvoir ou de susciter la curiosité..." trong Les Libertés Publiques - Lib Richon et Auzias, 2è édit. Paris 1964, p. A07.
- (5)- P. Denoyer : "Si un journal voulait être informé par ses propres moyens et seulement ainsi, il n'arrive pas à boucher son budget, même s'il s'agissait d'un Journal extrêmement prospère. Tous les journaux sont obligés de recevoir à une ou plusieurs agences d'information. Dans tous les pays, l'agence d'information est un rouage essentiel de la presse contemporaine..." La Presse moderne, PUF Paris 1958, p. 31

- (6)- Ký-giả Thời-San, số 2 ngày 2-5-1967, p. 22.
- (7)- Unesco 1965 - trích-dẫn trong Mass Media and National Development - Phần phụ lục.
- (8)- B. Denoyer - La Presse moderne - PUF Paris 1958, p. 64, 70, 98.
- (9)- Nước Nhật ngày nay - Tòa Đại-Sứ Nhật xb, 1962 p. 52.
- (10)- Ngân-sách Nhật-Báo Dân-Chủ, theo TTK Ký-Ninh
- (11)- Ký-giả Nguyễn-Kiên-Giang, Chủ-Tịch Hội Ký-Giả Nam-Việt
- (12)- Kỷ-niệm Đệ-thất Chu-niên thành-lập V.T.X. p. 23.
- (13)- W. Schramm, Mass Media and National Development, p. 79.
- (14)- Đức-kết cuộc điều-tra 23 Nhật-báo ngày 9-5-1967, phần phụ-lục 1.
- (15)- Việt-Nam Thông-Tấn-Kh phục-vụ Báo-chí, 1966 do VN Press ấn-hành, p. 20.
- (16)- Vũ-Hạnh "100 năm báo-chí hôm nay" - Sách-Khoa số 25 ngày 15-1-1966, p. 58.
- (17)- Trảng-Thiên - Tờ báo Sách-Khoa số 25, p. 32.
- (18)- G. Burdeau : "Le fait s'efface devant son mode de présentation" - Les Libertés Publiques, p. 207.
- (19)- Trọng-Thăng BNS. Thời Nay số 151-152, p. 203.
- (20)- Schramm, Mass Media and National Development, p. 60.
- (21)- Schramm, " " p. 80.
- (22)- Schramm, " " p. 58.
- (23)- **KTLB NLC**
- (24)- Bernard A. Weisberger, Journaux et Journalisme aux Etats Unis, France Empire 1965, p. 10.
- (25)- Kỹ-thuật làm báo Fraser Bond, CD xb 1960, p. 93.
- (26)- W. Cobbett "Elles sont toujours inutiles et, de surcroît, elles ne ruinent à rien quand elles sont exprimées par un marchand de nouvelles, car celui qui ne relate pas les nouvelles telles qu'il les trouve est pire que partial.. Pour ma part, j'éprouve la plus grande partialité envers la cause de l'ordre, et du gouvernement efficace, comme celui sous lequel nous vivons et entre tout ce qui s'oppose à lui. En l'occurrence, professer l'impartialité serait aussi absurde que de la professer dans une guerre entre la vertu et le vice, le bien et mal, le bonheur et le malheur" - Journaux et Journalisme aux Etats-Unis, 1965, p. 53.
- (27)- Fraser Bond, KTLB, p. 4

IV.- PHÂN KẾT-LUẬN

- (1) - André Souillard - Thông-Tấn-Xã : guồn máy báo trùn thế-giới - Diễn-văn học tại Pháp-Văn Đổng-Minh-Hội ngày 16-2-1966.
- (2) - Fraser Bond - KTLB, 1960 p. 91.
- (3) - Schramm, Mass Media and National Development, p. 43 : "Liberacy becomes a prime mover in the modernization of every aspect of life".
- (4) - Schramm, in M. Manand National Development, p. 44 "Thus Modern communication, wisely used, can help to weld together isolated communities, disparate subcultures, self centured individuals and groups and separate development into a truly national development".
- (5) - G. Burdeau, Les Libertés Publiques, p. 229.
- (6) - Bernard A Weisberger - Journaux et Journalisme aux Etats-Unis, 1966, p. 183.
- (7) - Công-Báo Việt-Nam 1949 - Sắc-lệnh 36-TT ngày 19-9-1949.
- (8) - D. 1957 - 97 hay Jurisp Class 5/60, Fax 272.

x

x x

SÁCH-BÁO và TÀI-LIỆU THAM-KHẢO

I.- Việt-ngữ.

- 1.-Quê-hương số 9 năm 1960 - Việt-Tân-Xã trong làng Thông-Tân Thế-giới (NGUYỄN-THÁI).
- 2.- Bách-Khoa, số đặc-biệt ngày 15-1-1966 (Kỷ-niên 100 năm Báo-chí Việt-ngữ).
- 3.-Trường-hợp Hành-chánh Việt-Nam - Học-Viện Quốc-Gia Hành-Chánh xuất bản 1959. (Cuộc tái-tổ Việt-Nam Thông-Tân-Xã).
- 4.-Việt-Nam Thông-Tân-Xã 1961-1961 - VN Press ấn-hành 1961.
- 5.-Phục-vụ Báo-chí - Báo-cáo của Việt-Nam Thông-Tân-Xã năm 1965.
- 6.-Thông-Tân-Xã hiện đại : 1 gương máy không-lỗi bao trùm thế-giới (André Souillard). Diễn-văn đọc tại Alliance Française ngày 16-12-1966.
- 7.-Bảy năm hoạt-động của Chính-Phủ - Nha Tổng Giám-Đốc Thông-Tin xuất bản 1961.
- 8.-Kỹ-thuật làm báo (dịch) Frase Bond - Công-Đàn xuất-bản 1960.
- 9.-Sáng-lập và tổ-chức 1 tờ báo hàng ngày (HỒ-ANH-CHƯƠNG) Nguyễn-Du xuất-bản 1958.

II.- Ngoại-ngữ.

1. La Presse Moderne (Pierre DENOËR)- Presse Universitaire de Paris, 1958.
2. Journaux et Journalisme aux Etats-Unis (Bernard A. WEISBERGER) Nouveaux Horizons, Paris, 1965.
3. Problèmes et Techniques de Presse (Conférences) - Domat Montchrestien, Paris 1948.

4. Les Libertés Publiques (G. Burdeau)- Richon et Auzias, Paris 1961.
5. Communication and National Development (Lucian W. Pye) - Princeton University Press, 1963.
6. Mass Media and National Development (Wilburn Schramm) Stanford University Press, 1964.
7. Facing Facts - VN Press 1959.

P H U - L U C

1.- Sổ phát-hành của Nhật-Báo Việt-Ngũ năm 1967
(Tài-liệu của Bộ Thông-Tin)

1)- Bình-Minh	20.000
2)- Chính-Đạo	30.000
3)- Chính-Luận	32.000
4)- Công-Chúng	30.000
5)- Dân-Tiến	36.000
6)- Dân-Chủ	13.000
7)- Dân-Chúng	15.000
8)- Đới-Thoại	50.000
9)- Hòa-Bình	20.000
10)- Miền-Nam	20.000
11)- Quyết-Tiến	23.000
12)- Tiến	30.000
13)- Tiến-Tuyên	25.000
14)- Tin-Sáng	60.000
15)- Saigon Báo	30.000
16)- Sống	30.000
17)- Sống Kềi	16.000
18)- Tin Són	25.000
19)- Tiếng-Việt	15.000
20)- Tiếng Vang	20.000
21)- Thần-Chung	40.000
22)- Thời-Luận	12.000
23)- Thời-Đại	32.000
24)- Thời-Thế	30.000
25)- Thời-Sự	30.000
26)- Tự-Do	13.000
27)- Xây-Dựng	30.000

ĐỀ-MỤC TIN-TỨC CHI-CHỮ THEO NGUỒN GỐC CUNG-CẤP CHO
23 NHẬT-BÁO TRONG NGÀY 9 VÀ 10 THÁNG 5 NĂM 1967 :

	TTX. ngoại-quốc	V.T.X.	Tin-Riêng	Tổng cộng
- Bình-Minh ...	6	1	13	20
- Chánh-Đạo ...	8	1	6	16
- Chánh-Luận ..	58	3	34	100
- Công-Chúng ..	12	12	22	46
- Dân-Tiến	28	0	32	60
- Dân-Chủ	20	2	18	40
- Dân-Chúng ...	20	2	16	38
- Đối-Thoại ...	18	7	14	39
- Hòa-Bình	6	6	22	34
- Quyết-Tiến ..	60	5	30	95
- Tiên	18	2	12	32
- Tia-Sáng	20	10	22	52
- Sáng	26	2	15	43
- Sống	15	10	30	55
- Sống Mới	16	0	16	32
- Tin Sớm	14	0	26	40
- Tiếng Việt ..	12	0	24	36
- Tiếng Vang ..	2	4	16	22
- Thời-Đại	8	0	16	24
- Thời-Luận ...	32	10	8	50
- Thời-Thế	18	2	28	48
- Tự-Do	22	6	16	44
- Xây-Dựng	16	0	20	36

TỶ-LỆ SỐ TIN CỦA 23 NHẬT-NĂO TRONG 2 NGÀY 9-5-1967 VÀ
10-5-1967.

	TTX ngoại-quốc	V.T.X.	Tin khác
1)- Bình-Minh	30%	10%	60%
2)- Chính-Đạo	37,5%	12,5%	50%
3)- Công-Chúng	37%	27%	46%
4)- Dân-Tiến	33%		67%
5)- Dân-Chủ	50%	5%	45%
6)- Dân-Chúng	47%	5,5%	47,5%
7)- Đối-Thoại	33%	22%	45%
8)- Hòa-Bình	18%	18%	64%
9)- Quyết-Tiến	56%	6%	45%
10)- Tiến	43%	17%	50%
11)- Tia-Sáng	34%	20%	46%
12)- Sáng	52%	9%	49%
13)- Sống Mới	25%	-	75%
14)- Tin Sớm	25%	-	75%
15)- Tiếng Việt	22%	-	78%
16)- Tiếng Vang	-	20%	80%
17)- Thời-Đại	17%	-	83%
18)- Thời-Luận	64%	20%	16%
19)- Thời-Thế	29%	4%	67%
20)- Tự-Do	41%	14%	45%
21)- Xây-Dựng	33,5%	-	66,5%
22)- Chính-Luận	58%	8%	34%
23)- Sống	27%	18%	54%

IV.- BẢN TIN V.T.X. NGÀY 1-10-1966

A/- BUỔI SÁNG.-

1. Thông-cáo ăn-dinh niên thi nhập-học các lớp B.T.V. Cảnh-sát Quốc-Gia (1 trang).
2. Thông-cáo Tổng Nha Thương-Cảng về số hàng xuất kho (1 trang).
3. Lễ Trung-Thu tại B.T.L. Biệt-Khu Thủ-Đô ($\frac{5}{8}$ trang).
4. Thông-cáo thu-nhận Sinh-viên Sĩ-quan Đ.P.Q., Khóa 24 (1/2 trang).
5. Khám-phá hầm chất nổ của V.C. (1/3 trang).
6. B.S. ĐỔ tiếp khách (1/3 trang).
7. Thông-cáo Nha Thủy-Vận (1/2 trang).
8. Thư kêu gọi của Tổng Đoàn C.K.N. (1/2 trang).
9. Tin chiến-sự (1/2 trang).
10. Khánh-thành Thành-Thất Tây-Minh (1/3 trang).
11. Thông-cáo Bộ Kinh-Tế về Strech Wylen (1/3 trang).
12. " Nha Khí-Tượng (1/2 trang).
13. Thành-phần Ủy-Ban Liên-Bộ tìm việc làm cho Cựu Quân-Nhân. (1/2 trang).
14. Lễ Nguyên-Khánh Đ.C.K. Cassaigne (1/2 trang).
15. Cán-bộ Việt-Cộng hồi-chính (1/2 trang).
16. Ghe V.C. bị pháo-kích (1/3 trang).
17. B-52 dội bom Đông-Hà (1/3 trang).
18. Phi-cơ Hoa-Kỳ tấn-công Xà-lan Bắc-Việt (1 trang).
19. Khánh-thành Đập-cầu Tam-Kỳ (1/3 trang).
20. Ủy-Viên viếng trại Nhi-Đông (2/3 trang).
21. Hoạt-động tiên ngừa dịch (1/3 trang).
22. Tin văn 5 tỉnh (5/4 trang).
23. Ký-sự thể-thao (2,5 trang).
24. Điểm-báo Việt-ngữ (4 trang).
25. Tài-liệu - Bài phát-thanh của Bộ Kinh-Tế (3 trang).
26. Ký-sự quốc-nội. T.C.T.T. (4 trang).
27. Ký-sự quốc-ngoại Hemphrey (4 trang).

B/- BUỔI CHIỀU

1.	Cường phong tàn-phá miền Tây	(1,5 trang)
2.	Tưóng Kỹ kinh-lý Cận-Thơ	(1 ")
3.	Thẻ-lệ vay tiền mua xe	(1,25 ")
4.	Danh-sách tiệm bán sữa bột	(1 ")
5.	Điện-văn chúc mừng	(1/3 ")
6.	-nt- chia buồn	(1/3 ")
7.	Tunisie lên án Đê-quốc Đô	(1/3 ")
8.	Kỷ-niệm 12 năm thành-lập C.B.C.D.	(1/2 ")
9.	Hội B.V.N.P.P.H. cứu lụt	(1/2 ")
10.	Bán công-ôc bất-hợp-lệ	(1 ")
11.	Giông-tổ tại Kiến-Phong	(1/2 ")
12.	Tranh-chấp Chủ/Thợ	(1,25 ")
13.	Gií-quan H.K. được Huy-chương	(3/4 ")
14.	Đ.U.T. Ty-nạn C.S. viếng L.A	(1/2 ")
15.	Công-cán ở Nhật	(1/4 ")
16.	Hợp-thức-hóa Tiểu-Công-Nghệ Đệt	(1/4 ")
17.	Dân-Chúng xuất-ngoại	(1/3 ")
18.	Thuế xuất quân binh rượu bia	(1/2 ")
19.	F.T. kêu gọi cứu-trợ nạn lụt	(1/2 ")
20.	Hoạt-động T.D.S.	(1/2 ")
21.	Lễ xuất-phát xe Buýt	(2,5 ")
22.	Hội-thảo Nông-Học	(1/2 ")
23.	Tòa T.L.S. tại Hongkong tổ-chức Trung-Thu	(1/2 ")
24.	Tin Việt-Cộng chết	(1,5 ")
25.	Tin văn các Tỉnh	(3 ")
26.	Tin thể-thao	(3 ")
27.	Cáo-thị gọi thầu	(2,5 ")
28.	Điện báo	(2 ")
29.	Ký-sự - Phòng-vấn	(5 ")
30.	Phòng-sự Chiến-trường	(5 ")
31.	Màn tre, màn sắt	(2 ")
32.	Ký-sự quốc-ngoại	(4 ")
33.	Tài-liệu địa-lý Tỉnh	(4 ")
34.	Ký-sự quốc-nội	(3 ")